

TIMO SOINI

POLEMIA

POPULISMI

Populismi

Timo Soini

Populismi

POPULISMI

Kieliasun tarkistus:

Sirpa Ovaskainen

Kunnallisalan kehittämissäätiön

Polemia-sarjan julkaisu nro 116

© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2019

ISBN 978-952-349-041-3 (nid)

ISBN 978-952-349-042-0 (pdf)

ISSN 1235-6964

Sisällys

ESIPUHE	7
ALUKSI	9
MITÄ POPULISMI ON?	14
NELJÄ D:TÄ	20
DEMAGOGIT, PELASTAJAT JA KANSA	31
POPULISTISET LIIKKEET	37
POPULISTISET PUOLUEET	39
TIMO SOININ POPULISMI	43
POPULISMINI PERUSSUOMALAISSA	49
GRADUN OPIT PRESIDENTINVAALEISSA	55
POPULISMIN KEINOT ERI VAALEISSA	60
NIGEL FARAGE – ELÄMÄNTEHTÄVÄNÄ BREXIT	64
DONALD TRUMP – POLITIIKAN FORREST GUMP	76
PUOLA – VAALIVOITTO HALLITUKSESTA	82
POPULISMIN RAJAT	88
POPULISMI JA MEDIA	100
POPULISMIN TULEVAISUUS	110

Esipuhe

Kaksi ja puoli miljardia ihmistä elää valtiossa, jossa on populistinen johtaja.

Populismilla on monet kasvot. Se elää niin oikealla, vasemalla kuin välissäkin.

Populismia esiintyy kaikilla mantereilla: Intiassa, Yhdysvalloissa, Venezuelassa, Etelä-Afrikassa, Englannissa, Puolassa ja Suomessa. Muiden muassa.

Populismista on moni yrittänyt saada otetta. Saippua karkaa helposti käsistä. Ei tässä kirjassa.

Timo Soini on perussuomalaisten perustaja ja pitkäaikainen puheenjohtaja. Hän on Veikko Vennamon oppipoika, populismin kokemus- ja teoria-asiantuntija. Kansanedustaja, europarlamentaarikko sekä ulko- ja eurooppaministeri. Iivisniemeläinen katolilainen ja Millwallin kannattaja.

Tässä Polemia-kirjassa Soini avaa populismin olemusta sellaisena kuin hän sen näkee.

Miten se syntyy? Mistä se saa kasvuvoiman? Miten se voi tulevaisuudessa?

Entä millainen on populistipoliitikko?

Kirjassa tarkastellaan populismin olemusta Suomessa, Euroopassa ja isojen vesien takana. Kirjan nimi on ytimekkäästi Populismi. Luettuasi kirjan voit täydentää sen nimeä haluamallasi tavalla.

Lämmin kiitos kirjoittajalle!

Helsingissä tammikuussa 2020

Antti Mykkänen

Pole-Kuntatieto Oy

Aluksi

Jos olet sitä mieltä, että populismi on yksinkertaisten vastausten antamista monimutkaisiin kysymyksiin, tämä kirja ei ole sinua varten.

Kun sain mahdollisuuden ja sen jälkeen toimeksiannon kirjoittaa Polemia-sarjaan teoksen populismista, olin hyvilläni. Tämän tilaisuuden halusin käyttää. Ankarat ja työntäyteiset vuodet politiikassa sekä puoluejohtajana, kansanedustajana ja ministerinä eivät jättäneet tilaa riittävän syvälliselle pohdinnalle populismin teoriasta. Käytännössä populismi kulki mukana kaikki nämä vuodet. Mielenkiintoinen matkakumppani.

Kun mietin, mitä haluan asiasta kirjoittaa ja sanoa, on valittava näkökanta. Kerrottava perusoletukset, sympatiat ja anti-patit. Kyse ei ole tieteellisestä tutkimuksesta. Tämä kirja on näkemykseni populismista, josta minulla on runsaasti käytännön kokemusta sekä Suomesta että Euroopasta – Yhdysvaltoja unohtamatta. Olen ajan henkeä ilmentäen populismin kokemus-asiiantuntija muiden roolien ohessa ja niiden kanssa limittäin.

Käsittelen tässä kirjassa populismia ymmärtäen, ilman moraalisia ennakkoluuloja. En väitä olevani objektiivinen, koska käsittelen myös omia tekemisiäni. Moni meistä, minäkin,

olemme itsekriittisiä ihmisiä. Syyllisyys on sitä, että tietää omat puutteensa, ja häpeä sitä, että tietää kaikkien ne tietävän. Kumpaakaan ei politiikassa voi välttää.

Kirjallisissa lähteissä nojaan omaan vuonna 1988 hyväksytyyn pro graduuni ”Populismi – Poliitiikka ja poltinmerkki; SMP:n roolinmuutos” ja vuonna 2018 julkaistuun Roger Eatwellin ja Matthew Goodwinin kirjaan ”National Populism, The Revolt Against Liberal Democracy”, joka on mielestäni kaikkien aikojen paras populismia käsittelevä teos. Tämä kirja sen sijaan on laaja poleeminen mielipidekirjoitus, joka perustuu sekä teoriaan että käytäntöön.

Populismi ei synny hetkessä, se kasvaa juurista. Otan esimerkkejä populismista eri vuosikymmeninä, sillä ne kertovat samaa tarinaa eri ajassa. Kysymys on tavallisen ihmisen halusta tulla kuulluksi ja huomatuksi. Jokainen ihminen ja jokainen elämä on arvokas.

Tässä kirjassa pyrin lisäämään lukijan ymmärrystä populistista. Mitä populismi on? Millaista politiikkaa populistit haluavat? Millainen on populistinen poliitikko ja populistinen johtaja? Mitä populismi vaatii menestyäkseen? Elämme populistista aikaa. Mistä se tuli ja minne se menee? Kestääkö populismi aikaa ja menestystä?

Kirjoitan myös omaa tarinaani. Toivon, että se auttaa ymmärtämään tekemisiäni. Mielikuva populistipoliitikko Timo Soinista valmistuu lukijan mielessä, eikä se sinänsä voi olla väärä. Haastattelin kirjaani varten toista pitkän linjan populistipoliitikkoa Nigel Faragea, jonka tunnen kymmenen vuoden takaa Euroopan parlamentista. Persooniemme yhtäläisyyksien ja erilaisuuksien kautta lukijan on mahdollista tarkastella populistisen poliitikon ja johtajan sielunmaisemaa kaikessa karneudessaan ja kauneudessaan, sikäli kun siitä saa selvän.

Poliitikko elää julkisuudessa ja julkisuudesta. Tämä pätee kaikkiin poliitikkoihin. Media on alati läsnä – vaativana, uutisia ja verta janoavana. Tiedonvälitys on kokenut valtavan muutoksen, suorastaan vallankumouksen parissa vuosikymmenessä. Mitä ja miten tämä on vaikuttanut politiikkaan ja mitä se on mahdollistanut?

Poliitikon ja median suhde on aina jännitteinen. Toimittaja ei ole ystävä, mutta hänelle kannattaa olla ystävällinen. Toimittajalla on eri tehtävä kuin poliitikolla, ja siinä on sovittamaton ristiriita. Poliitikan toimittaja on ammattilainen, poliittinen toimittaja on amatööri. Molempia lajityyppejä löytyy mediasta yllin kyllin. Sitten on vielä poliitikon toimittaja, ainakin minun mielestäni.

Poliitikot ja toimittajat tarvitsevat toisiaan. Käyttötarkoituksia on monia. Tiedon välittäminen on niistä tärkein, mutta ei ainoa. Uudet viestinnän mahdollisuudet mahdollistavat myös politiikan portinvartijoiden ohittamisen. Mitä siitä seuraa ja kenelle?

Populismien käytöstä lyömäaseena ei ollut graduni tekoaikaan selkeää tutkimustraditiota. Lähtökohtanani oli länsimaisen poliittisen käytännön mukainen tilanne, jossa puolueet ovat monopolisoineet vallan itselleen. Vakiintuneet puolueet karsastavat uusia yrittäjiä, koska niille vuotava valta on ollut heiltä pois. Tältä pohjalta olen hahmotellut näkemykseni populismien käytöstä arkipäivän poliittisen valtataistelun leimaavana lyömäaseena.

Populismi on minulle politiikkaa politiikan joukossa. En ole enää eduskunnassa, ja valtakunnan politiikka on kohdaltani takanapäin. Toisaalta olen 57-vuotias, ja tuossa iässä oppi-isäni Veikko Vennamo vasta saavutti ensimmäisen suuren parlamenttivaalivoittonsa. Kuka tietää, mihin tässä vielä joutuu ja ehtii? Paikallispolitiikassa toimin edelleen Espoon kaupunginvaltuustossa sen toisena varapuheenjohtajana, mikä mahdollistaa osallistumisen myös kaupunginhallituksen kokouksiin. Tuo pesti päättyy keväällä 2021.

Mielipiteeni ovat omiani. Ne ovat populistin näkemyksiä maailmasta ja meistä ihmisistä. Olen sanan- ja uskonnonvapauden puolustaja. Tämän pitää koskea meitä kaikkia. Vaaleissa ei mitata sitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä, vaan puolueiden ja ehdokkaiden kannatus. Tämä usein unohtuu. Demokratiassa pitää olla vaihtoehtoja. Varaa valita. Vaalien tulee olla rehelliset ja niiden tulosta pitää sekä voittajien että häviäjien kunnioittaa.

Tämä kirja kertoo yhdestä tavasta tehdä politiikkaa eli populismista. Populismi on monisyinen, mielenkiintoinen, ristiriitainen ja vaikeasti selitettävä ilmiö. Siinä on ideologiaa, syndroomaa, järkeä, laskelmointia, tunnetta ja tuskaa.

Kaiken avaimena ja mahdollistajana on kieli. Sana. Sanankäyttö. Menestyvä populistisi on aina mestarillinen sanankäyttäjä – puhuja vielä enemmän kuin kirjoittaja. Hyvää poliittista puhetta tullaan aina kuulemaan, kun vaan on osaava puhuja. Populistille kansan ääni on Jumalan ääni. Tuo viisaus on luettavissa kirjojen kirjasta. Alussa oli Sana, ja Sana oli Jumalan tykönä, ja Sana oli Jumala.

Parhaimmillaan populistipoliitikko luo oman kaanaan kielsä, jota kannattajat ymmärtävät. Lampaat tuntevat paimenen äänen. Parasta on olla hyvä paimen. Se on myös vaikeata. Epäonnistuminen on osa elämää. Populistille epäonnistumiset ovat sekä väistämättömiä että välttämättömiä. Menestys ennen työtä tulee vain sanakirjassa.

Itse pääsin eduskuntaan vasta kuudennella yrittämällä. Tätä harva tietää ja muistaa. Sen jälkeen minut valittiin eduskuntaan neljä kertaa peräkkäin. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa sain eniten ääniä koko maassa, ja kaksi muuta kertaa olin kolmen eniten ääniä saaneen ehdokkaan joukossa. Viime vaaleissa en asettunut enää ehdolle. Vanha samurai tekee päätöksensä itse. Sinulla on oltava oma suunnitelmasi, muuten olet osa toisten suunnitelmaa.

Espoon kaupunginvaltuutettu olen viidettä kautta. Europarlamenttiin minut valittiin vuonna 2009. Tällä valinnalla on ollut kauaskantoiset seuraukset, kuten tässä kirjassa myöhemmin käy ilmi. Vaikka populismi on aina kansallista, kansainvälinen yhteys ja ymmärrys olivat ratkaisevassa asemassa, kun tuli iso Jytky. Euroopan unioni tulee saamaan osansa ja arvoisensa kohtelun tässä teoksessa.

Presidenttiehdokkaana olin kahdesti, vuosina 2006 ja 2012. Vaikka sain jälkimmäisissä vaaleissa lähes kolme kertaa enemmän ääniä kuin aikaisemmissa, olivat vuoden 2006 presidentinvaalit lopullinen läpimurtoni suomalaisessa politiikassa. Siinä kampanjassa populismini oli tuoreimmillaan.

Kiitän Antti Mykkästä tämän kirjan mahdollistamisesta. Ilman hänen kanssaan käytyjä keskusteluja tämä kirja ei olisi syntynyt tällaisena, vaan populismi olisi jäänyt muutamaksi luvuksi muistelmistani, jotka toivottavasti saan joskus aikaiseksi.

Antti heitti haasteen, johon oli vastattava. Vastaus on näillä sivuilla.

Kiitos Jukka Jusulalle ja Gawain Towlerille vuosien ystäväyydestä ja taustahaastatteluista. Kiitos myös suomalaisille matkakumppaneille SMP:ssä ja Perussuomalaisissa. Te olette olleet korvaamaton apu ja rikastuttaneet elämäni ja mahdollistaneet populistisen retkeni politiikassa.

Kiitän myös taiteilijan ja kirjailijan äänellä, sillä mielipiteet ja käsitykset ovat omiani.

Teoreettisesta tiedosta on vain vähän hyötyä, jos sitä ei onnistuta soveltamaan taidoksi elävään elämään. Tämä pätee kaikkeen elämään, mutta etenkin politiikkaan ja erityisesti populismiin.

Mitä populismi on?

Tutkijan on aina vaikea olla objektiivinen. Populismien kohdalla tämä on erikoisen vaikeata siksi, että populismi on vihamielistä intellektuelleja kohtaan. Näin kirjoitin gradussani vuonna 1988. Väittäminen on melko roisi, mutta pidän sitä edelleen relevanttina. ”Teoriaherrat” tutkivat ilmiöitä ja ihmisiä ilman käytännön kenttäkokemusta. Sama ennakkoluuloisuus pätee toimittajiin ja mediaan.

Margaret Canovan on todennut, että saman populistisen ilmiön tulkinta voi olla eri näkökulmasta katsoen täysin erilainen. Esimerkiksi Yhdysvaltojen 1800-luvun populistit voidaan nähdä joko takametsien neurootikkoina tai sankarillisina demokratian esitaistelijoina. Tämä tilanne ei ole miksiäkään muuttunut. Britannian Brexit-kansanäänestys on hyvä esimerkki tästä. Tuntuuko tutulta? Konnat ja sankarit. Kauneus on katsojan silmissä.

Perussuomalaisten Iso Jytky vuonna 2011 sai aikaan mielenosoituksia vaalitulosta vastaan. Puolueen kannattajat kuvattiin vähemmän mairittelevilla laatusanoilla. Vaalianalyseistä puuttui täysin se, että ihmisillä oli oikeutettuja huolia muun muassa vaalirahaskandaaleihin, eurokriisiin ja muihin vaali-

ohjelmassa esiin tuotuihin asioihin. Äänestäjät kannattivat ainakin suurta osaa tästä politiikasta ja ohjelmasta.

Demokraattien presidenttiehdokas Hillary Clinton kuvasi vaalikampanjassaan kilpailijansa Donald Trumpin kannattajia rasisistiseksi, seksistiseksi, homofobiseksi, islamofobiseksi, surkeiksi ja kurjiksi ja ties miksi. Clinton teki pahan virheen.

Pääministeri David Cameron kuvaili Brexitin kannattajia ja erityisesti Nigel Faragen johtamia UKIP-puolueen (itsenäisyyspuolue) ihmisiä hedelmäkakuiksi, hulluiksi ja kaappirasisteiksi. Cameronin arvostelukyky petti täydellisesti.

Ei ihmisiä näin voi nykyaikana kohdella. Vallassa olijat tekevät toistuvasti vakavia virheitä leimaamalla ihmisten oikeutetut huolet mitättömiksi ja syyllistämällä äänestäjät. Populismien nousun taustalla on aina todellisia huolia, eikä ilman niin sanottua sosiaalista tilausta populismi synny, vahvistu, saati kukoista.

Suomalaisen populismin analyysi kärsii samasta arvolutauksesta sekä tutkimuksessa että tiedotusvälineissä. Ainoa relevantti populismia koskeva analyysi sitten Voitto Helanderin (”Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä”) päivien on Emilia Palosen ja kumppaneiden kirjoittama ”Jätkät ja jytkyt” -teos. Se on varsin hyvä. Media toivoton.

Kun kirjoitin graduni, maailma oli täysin toisenlainen kuin se on nyt. Neuvostoliitto ja sosialistinen leiri olivat loppusuoralla mutta olemassa. Internetiä ja sosiaalista mediaa ei ollut olemassa. Populistisia ituja sen sijaan oli useammassa Euroopan maassa, ja jo tuolloin osa populistisista liikkeistä oli saavuttanut myös vaalimenestystä. Populismi nousi pitkästä jatkumosta. Se ei synny yllättäen, mutta saattaa puhjeta kukkaan ja kannatukseksi nopeasti, kun aika on kypsä.

Populismia ei voi ymmärtää pelkästään istumalla tutkijankammioissa tai lehden toimituksissa. Täytyy jalkautua. Tämä taas saattaa sotkea hyvin mietityt teoriat ja haastaa omat pinttyneet ennakkoluulot, kun joutuu ja pääsee tekemisiin ihmisten kanssa, jotka ovat ristiriitaisia yksilöitä eivätkä tahdotonta massaa, saati pelkkää vahaa demagogin käsissä.

Populismi on politiikan monikäyttösanana. Se sopii moniin, suorastaan jokaisen, tarkoitukseen. Populistiksi voidaan leimata kaikki asiat ja jokainen henkilö, joka jollakin tavalla esittää vallitsevasta totuudesta poikkeavan mielipiteen. Tässä on kysymys poliittisesta kilpailusta, sillä vanhat ja vakiintuneet puolueet haluavat ylläpitää vallan monopolin itsellään.

Populismi on myös oiva astalo, leimakirves. Populismien polttimeerkit lyöään sumeilematta kaikkiin uusiin poliittisiin yrittäjiin eri puolilla maailmaa ja Eurooppaa, myös Suomessa. Tämän lisäksi populistiksi karsinoidaan jokainen perinteisestä poliittisesta liturgiasta poikkeava henkilö puoluekantaan katsomatta.

Populismien juuret ovat sekä kaukana että lähellä. Jokaisella kansakunnalla on oma taustansa ja tarinansa. Populismien alkuperäinen henki on laajemmin ja ehkä dokumentoidummin löydettävissä amerikkalaisesta talonpoikaisradikalismista ja uudisraivaajahengestä.

Pelkistetyin, oivallisin ja erinomaisesti aikaa kestävä, yksinkertaisesti paras määritelmä populismille on Peter Wilesin jo vuonna 1967 esittämä toteamus: ”Hyvä asuu yksinkertaisissa, tavallisissa ihmisissä, joita kansasta on valtaosa, ja heidän kollektiivisissa traditioissaan.” Siis ihminen ja hänen ympäristönsä yhteiset perinteet ovat onnen ja elämän ydin.

Wilesin määritelmä ja kiteytys kattaa oivallisesti olennaisen populismista. Ihminen ja paikalliset olosuhteet. Tuttu toimintaympäristö. Sen arvot ja asenteet ja niiden mukana tuleva turva, joka muodostuu sekä ihmisistä että yhteisöstä. Pelkistetyimminkin tämä löytyy kylistä mutta myös kaupunginosista. Juuret!

Vastinpareja ovat ihminen/raha, lokaali/globaali, juuret/juurettomuus, muutamia mainitakseni. Kysymys on sekä siitä, mitä ja kuka minä olen, että siitä, mitä minä en ole. Mitä kannatetaan, mitä vastustetaan. Puolesta vai vastaan. Kyllä vai ei.

Wiles on hahmottanut populismien oireyhtymänä, syndroomana. Populismille ja populistille tyypillisiä piirteitä ovat esimerkiksi seuraavat: Populistit painottavat enemmän moraalisia kannanottoja kuin tarkalleen rajattua ohjelmaa. Popu-

lismi tarvitsee johtajia, jotta mystinen kontakti kansaan voidaan saavuttaa, ja kansa odottaa näiden johtajien jakavan tavallisen kansan elämäntavan.

Populismi on enemmän liike kuin pitkälle organisoitunut puolue. Populismi syntyy niiden ihmisten keskuudessa, jotka tuntevat olevansa vallankäytön ulkopuolella. Populismi ei lietso luokkasotaa eikä ihannoï väkivaltaa. Populismi kesyyntyy vallan myötä. Populismi on vihamielistä suurta rahaa ja suuria koneistoja kohtaan. Populismi ihannoï tavallista ihmistä.

Populismi nousee usein maaseutualueilla, mutta sitä esiintyy myös kaupungeissa. Populismi on usein uskonnollista, ja siihen liittyy nostalginen menneisyyden ihannointi. Vanhat hyvät ajat ja koetellut kestävät arvot ovat kunniaissa.

Populistinen arvomaailma lähtee perinteisen talonpoikaisyhteisön normeista. Populismille luonteenomaista on perhe, uskonto, rehellisyys, kova työnteko, pienyrittäjyyden tukeminen, korruption ja byrokratian vastustaminen, suurten yksiköiden ja suuren rahan vastustaminen sekä yhteiskunnan mahdin raju torjuminen. Kansan äänen korostaminen, esimerkiksiä SMP:n lanseeraama naseva ”Kyllä kansa tietää”, kiteyttää kansan tahdon, joka on populistille ”Jumalan ääni”.

Populististen liikkeiden keskeisimpään käsitearsenaaliin kuuluu kansa, jonka tahtoa populistiset liikkeet katsovat edustavansa. Kansa koostuu yhteisöissä asuvista ihmisistä. Kansa on siis käsitettävä lähinnä ihmisyksilöiden muodostamaksi kokonaisuudeksi, jota sitoo toisiinsa yhteiset arvot, normit, kokemukset ja yhteenkuuluvaisuuden tunteen paljon enemmän kuin muodolliset organisaatiot.

Suomalaisen populismin grand old man Veikko Vennamo sanoi minulle Suomen Maaseudun Puolueen ideologiasta, että ”jos jalat maassa seistään, kolme on mahtia maailmassa: rahan mahti, yhteiskunnan mahti ja ihmisen mahti”. Ymmärsin asian niin, että oikeisto edustaa rahan mahtia, vasemmisto yhteiskunnan mahtia ja SMP ihmisen mahtia.

Liityin SMP:n jäseneksi 16-vuotiaana lukion ekaluokkalaisena 26.3.1979. Tuo päivämäärä jäi mieleeni kuin ”uskoontulo”,

ja kokemus oli voimakkaampi kuin Perussuomalaisen puolueen perustaminen. SMP meni konkurssiin vuonna 1995, mutta olen edelleen vennamolainen. Nykyperussuomalainen en enää ole, sillä erottuani Perussuomalaisten eduskuntaryhmästä minut erotettiin perustamastani puolueesta vuonna 2017.

Olen vennamolainen populistisi, soini.

Populismilla on terminä myös voimakas kielteinen kaiku ja merkitys. Nykykielenkäytössä populismilla usein ymmärretään vastuuttomia lupauksia ja kansansuosion kosiskelua halpahintaisin keinoin ihmisten ennakkoluuloja ruokkimalla, joka tarpeen tullen tehdään arveluttavin keinoin, kuten roisilla kielenkäytöllä ja asioiden äärimmäisellä kärjistämisellä. Tällöin unohdetaan usein – tarkoituksella – populismin taustalla ja sisällä oleva arvomaailma ja nähdään pelkkä retoriikka. Varoitin alussa termin yksinkertaistamisesta.

Kieli on tärkeä. Vaalit voidaan voittaa kolmella sanalla, mutta pitää olla oikeat sanat. Seuraavassa kolme esimerkkiä: SMP:n Kyllä kansa tietää, Perussuomalaisten Tuli iso Jytty ja Brexit-puolen Take back control. Ne toimivat käytännössä, tiivistivät olennaisen, menevät tunteeseen, jäävät mieleen, toivat tuloksen ja kestävät aikaa.

Näyttää naurettavan helpolta olematta sitä.

Politiikasta puhuttaessa valitellaan usein sen byrokraattisuutta ja väritymyttä, mutta jos joku sanoo asiat suoraan ja paikalleen eli tuo sitä värikkyyttä ja rehevää ilmaisua, alkaa huuto populismista, jopa fasismista. Ymmärrettävyys näyttää olevan poissa uskottavuudesta.

Todellinen demokratia on järjestelmä, jossa on oikeus ja jopa velvollisuus esittää erilaisia mielipiteitä. Vaaleissa ei päätetä tai äänestetä siitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä, vaan siitä, mikä on puolueiden ja ehdokkaiden kannatus. Veikko Vennamo tokaisi kerran, että jos politiikka olisi pelkästään järjen asia, liberaalit olisivat suurin puolue ja professorit johtaisivat maata.

Tunne on äärimmäisen tärkeä asia. Ihminen, joka on joskus ollut rakastunut, tietää tämän. Populismissa on kyse myös

tunteesta. Poliitiikan ja poliitikon on kyettävä herättämään tunteita. Myönteisiä tai kielteisiä. Ihmisen on myös tunnettava, että hänellä on merkitystä. Kukaan ei halua olla tarpeeton, harva tunteeton.

Tunne takaisin politiikkaan, *Regain the feeling*. Suomalaisen musiikin yksi menestyksekkäimmistä duoista, Matti ja Teppo, on levyttänyt kappaleen *Aito tunne*, jonka sanat ovat nerokkaat kuin aikanaan SMP:n tarinan taustalla usein soitettu *Satumaa-tango*.

Näillä lauluilla tai laulajilla ei ole sinänsä mitään tekemistä populistipoliitikkojen kanssa, mutta lauluissa on onnistuttu kuvaamaan tunteita ja tunteita, joissa ihmiset elävät. On tärkeää ymmärtää, että ihmiset eivät äänestä pelkästään luokkataustansa, ammattinsa, asuinpaikkansa tai jonkun muun yksittäisen asian perusteella. Tunne on vahvasti mukana.

Vaaleissa pärjäävät aina ne tahot, joiden johdolla ja aloitteesta asioista puhutaan – kuka niin sanotusti asettaa agendan. Tämän vuoksi jokaisen puolueen, myös populististen puolueiden, on kyettävä uudistumaan ja olemaan ajan hermolla.

Seuraavassa luvussa avaan Robert Eatwellin ja Mark Goodwinin mainion teoksen ”National Populism The Revolt against Liberal Democracy” ydinsisältöä. He esittävät oman neljän D:n historialliset muutokset. Ne ovat myös hyvin sovellettavissa suomalaiseseen viitekehykseen. Elämän opetuksia suomalaisissa olosuhteissa.

Neljä D:tä

Populismien menestystä ei voi selittää ymmärtämättä Euroopassa ja Yhdysvalloissa tapahtuneita pitkäaikaisia tapahtumakulkuja. Tämä pätee myös Suomeen. Maailma muuttuu ja on muuttunut, ja tämä aiheuttaa oikeutettua huolta miljoonissa ihmisissä. Nämä huolet eivät ole mihinkään katoamassa.

Eatwell ja Goodwin esittävät kirjassaan oivallisen jaottelun syvälle juurtuneista yhteiskunnallisista muutoksista, joita he luonnehtivat neljäksi D:ksi. Tämä tyypittely on mielestäni erittäin onnistunut sekä tutkimuksellisesti että elävän elämän kanssa. Ilman näitä Eatwellin ja Goodwinin havaitsemia ja todentamia muutoksia populismi ei olisi sellaisessa suosiossa kuin se nyt eri muodoissaan ja eri puolilla on.

Olen itse tutkinut populismia, lukenut siitä ja harjoittanut sitä omassa politiikassani yli kolmekymmentä vuotta. Teoria ja käytäntö on aina vaikea sovittaa yhteen. Käytän tässä Eatwellin ja Goodwinin tyypittelyä, lainaan heidän tekstejään ja yritän antaa käytännön esimerkkejä siitä, miten tämä tyypittely on nähtävissä suomalaisessa kontekstissa.

Ensimmäinen D

Distrust, epäluottamus. Liberaalin demokratian elitistinen luonne on ollut omiaan lisäämään epäluottamusta poliitikoihin ja instituutioihin ja aiheuttanut sen, että moni kansalainen kokee, että heitä ei kuunnella eikä heillä ole enää ääntä kansallisessa keskustelussa. Liberaali demokratia haluaa aina minimalisoida massojen (kansalaisten) laajan osallistumisen.

Tämä kansalaisten kokemus epäluottamus ei päde pelkästään puolueisiin vaan myös instituutioihin, kuten Euroopan unioniin ja Yhdysvaltain kongressiin. Yhteiskunnat eivät ole koskaan edustaneet kaikkia tasapuolisesti yhteiskunnissa. Eri-laisten vähemmistöjen aseman suhteellinen vahvistuminen, joka sinänsä voidaan nähdä tasa-arvon kannalta perusteltuna, on aiheuttanut tyytymättömyyttä muissa ryhmissä, jotka kokevat voimattomuutta ja katsovat, että heidän äänensä ei kuulu.

Epäluottamuksen kasvu vanhoihin puolueisiin ja instituutioihin näkyy Suomessa selvästi. Graduni tekoaikaan Suomea hallitsivat vanhat puolueet jokseenkin suvereenisti. Niiden lonkerot ulottuivat joka paikkaan. Puolueilla oli sateenvarjonsa alla runsas joukko erilaisia erityisjärjestöjä. Naisjärjestöt, nuorisojärjestöt, eläkeläisjärjestöt, terveysjärjestöt, yleishyödylliset organisaatiot, joillakin jopa matkatoimistot, ja nämä nauttivat runsaita valtionapuja. Poliittiset virkanimitykset olivat arkipäivää sekä valtiolla että kunnissa, jossa paikat saatettiin jyvittää jopa uimavalvojan vakansseihin saakka.

Minunkin suosiossani oleva Eppu Normaali lauloi aikanaan: ”Jos haluatte pitää kiinni vallan kahvasta, älkää herättäkö rahvasta.” On jokseenkin piristävää huomata, että saman bändin nokkamiehet ovat huolissaan Suomen nykytilasta. Eppu Normaalin sanoittaja ja laulaja Martti Syrjä on todennut: ”Suomessa on ikävä kyllä ajautettu niin surulliseen tilanteeseen, että sananvapautta rajoitetaan jo selvästi.”

Eppu Normaalilla ei ole käsittääkseni mitään puoluepoliittista agendaa sen paremmin kuin muillakaan tässä teoksessa mainitsemillani taiteilijoilla, mutta heillä on herkkyys ja kyky aistia yhteiskunnassa piileviä muutoksia. Samoin kuin monet kansan keskuudessa viihtyvät poliitikot he näkevät Suomea

laajasti ja tapaavat erilaisia ihmisiä. Laulut ja hitit eivät synny itseksensä keksimällä, vaan aiheet tulevat elävästä elämästä suomalaisissa olosuhteissa. Puhuttelevia tekstejä ei voi ylhäältä päin upottaa kansaan. Tämä pätee myös politiikkaan.

Rahvas heräsi ja ajan myötä vanhojen puolueiden valta häpertui monista eri syistä. Neuvostoliiton romahtaminen vei terän ulkopoliittiselta pelottelulta. Puolueiden ja muidenkin yhteiskunnallisten instituutioiden asema ihmisten mielissä menetti uskottavuuttaan. Vaalirahaskandaali ja poliittisen eliitin rappio kaikkine lonkeroineen ja sivuilmiöineen romahduttivat lopullisesti vanhojen puolueiden monopoliaseman Jytty-vaalien lähestyessä.

Edustuksellinen demokratia ei enää tunnu riittävän. Kansa haluaa osallistua muutenkin kuin kerran neljässä vuodessa äänestämällä vakiintuneiden puolueiden keskuudestaan asettamia ehdokkaita. Puolueet enimmäkseen vastustavat kansanäänestyksiä, vaikka muuta puhuvat, sillä tulos voi olla epävarma ja kysymyksenasettelu kyllä- ja ei-vaihtoehtoihin koetaan ongelmalliseksi.

Media monipuolistui. Yleisradio on vielä sitkeästi vanhojen puolueiden sekä myös vihreiden suojelema monopoli, jonka aika on ohi. Puoli yhdeksän uutiset on kuitenkin sitkeästi ”kansakunnan iltahartaus”, jonka ainoana kilpailijana ovat käytännössä vain MTV:n uutiset, ”näkkärivartti”. Sanomakonserni yritti Nelosen Uutisia, mutta tyytyi osaansa Helsingin Sanomien, ”systemin oksennuksen” käytännölliseen monopoliasemaan pääkaupunkiseudulla.

Sosiaalisen median uudet kanavat mahdollistivat osaltaan populististen puolueiden nousun meillä ja muualla. Tästä myöhemmin lisää.

Euroopan unioni on tietenkin luku sinänsä. Suomi liittyi siihen kansanäänestyksellä, joka pidettiin vuonna 1994. Äänestettiin jäsenyyttä vastaan. Euroopan unioni on ollut minulle ehtymätön ”ilon ja riemun aihe”. Ehkä soinismin kuuluisin ja syvimpään juurtunut iskulauseeni on: ”Missä EU, siellä ongelma.” Siinä ilmenee syvä epäluuloni tätä ylikansallista instituutiota kohtaan. Enkä ole Suomessa saati Euroopassa yksin. Kansallisvaltiot eivät ole kuolemassa. Moni minun laillani on siinä

käsityksessä, että EU:n byrokraattiset instituutiot eivät todellisuudessa puolusta ihmisten asiaa. Ne ovat lojaaleja omalle vallalleen ja pyrkivät laajentamaan reviiriään.

Kuuluin silti EU-asioita käsittelevään eduskunnan suureen valiokuntaan vuosikausia, johdin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa, jolla oli omat kytkentänsä EU-asioihin. Olin EU-parlamentin jäsen sekä eurooppaministeri ja varapääministeri kaksi vuotta ja ulkoministeri neljä vuotta. Elämä on. Tunne vastustajasi, knowing the devil.

Toinen D

Destruction, tuho. Tähän liittyy huoli kansallisten ryhmien historiallisen identiteetin ja vakiintuneiden elämäntapojen mahdollisesta tuhoutumisesta. Nämä huolet voi tiivistää siihen käsitykseen ja uskomukseen, että kulttuurillisesti liberaalit poliitikot, ylikansalliset organisaatiot ja globaali rahamaailma romuttavat kansakuntaa rohkaisemalla massamaahanmuuttoa, samalla kun poliittisen korrektiuden agendat haluavat vaientaa kaiken kritiikin ja opposition.

Tämä kaikki ei saa aina objektiivista tukea todellisuudesta, mutta sellainen käsitys oikein tai väärin monella ihmisellä on. Tämä koskee sekä maita, jotka ovat muuttuneet etnisesti nopeasti ja perusteellisesti, kuten Iso-Britannia, mutta myös maita, kuten Unkari, jossa tällaista kehitystä ei ole juuri lainkaan havaittavissa. Useissa entisissä sosialistimaissa huolet kansallisesta identiteetistä elävät voimakkaina.

Suomessa maahanmuuttokysymykset tulivat agendalle Perussuomalaisten ja Tony Halmeen kautta vuoden 2003 eduskuntavaaleissa. Tarve keskustella asiasta oli selvästi olemassa. Tämä näkyi selvästi Halmeen saamasta äänimäärästä Helsingissä. Halmeen saama henkilökohtainen kannatus ei heijastunut Perussuomalaisten kannatuksena muualla Suomessa käytännössä millään tavalla.

Halme otti ensimmäisenä esiin ja julkiseen keskusteluun tietyt maahanmuuttoon liittyvät epäkohdat. Ne poreilivat pinnan alla. Näin tämän käytännössä hyvin selvästi muutamassa

yhteistilaisuudessa etenkin Helsingissä, jossa Halme keskittyi persoonaansa sekä maahanmuutto- ja pakolaisteemaan, ja minä sain vastata oikeus- ja eläkeasioihin sekä muihin ihmisiä kiinnostaviin kysymyksiin.

Yleiseen kielenkäyttöön tuli maahanmuuton ja monikulttuurisuuden lisäksi uusia termejä, kuten elintasopakolaisuus ja kiintiöpakolaisuus. Halmeen käyttämä kieli oli värikästä, joka nykyisessä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä olisi varmasti tutkittu täihaaravalla. On todennäköistä, että rajat olisi käyty testaamassa oikeuslaitoksessa, kuten nyt on monelle perussuomalaiselle poliitikolle tapahtunut.

Jussi Halla-aho hengenheimolaisineen liittyy tähän Halmeen aloittamaan poliittiseen linjaan. Siitä on sittemmin tullut Perussuomalaisten poliittista valtavirtaa jopa siinä määrin, että maahanmuutto on puolueen tärkein teema, jota ei kovin suureen ääneen puolueessa sovi epäillä.

Halla-aho kirjoitti ja julkaisi vuoden 2011 eduskuntavaalien alla maahanmuuttokriittisen pamfletin ”Nuiva vaalimanifesti”. Nimi oli osuva ja osoitti selvästi kylmäkiskoisena suhtautumisen maahanmuuttoon. Media, Yleisradio ja Helsingin Sanomat vetivät syötin kitusiinsa koukkua myöden. Markkinointi nolla-budjetilla onnistui täydellisesti.

Perussuomalaiset puolueena on hyötynyt poliittisesti maahanmuuttokeskustelusta. Samalla tavalla asiasta ovat hyötyneet Perussuomalaisten vastapoolina vihreät. Muilla puolueilla on selvästi ollut vaikeuksia asian ja teeman kanssa, sillä ne ovat asiassa jakautuneita tai ainakin merkittävä osa heidän kannattajistaan on. Totesin vuonna 2014 kirjoittamassani Peruspomokirjassa, että aina kun maahanmuuttoasiat nousevat esille, Halla-aho hengenheimolaisineen ja punavihreä rintama voittavat.

Minun populismissani maahanmuutto ei ollut ykkösasioita. Se johtuu taustastani ja katolisesta uskostani, samalla tavalla kuin käsitykseni abortista. Tosiasia on kuitenkin se, että maahanmuutolla on ollut selvä merkitys myös Perussuomalaisten kannatukseen. Merkittävä vaikutus sillä on ollut myös muiden puolueiden politiikkaan. Useimmat puolueet ovat maahanmuuttopolitiikassaan persuuntuneet, vaikka eivät sitä tietenkään myönnä.

Vastaava kehitys on tapahtunut vihreään suuntaan ympäristöpolitiikassa. Tämä kyllä myönnetään aika yleisesti.

Kolmas D

Deprivation, relative deprivation, suhteellisen aseman heikkeneminen. Uusliberalistinen globaali talous on saanut aikaan kehityksen tai ainakin tunteen siitä, että epätasa-arvoisuus tulojaossa ja yhteiskunnassa ylipäättään eli niin sanotussa Lännessä on lisääntynyt, ja tämä näkyy ihmisten tulevaisuudenuskon hiipumisena ja heikkenemisinä.

Valtaosa ihmisistä, jotka kannattavat kansallispopulistisia liikkeitä, on töissä, joissa on keskitason tai jopa sen yläpuolella olevat palkat, mutta silti he kokevat, että Lännessä tapahtuneet taloudelliset muutokset ovat kiihdyttäneet tunnetta näiden ryhmien suhteellisen aseman heikkenemisestä.

Monet ihmiset kokevat huolta ja ovat peloissaan omasta ja lastensa tulevaisuudesta. Tällä on selvä vaikutus siihen, miten ihmiset kokevat maahanmuuttoa ja identiteettiin liittyvät asiat. Miljoonat äänestäjät kokevat, että ennen olivat asiat paremmin, eikä nykyisyyskään ole kovin hääppöistä.

Trump ja Brexit vetosivat laajaan ja löyhästi yhteenkuuluvaan joukkoon keskiluokan sosiaalisia konservatiiveja ja työväenluokkaa (bluecollar workers) edustaviin ihmisiin, jotka torjuivat globaalin eliittin, joita sekä David Cameronin että Barack Obaman katsottiin edustavan.

Trumpin ja Brexitin menestyksen selittäminen pelkästään ”valkoisen vihaisen työväenluokan” vastaiskuna on pahasti puutteellinen ja harhaanjohtava. Tästä lisää etenkin Brexitiä käsittelevässä luvussa tuonnempana.

Kansallinen populismi ei ole riippuvainen valkoisesta alaluokasta ja sosiaaliturvien saajista. Jos näin olisi asianlaita, populismin syiden kimppuun olisi helpompi käydä luomalla työpaikkoja, etenkin sellaisia töitä ja työtehtäviä ja -paikkoja, jotka tuovat pitempiaikaista turvaa ja säällisen palkan ja toimeentulon.

Suomessa populismin ensimmäinen hyökyaalto tapahtui vuoden 1970 vaaleissa, kun SMP sai suuren vaalivoiton. Maalta-

pako oli voimakasta sekä kaupunkeihin että Ruotsiin. SDP:n hovirunoilija Arvo Salon ”Tapa talonpoika päivässä” -kynäilystä tuli Veikko Vennamon käsittelyssä ”Talonpojan tappolinja”, tehokas taisteluhuuto, jonka jokainen ymmärsi.

Pientilallisten kohtalo Suomessa on ollut kova. Äitini kuului kahdeksanlapsiseen maanviljelijäperheeseen, minkä vuoksi minulla on suora henkilökohtainen linkki ja tunneside maaseutuun. Isän puolelta kesäpaikkamme on maalla, jossa vietin lapsuuden kesät ja tein ensimmäiset palkkatyöni muun muassa navetan maalauksessa.

Monen pientilallisen kohtalona oli joutua parhaimpina vuosinaan sotaan ja sodan kauhujen jälkeen suoraan kuokan varteen ja raivaustöihin. Teollistuminen ja yhteiskunnan kehitys alkoivat ajaa pientiloista ohi, ja syntyi peltojen paketointilait. Itsenäinen pientalonpoika menetti sekä todellista että suhteellista asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tämä kehitys on jatkunut suomalaisessa yhteiskunnassa nyt vuosikymmeniä. Maatilojen määrä on romahtanut, mutta populismi on tehnyt väkevän paluun jo yli kymmenen vuotta sitten.

SMP:n vaalivoitto tuli aikanaan suurelta osin maaseudulta. Kannatuksessa oli kuitenkin isoja eroja kuntien ja jopa kylien välillä. Tämä johtui muun muassa siitä, että kylässä tai kunnassa oli vahva paikallinen mielipidejohtaja, joka edesauttoi vennamolaisuuden leviämistä ja kannatusta. On muistettava, että tuolloin tiedotusvälineet ja niiden toimintatavat olivat täysin erilaisia kuin nykyään.

Suomessa alueiden epätasa-arvo on aluepolitiikasta ja valtion tukitoimista huolimatta selvästi lisääntynyt. Maaseudulla vennamolaisuuden kukinta-aikana oli selvä maailmanlopunmeininki. Samanlaista tunnetilaa sellaisenaan ei tällä hetkellä ole, mutta huolia on. Populismien Jytky-vaaleista alkanut uusi nousu nojaa vahvasti sekä maaseutuun että kaupunkeihin. Perussuomalaiset ovat onnistuneet siinä, missä varsinainen ”Maalaisliitto” eli keskustapuolue ei koskaan ole onnistunut, eli olemaan sekä maaseudun että kaupunkien puolue.

Nykymaaseudulla ja myös pienissä kaupungeissa asuntojen ja talojen arvot ovat romahtaneet. Ne eivät käy kaupaksi. Markki-

noita ei ole. Elämä maaseudulla sinänsä on hyvää, ja siellä asuvat ihmiset pääsääntöisesti viihtyvät hyvin koti- ja asuinsijoillaan, mutta poismuutto on taloudellisessa mielessä jos ei mahdotonta niin hankalaa ja rahallisessa mielessä kannattamatonta.

Oman kodin euromääräinen arvo on jos ei mitätön niin kuitenkin vaatimaton, ja kaupunkien hintataso hipoo taivaita. Ei ole ihme, että moni maaseudun asukas katsoo suhteellisen asemansa huonontuneen. Samanlaista tuskaa kokee moni omasta asuinalueestaan ja juuristaan ylpeä pikkukaupungin asukas, mikseivät myös laitakaupungin ihmiset.

Moni suomalainen kokee, että heidän yhteisönsä ovat vähintään rikki ja jopa tuhoutumassa ja heidän lastensa elämä tulee olemaan kovempaa kuin heidän omansa. Tämä on iso muutos ja asia myös suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lehman Brothersin romahtaminen toi ja loi epävarmuutta vuoden 2009 eurovaalien alla. Päätin pyrkiä Euroopan parlamenttiin, jonne minut valittiin ylivoimaisesti suurimmalla henkilökohtaisella äänimäärällä. Tuolla valinnalla oli kauaskantoiset seuraukset. Vuoden 2011 Jytkyä tuskin olisi tapahtunut sillä voimakkuudella, millä se lopulta toteutui, ellen olisi tuolloin lähtenyt Eurooppaan.

Siellä tutustuin maanosamme luovimpiin euroskeptikkoihin. Ajatteluni monipuolistui. Suomen poliittinen ja tiedotuksellinen ilmapiiri on sisänpäin lämpiävä ja tunkkainen. Kaikki tuntevat kaikki. Raitis ilma teki hyvää. Sain uusia ajatuksia, pääsin jakamaan omia kokemuksiani ja sain niistä palautetta.

Moni ihminen koki kansainvälisen suuren rahan ja kansainvälisen finanssikriisin paitsi nahoissaan myös yhteiskunnallisesti epäoikeudenmukaisena ja eriarvoisuutta lisäävänä. Kaiken kukkuraksi finanssikriisin keskiössä olleet ranskalaiset ja saksalaiset pankit pelastettiin veronmaksajien piikkiin. Tämän kaikki vanhat puolueet ja vihreät hyväksyivät mukisematta. Totuutta väisteltiin kuin ruttoa.

Kansainvälisen finanssikapitalismin tuotoksia ovat myös runsaat optio-ohjelmat ja etenkin suurempituloisten palkkojen ja palkkioiden korotukset. Näitä ihmisiä ei lukumääräisesti Suomessa ole valtavan paljon, mutta yhteiskunnallinen merkitys

on suuri. Ylisuureksi katsotut tulot koetaan epäreiluina ja epäoikeudenmukaisina.

Kyse ei ole pelkästään rahasta vaan siitä, että tuttu ja turvallinen elämäntapa ja sen hyväksi koetut puolet ovat tulleet uhaetuiksi. Suomi on ollut suhteellisen tasaisen tulonjaon maa – ennenhän oltiin kaikki köyhiä. Tuloerot eri väestöryhmien kesken ovat kasvaneet, ja vielä suurempi on tunne siitä, että näin on käynyt ja tapahtunut.

Perussuomalaiset ovat pärjänneet kymmenen viime vuoden aikana hyvin kaikissa eduskuntavaaleissa. Siihen on monia syitä, ja yksi on se, että puolue ei ole puhunut pelkästään rahasta vaan myös suomalaisesta elämäntavasta. Tämä on mahdollistanut maaseutu–kaupunki-vastakkainasettelun ylittämisen.

Neljäs D

De-alignment, puoluerajojen hämärtyminen. Perinteiset puolueet ovat menettäneet otettaan ja tulleet ajan myötä huomattavasti heikommiksi sitä mukaa, kun politiikkaan on tullut uusia jakolinjoja.

Ihmiset eivät ole enää lojaaleja perinteisille puolueilleen. Ihmiset olivat uskollisia valitsemalleen puolueelle, joka oli usein sidoksissa heidän työpaikkoihinsa, perheeseen ja sosiaaliluokkaan. Puoluevalinnat periytyivät, ja ihmiset ikään kuin kasvoivat tietyn puolueen kannattajiksi.

Vaalijärjestelmillä on ollut myös suuri merkitys perinteisiä puolueita pönkittävässä voimana. Enemmistövaalitapa on sekä tuottanut että mahdollistanut kaksipuoluejärjestelmän, kun taas suhteellinen vaalitapa on mahdollistanut useimpien ja uusien puolueiden synnyn.

Euroopassa poliittista pelikenttää hallitsivat pitkään kristillisdemokraattiset ja työväenpuolueet. Näiden kulta-aikoina poliittisia keskusteluja hallitsivat kysymykset talouden hedelmien ja hyvinvoinnin jakamisesta, verotuksesta ja työpaikoista sekä niihin liittyvistä kysymyksistä.

Ajan myötä väestölliset ja poliittiset muutokset aiheuttivat osaltaan sen, että uudet kysymykset nousivat politiikan asia-

listalle. Näitä ovat muun muassa maahanmuutto, etniset muutokset, Euroopan integraatio, pakolaiset, turvallisuutta ja identiteettiä koskevat asiat.

Uuden vasemmiston nousu 1960-luvulla, seksuaalinen ja opiskelijavallankumous toivat politiikkaan kansalaisoikeusasiat, naisten oikeudet, ydinaseiden ja Vietnamin sodan vastustamisen, maahanmuuton ja siirtolaisuuden tukemisen, etnisen diversiteetin nousemisen, ympäristöasiat ja ylikansallisten järjestöjen aseman tukemisen sekä maailmankansalaisuuden.

Listaan voi liittää nykyisin vielä seksuaalivähemmistöjen aseman, antirasistikampanjat, ilmastonmuutoksen, monikulttuurisuuden ja erilaiset sosiaalisen median kampanjat.

Kaikki eivät tällaisesta kehityksestä olleet lainkaan innoissaan eivätkä siihen yhtyneet. Perinteiset sosiaalikonservaatiivit kauhistuivat tällaista menoa ja katsoivat, että järjestys, heidän arvonsa ja elämäntapansa olivat vaarassa. Vastahyökkäys oli vain ajan kysymys.

Suomessa ei ole ollut perinteistä kaksipuoluejärjestelmää. Tähän on sekä historialliset syynsä että suhteellisen vaalitavan paremmin mahdollistava monipuoluejärjestelmä. Suhteellinen vaalitapa suosii sekin suuria puolueita, mutta mahdollistaa myös uusien puolueiden pääsyn eduskuntaan, vaikka helppoa se ei ole ollut.

Suomessa oli ja eli pitkään ”neljän suuren puolueen” eli SDP:n, keskustan, kokoomuksen ja SKDL:n malli. Näiden keskinäinen järjestys vaihteli pitkään. Hallituksen rungon sotiin jälkeen muodostivat pitkään SDP ja keskusta. SKDL mahtui välillä mukaan samoin kuin pienpuolueet, etenkin joustavaksi koettu helppo ja harmiton RKP. Kokoomus joutui presidentti Urho Kekkosen kaudella pitkäaikaiseen hallituspaitsioon, oli sen kannatus mikä tahansa. Kokoomuksen korpivaellus kesti aina vuoteen 1987 saakka.

Presidentti Urho Kekkosen ylipitkä, 25 vuotta kestänyt presidenttikausi tuli päätökseensä syksyllä 1981. Seuranneissa presidentinvaaleissa SDP:n presidenttiehdokas Mauno Koivisto sai valtavan äänivyöryn, ja puhuttiin jopa Kekkosen ajan peijaisista. Kansakunta teki pesäeroa entiseen oikein olan takaa. Kekkosen

aikakauteen liittyy Suomen lähihistorian synkin hetki: presidentin valinta poikkeuslailla eduskunnan toimesta. Suomen kansalta vietiin äänioikeus vuoden 1974 presidentinvaaleissa.

Kekkoselle ei enää tohdittu vuonna 1978 esittää toista poikkeusmenettelyä. Presidentinvaalit järjestettiin, ja ehdolla oli ”kaikkien vanhojen puolueiden virallinen ehdokas” Urho Kekkonen. Häntä haastamassa olivat SMP:n Veikko Vennamo, kristillisen liiton Raino Westerholm ja perustuslaillisten Ahti M. Salonen. Kekkonen voitti selvästi, mutta SMP ja Veikko Vennamo saivat tuulta purjeisiinsa. Vuonna 1983 tuloksena oli vaalivoitto, joka rakentui vanhojen puolueiden toimien arvostelulle, kansaneläkkeiden verolle panolle sekä niin sanotun rötösherrajahtiin.

SMP:n ja myöhemmin Perussuomalaisten kautta ja toimesta neljän vanhan puolueen monopoli on tullut haastetuksi. Toinen onnistuja tässä on vihreät, joka on pikkuhiljaa noussut merkittäväksi puolueeksi Suomessa ja etenkin suurissa kaupungeissa.

Perussuomalaisten suuri vaalivoitto, Iso Jytky, vuonna 2011 oli volyymitaan noin kaksinkertainen SMP:n parhaimpien päivien vaalivoittoihin nähden. Puolue on kolmissa eduskunta-vaaleissa kyennyt hyvään vaalitulokseen. Puolue onnistui uudistamaan ja osin muuttamaan SMP:n perintöä. Tulevaisuudessa kaikki on mahdollista.

Perussuomalaisten nousun syytä on monia, mutta sen voidaan kansallisten tekijöiden lisäksi katsoa liittyvän samansuuntaisiin kehitysvirtoihin muualla Euroopassa. Poliitiikan uudet sisällöt ovat tässä keskeisessä asemassa. Vuoden 2011 Jytkyssä avainasemassa oli EU-kriittisyys, myöhemmin muun muassa maahanmuutto. Vaalituloksilla on tekijänsä – ne eivät synny tyhjästä eivätkä sattumalta.

Perussuomalaisilla on ollut kyky puhutella Suomen kansaa monilla sellaisilla kysymyksillä, joista muut eivät ole halunneet puhua tai ovat halunneet suoranaisesti vaieta. Vanhojen puolueiden sekä asema että asialista on haastettu, ja tilalle on tarjottu oma vaihtoehto. Oman imagon on oltava uskottava ja järkeenkäypä! Viimeisimmän kymmenen vuoden aikana menestys hakee vertaistaan populistipuolueiden historiassa.

Demagogit, pelastajat ja kansa

Populismia voi kuvailla kaikenlaisilla laatusanoilla, sitä voi jäsentää lukemattomilla eri tavoilla, mutta siitä voi myös saada otteen. Tämän otteen saaminen edellyttää rankkaa rajaamista. Populismien kolmijalkani muodostuu ”demagogeista”, ”pelastajista” ja ”kansasta”. Tätä tyypittelyä käytin gradussani, ja jako on edelleen toimiva, tosin poliittikopolvi on vaihtunut. Annoin termeille sisällöt silloisella ymmärrykselläni sen ajan Suomessa ja maailmassa.

Demagogit

Populismilla on huono maine. Siihen liitetään vahva kielteinen lataus. Usein populismilla tarkoitetaan tosiasioiden yksinkertaistamista, vastuuttomia lupauksia, tunnepitoista agitaa-tiota ja kansankosiskelua halpahintaisin keinoin ihmisten en-nakkoluuloja ruokkimalla.

Populistien argumentaatio nähdään heikkona ja teesit isku-lauseenomaisina. Populistit nähdään demagogeina, kansan-kiihottajina. Nämä populistiset demagogit käyttävät ”yksin-

kertaista” tavallista kansaa omien etujensa astinlautana. Kerran kyydistä pudonnutta kansanosaa petetään siis vielä kerran. Petetty pettyy siis jälleen kerran?

Näistä demagogeista eivät muut poliittiset puolueet, ryhmittymät ja johtajat pidä. Oikeistolaiset näkevät heidät kansanvillitsijöinä ja vasemmistolaiset fasismin siemeninä. Tämä kuva ei ole oikeiston ja vasemmiston mielikuvissa kolmessakymmenessä vuodessa miksikään muuttunut.

Populistiset puolueet nähdään myös protestiliikkeinä, joilla ei ole mitään kokonaisvaltaista yhteiskuntakäsitystä. Populististen puolueiden ohjelmat, sikäli kuin ne on kirjattu, ovat hyvin konkreettisia, ja ne sisältävät selkeän vaatimuksen vähäpätöisiltä näyttäviin asioihin.

Populismi tarvitsee vahvoja ja karismaattisia johtajia, jotka kykenevät välittämään poliittisen sanoman ymmärrettävästi ja saavat sen julki. Populististen puolueiden organisaatiot ovat hyvin heikkoja. Ne tulevat vallitsevan establishmentin ulkopuolelta, ja niiltä puuttuvat suhteet vallitsevaan byrokratiaan. Nämä puutteet korvataan vahvalla ja karismaattisella johtajalla.

Populistijohtaja on aina etevä poliittisessa retoriikassaan ja kielenkäytössään. Hän on kansanomainen ihminen, johon on helppo samaistua (luonnehdintaan voidaan nyky maailmassa nähdä myös muutama poikkeus). Hän on yleensä – tai ainakin sellaisena hänet kuvataan – epäpoliittinen henkilö, joka on olosuhteinen pakosta ja yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden vuoksi joutunut mukaan. Sama ihminen voidaan nähdä yhtä hyvin sekä demagogina että pelastajana.

En tässä yhteydessä käy nimeämään poliitikkoja sen paremmin demagogeihin kuin pelastajiinkaan, mutta on hyvä käydä läpi molemmat ”lajityypit”, sillä canovanlaisessa hengessä samat ihmiset voidaan nähdä täysin päinvastaisella tavalla. Yhden demagogi on toisen pelastaja.

Pelastajat

Populistijohtajat herättävät voimakkaita tunteita puolesta ja vastaan. Pelastaja tarjoaa viimeisen mahdollisuuden vaikuttaa,

ja hänellä on pelkääville vastaus. He myötäilevät kansan mielihetimitä, he kuuntelevat ihmisiä, he ottavat ihmiset tosissaan ja he luovat toivoa tulevaisuuteen.

Populistinen pelastaja maalaa yleisölleen synkän kuvan, joka varmasti monelta osin on täysin todellinen, ja antaa myös keinon uhkan voittamiseen. Populistisen pelastajan on tunnettava kannattajiensa todellinen elämäntilanne ja yhteiskunnalliset olosuhteet. On tiedettävä, mistä puhuu ja keille puhuu.

Populistinen pelastussanoma ottaa aina yleisönsä. Populismi on tämänpuoleista gospelia, se on ilosanomaa köyhille ja vaikeuksissa oleville. Puhe löytää suoraan asian ytimeen. Nykymaailmassa tämänpuoleinen gospel on ymmärrettävä materiaallisen toimeentulon ohella entistä enemmän myös henkisen hyvinvoinnin kautta. Mitä maksaa päivä mielen-terveyttä? Sille ei ole mitään hintaa.

Populistinen puhe on usein suoraan sydäimestä pulppuavaa. Parhaat populistiset puhujat eivät puhu paperista. Kun puhutaan tunteella tärkeistä asioista, ilmaisua ei kannata kangistaa etukäteen paperien vangiksi, sillä kuulijakunta ja tila on huomioitava, jotta puhe on vaikuttavaa.

Jos pelastaja ei usko asiaansa, ei siihen usko kukaan muukaan. Nykymaailmassa ihmisten ajasta ja huomiosta kilpaile lukuisa määrä eri asioita. Poliitiikka on vaikeassa kilpailutilanteessa, etenkin kun politiikan ja poliitikkojen maine on pohjamudissa. Parhaatkin vain vähän yläpuolella.

Pelastajalla on yleisölle sanoma. Puhe on vaikuttavaa vain silloin, kun puhuja selvästi itse uskoo siihen, mitä hän puhuu ja sanoo. Vaikuttava puhe kantaa puhetilaisuutta pidemmälle. Pelastaja vahvistaa kuulijakuntansa käsityksiä. Hän tarjoaa teknokraattiselle ja monimutkaiselle yhteiskuntakuvaukselle vaihtoehdon. Pelastaja konkretisoi esimerkein kuulijakuntansa yhteiskunnallisen tilan. Puhuja tuntee kuulijakuntansa ja heidän huolensa ja arkitodellisuutensa. Tämän vuoksi populismi nousee uudestaan ja uudestaan. Populistiset pelastajat yksinkertaisesti kertovat yleisölleen sen, mitä nämä haluavat kuulla, ja käyttävät sellaista kieltä, mitä kuulija ymmärtää ja

käyttää ja jonka tämä pystyy kertomaan eteenpäin. Hyvä puhuja kunnioittaa kuulijaansa parhaiten juuri sillä, että puhuu ymmärrettävää kieltä asioista, joilla kuulijalle on todellista merkitystä.

Populistisella ”paskapuheella” ei pitkälle pötkitä. Kuulijakunnan aliarviointi ja nenän vartta pitkin katselu on pahin virhe, johon puhuja voi langeta. Ei pidä haukata suurempaa palaa, jonka pystyy nielemään.

Populistiset pelastuspuhujat ovat tulleet jäädäkseen. Joskus luullaan, että heidät on lopullisesti suljettu laatikkoon, mutta heti kun kansi avataan, he ilmestyvät uudestaan näkyville. Populismi on joustavaa, se pystyy uudentamaan itseään. Tämän vuoksi sitä on vaikea lyödä lopullisesti, vaikka populistiset poliitikot tekisivät kuinka karkeitakin virheitä tahansa – niin kuin he tekevätkin muiden poliitikkojen lailla.

Populismien kolmio seisoo kuitenkin kärjellään. Demagogit ja pelastajat saavat mahdollisuutensa kansalta. Mikä on tämä populismin kansa?

Kansa kaikkivaltias

Populististen liikkeiden keskeisimpään käsitarsenaaliin kuuluu kansa, jonka tahtoa populistiset liikkeet katsovat edustavansa. Kansa koostuu yhteisöissä asuvista ihmisistä. Kansa on siis käsitettävä lähinnä ihmisyyksilöiden muodostamaksi kokonaisuudeksi, jota sitoo toisiinsa yhteiset arvot, normit, kokemukset ja yhteenkuuluvaisuuden tunteen paljon suuremmissa määrin kuin muodolliset organisaatiot. Yllä olevan määritteli oivallisesti Voitto Helander tutkiessaan vennamolaisuutta populistisena joukkoliikkeenä jo vuonna 1971.

Kansa on laaja käsite. Kun populistit puhuvat kansasta, he voivat tarkoittaa kaikkia ihmisiä tai tavallisia ihmisiä. Kuitenkin lähes aina populismi vetoaa tähän tavalliseen kansaan. Tavallisena kansana taas nähdään ne, jotka eivät ole eliitin jäseniä.

Yksi populismin vakavimmista heikkouksista on samaisen kansa-käsitteen heikkous. Se on hyvä iskulause, mutta sillä ei

ole mitään tarkkaa merkitystä. Mutta se, mikä on akateemiselta kannalta heikkous, voi kuitenkin olla poliittinen tilaisuus. Juuri epämääräisyys ja tunnepitoinen resonanssi tekevät siitä tehokkaan taisteluhuudon. Tästä on hyvä esimerkki SMP:n poliittinen slogan Kyllä kansa tietää. Se on jo vuosikymmeniä vanha, edelleen ilmaisuvoimainen ja ihmisten tuntema ja tunnistama.

Suurinta osaa ns. moderneista demokratioista ei hallitse kansa. Tämän ovat osoittaneet Joseph A. Schumpeter ja muut eliittiteoreetikot. Näitä valtioita hallitaan vallitsevien eliittien taholta vallitsevien instituutioiden avulla. Schumpeter katsoi, että tavallisella ihmisellä ei ole tarpeeksi tietoa ja kapasiteettia päättää asioista vastuullisesti. Tämän lisäksi ei ole määriteltävissä yhteistä hyvää, josta kaikki voisivat olla yksimielisiä.

Schumpeterin opit elävät hyvin tänäkin päivänä. Valta-poliittisista ja häveliäisyssyistä asioita ei kuitenkaan kehdata sanoa näin suoraan. Mitään käytännön ongelmaahan ei pääse syntymään, mikäli kansa äänestää vanhojen puolueiden vakiintuneita ehdokkaita, jotka hallitsevat vallitsevien instituutioiden avulla. Tämähän on Euroopan unioni -mallin märkä uni.

Kansa ei voi kuitenkaan hallita järjestäytyneenä kokonaisuutena niin kuin populistit olettavat. Kysymykseksi jää se, onko hallitus valittu johtamaan ja tekemään aloitteita vai seuraamaan yleistä mielipidettä. Onko demokratian tarkoitus hallita kansan toimesta vai kansan hyväksi?

Yliopisto-opettajani, filosofian tohtori Ilkka Hakalehto määritteli kansansuvereniteetti-käsitteen seuraavasti: ”Kansansuvereniteetti merkitsee ja tarkoittaa sitä, että vain ja yksinomaan kansalla, joka muodostaa oman, muista kansoista erillisen kansakunnan, on ikuinen ja rajoittamaton oikeus päättää aina vapaasti ja itsenäisesti kaikista omista asioistaan.”

Kansansuvereniteettiajattelu on olennainen osa suomalais- ja eurooppalaista populistista liikehdintää. Euroopan unioni on ylikansallista vallankäyttöä, ja sille luovutettu valta on pois omasta itsenäisestä päätösvallasta. Tähän yksinkertaiseen asetelmaan tiivistyy ja kärjistyy populistipuolueiden sekä kriittinen että kielteinen suhtautuminen Euroopan unioniin.

Monet nykyajan populismin tutkijat, ehkä selkeimmin Jan-Werner Muller katsoo, että populistit käyttävät kansa-käsitettä poissulkevana. Vain ne ihmiset ovat rehellisiä kunnon kansalaisia, jotka ovat samaa mieltä populistien kanssa. Tätä poissulkevaa populismia Muller pitää pluralismia torjuvana ja vaarallisena.

Populismin määritelmien kieputtelu ja käsitteiden esittely, jopa vatvomien, on sinänsä tärkeitä, sillä ne auttavat ymmärtämään, kuinka laajasti ja monesta eri näkökulmasta populismia on syytä tarkastella, jottei syyllisty siihen paljon parjattuun populismi-hokemaan monimutkaisten asioiden yksinkertaistamisesta.

Paras tie ja tapa päästä sisään populismiin on tarkastella populistisia liikkeitä ja puolueita sekä populistipoliitikoita.

Populistiset liikkeet

Populismi ei ole pelkästään tämän päivän ilmiö. Populismille ei ole osoitettavissa varsinaista oppi-isää. Valistusfilosofi Rousseautta on joidenkin tutkijoiden esityksissä pidetty jonkinlaisena esipopulistina. Rousseauin ajattelussa on saattanut ilmetä joitain populismiin viittaavia ituja, mutta näitä ituja ei voi pitää riittävinä, jotta Rousseau voitaisiin nostaa populismin oppi-isäksi.

Keskiaikaisia talonpoikaismellakoita Euroopassa, etenkin Englannissa, voidaan pitää tietynlaisena esipopulismina. Nämä ilmiöt olivat vielä varsin hajanaisia, ettei niitäkään voida pitää varsinaisena populismina. Populismin juuret ovat löydettävissä keisarillisen Venäjän Narodniki-liikkeestä ja Yhdysvaltojen 1800-luvun lopun talonpoikaissiikehdinnästä.

Populismin alkujuuret ja kehitys on ollut liikepohjaista. Rudolf Heberle määrittelee sosiaalisen liikkeen siten, että se tarkoittaa ryhmän kollektiivisia yrityksiä aiheuttaa muutos tietyissä sosiaalisissa instituutioissa tai luoda kokonaan uusi järjestelmä. Populistiset liikkeet syntyvät nimenomaan reaktioina, usein voimakkaana protestina, vallitseville oloille. Toimintansa alkuvaiheissa näillä liikkeillä ei ole juuri minkään-

laista organisaatiota, mutta jos niiden vaikutus muodostuu pitempiaikaiseksi, ne todennäköisesti organisoituvat tavalla tai toisella.

Lontoossa vuonna 1967 pidetyssä populismia käsitelleessä tieteentekijöiden kongressissa Georg Hall esitti seuraavan populististen liikkeiden perusominaisuuksia koskevan määritelmän: ”Populistiset liikkeet ovat liikkeitä, jotka pyrkivät hyödyntämään kansaa kokonaisuudessaan. Tämä on tulosta tavallisesti valtarakenteesta vieraantuneiden intellektuellien reaktiosta nopean taloudellisen, sosiaalisen, sivistyksellisen tai poliittisen muutoksen aiheuttamaa painetta vastaan. Näitä liikkeitä luonnehtii usko yksinkertaisempien ja perinteisimpien muotojen ja arvojen palauttamiseen tai niiden mukauttamiseen. Nämä arvot ovat peräisin kansalta, etenkin sen vanhoillisimmalta osalta, joka katsoo velvollisuudekseen olla näiden hyveiden säilyttäjä.”

Populististen liikkeiden – puolueista puhumattakaan – tarkastelun tekee vaikeaksi se, että harvat populistisiksi leimattuja puolueista tai liikkeistä ovat itse sellaisiksi tunnustautuneet.

Tätä ilmentää hyvin se tosiseikka, ettei ”populistista internationaalia” koskaan ole ollut olemassa. Populismi on aina kansallista, ja sitä täytyy tutkia sen omista lähtökohdista käsin. Populistisia tai sellaisiksi leimattuja puolueita on lähes jokaisessa eurooppalaisessa maassa. Yhden sateenvarjon alle ne eivät mahdu. Tämän näemme selvästi Euroopan parlamentissa.

Populistiset puolueet

Tässä kirjassa en esittele yksityiskohtaisesti eri maissa toimivia populistisia puolueita. On kuitenkin mielenkiintoista havaita, että useimmissa eurooppalaisissa maissa on toteutunut Eatwellin ja Goodwinin neljän D:n erittelemä kehitys, joka on ollut omiaan luomaan edellytyksiä populistisille liikkeille ja puolueille.

Populismi ei synny tyhjästä eikä tyhjän päälle. Se ei halveksimalla ja haukkumalla mihinkään katoa. Itse asiassa voi käydä juuri päinvastoin.

Käyn luottelonomaisesti ja lyhyesti läpi muutamia pitkäkestoisimpia populistisia liikkeitä ja puolueita erityisesti Pohjoismaista. Ranskassa ja Italiassa on tällä hetkellä merkittäviä populistisia puolueita. Erityisen huomion saa Britannian itsenäisyyspuolue ja etenkin sen pitkäaikainen puheenjohtaja Nigel Farage.

Farage ja minä saamme toimia myös esimerkkeinä populistisista johtajista. Miten puolue asemoidaan, kuinka kampanjoita käydään, millä keinoin politiikkaa tehdään ja miten julkisuudessa ollaan ja miten sitä voi yrittää hallita? Hallinta ei ole mahdollista, mutta itsehillintä on.

Populismi on saanut vahvaa jalansijaa Pohjoismaissa jo 1970-luvulta lähtien. Jokaisella maalla on oma ainutlaatuinen taustansa ja historiansa, mutta yhteisenä piirteenä Pohjoismaissa on yhteiskunnallisten rakennemuutosten aiheuttamat paineet ja vakiintuneiden puolueiden ja poliitikkojen joutuminen luottamuspulaan. Samalla perinteiset puolueet ovat heikentyneet.

Tanska

Tanskalla oli 1970-luvun alussa poliittisia ja yhteiskunnallisia stabiliteettiongelmia. Poliittista keskustelua hallitsi tuolloin kaksi pääkysymystä: Tanskan liittyminen Euroopan talousyhteisöön sekä verojen ja hallintomenojen kasvu.

Mogens Glistrup oli värikäs edistyspuolueen puheenjohtaja, joka katsoi, että ristiriita yhteiskunnassa ei ole työn ja pääoman vaan tuottavan ja tuottamattoman työn välillä. Nämä tuottamattoman työn tekijät elävät kansan kustannuksella.

Edistyspuolue onnistui selkeällä ohjelmalla sekä saamaan kannattajia vanhojen puolueiden kannattajista että mobilisoimaan myös sellaisia valitsijoita, jotka eivät normaalisti äänestä lainkaan.

Mogens Glistrup eli värikkäästi ja on nyttemmin jo edesmennyt (k. 2008), mutta hänen henkinen perintönsä elää selkeästi Tanskan kansanpuolueessa, jolla on ollut vahva asema Tanskan politiikassa vuosikymmeniä etenkin Pia Kjærsgaardin ja Kristian Thulesen Dahlin aikana. Moni hallitus on tarvinnut oppositiossa toimineen kansanpuolueen tuen budjettinsa läpiviennille. Tälle tuelle puolue on määritellyt aina vuosittain poliittisen hinnan.

Tanskan kansanpuolue on suhtautunut kriittisesti sekä maahanmuuttoon että eurooppalaiseen integraatioon. Tosin aivan viimeisimmissä kansankäräjävaaleissa tuli selvä tappio, mutta se ei vielä välttämättä kerro mitään puolueen kannatuksesta tulevilla vaaleilla.

Norja

Anders Langen puolue perustettiin kaksi viikkoa ennen vuoden 1973 kansankäräjävaaleja. Puolueen perustaja Anders

Lange itse totesi: ”Ihmiset ovat väsyneitä julkisten varojen tuhlailuun, sosiaalihuoltoon ja liian korkeisiin veroihin, jotka ovat näiden seurausta.” Puolue oli byrokraatti- ja poliittikkovastainen.

Anders Lange kuoli vuonna 1975, ja hänen varaedustajakseen nousi Carl I. Hagen, josta sittemmin tuli nimensä edistyspuolueeksi vaihtaneen puolueen puheenjohtaja ja pitkäaikainen kansanedustaja sekä suuruuden luoja. Edistyspuolueella on ollut Norjan politiikassa vahva asema jo vuosikymmeniä, ja puolue on tälläkin hetkellä hallitusvastuussa.

Hagenia seurasi puheenjohtaja vuonna 2006 Siv Jensen, joka toimii tällä hetkellä valtiovarainministerinä. Edistyspuolue on toista kautta Norjan hallituksessa, eikä porvarillinen hallituspohja näillä näkymin ole mahdollinen ilman sen tukea tai osallistumista. Norjan edistyspuolue oli pitkään saarroksissa. Muut puolueet karttoivat sitä kuin ruttoa, mutta porvaripuolueilla oli jatkossa nöyrytymisen paikka – kuten gradussani ennustin.

Norjan edistyspuolueelle on ollut ominaista sekä tiukka taloudenpito että kriittinen suhtautuminen maahanmuuttoon. Koska Norja on Euroopan unionin ulkopuolinen maa, puolueella ei ole juurikaan ollut virallisia yhteyksiä eurooppalaisiin populistipuolueisiin.

Ruotsi

Gradau tehdessäni mietin, kuinka ja mistä syistä Ruotsi oli ”välttynyt” Suomen, Ruotsin ja Norjan kohtalolta. Ruotsalaisesta yhteiskunnasta ei löytynyt samoihin aikoihin vastaavaa populistista liikehdintää. Tämä johtui siitä, että Ruotsin keskustapuolue onnistui imemään sisäänsä ruotsalaisen yhteiskunnan populistiset idut. Tämä oli kuitenkin tyyntä myrskyn edellä. Populismi saapui Ruotsiin viiveellä ja toisenlaisista poliittista juurista kuin muissa Pohjoismaissa.

Ian Wachtmeisterin ja Berndt Karlssonin perustama Uusi demokratia jäi tähdenlennoksi 1990-luvulla, mutta se osoitti, että vakaa ruotsalainen poliittinen järjestelmä on myös haastetta-

vissa ja tärkeä ja varsin korkea neljän prosentin valtakunnallinen äänikynnys ylitettävissä.

Ruotsidemokraattien juuret ovat äärioikeistossa. Puolue on ahkerasti vuosien varrella siivonnut ääriaineiksia puolueesta, eikä sen voida suuresti katsoa eroavan esimerkiksi Tanskan kansanpuolueesta, johon sillä on jo pitkään ollut läheiset suhteet.

Muut puolueet ovat Ruotsissa suhtautuneet kielteisesti yhteistyöstä ruotsidemokraattien kanssa. Tilanne muistuttaa kovasti edistyspuolueen poliittista paitsioasemaa Norjassa. Ruotsin eduskunnassa porvaripuolueilla on enemmistö vain ruotsidemokraattinen kanssa ja avulla.

Kysymys on siitä, kuinka kauan vasemmiston annetaan hallita Ruotsia pelkästään sen vuoksi, että minkäänlainen yhteistyö ei tule kysymykseen, vaikka vastaavaa tapahtuu jo paikallispolitiikassa. Ensimmäiset merkit porvariblokin pehmenemisestä ovat jo nähtävissä.

Ruotsidemokraatit pääsivät Ruotsin parlamenttiin vuonna 2010, ja puolue on voittanut jo kolmet vaalit peräkkäin. Sama on toteutunut Euroopan parlamentin vaaleissa.

Suomen tilannetta käsittelen seuraavassa toisenlaisella otteella. Gradua tehdessäni olin SMP:n rivijäsen, ja minulla oli mahdollisuus katsoa asiaa pitkälti ulkopuolisen silmin. Perussuomalaisten yhtenä perustajana ja pitkäaikaisena puheenjohtajana minun ei ole uskottavaa eikä mahdollistakaan ikään kuin ulkopuolisenä tarkastella omia tekemisiäni.

Käsittelen kahdessa seuraavassa luvussa populistista johtajuutta oman kokemukseni kautta: mitä tein, mitä ajattelin ja kuinka toimin. Vertailun vuoksi tarkastelen Nigel Faragen populismia ja johtajuutta. Ote molempiin on ymmärtävä. Itseni tunnen – sikäli kuin kukaan itsestään kaikkea käsittää –, toisen olen nähnyt toimivan kymmenen vuoden ajan.

Tämä ymmärrys on kovin inhimillistä, ja on reilua kirjoittaa omat motiivit tiedostaen, enkä väitä pyrkiväni ”objektiiviseen totuuteen”. Seuraavassa esittelen oma käsitykseni toiminnastani ja motiiveistani sekä näkemykseni Nigel Faragesta.

Timo Soinin populismi

Tässä luvussa käyn tiivistetysti läpi oman populistisen henkilöhistoriani. Kerron asiat niin kuin ne itse näen ja olen kokenut. Kun nuorena lukiolaisena liityin Suomen Maa-seudun Puolueeseen, minulla ei ollut tuon taivaallisen aavistustan sen paremmin populismista kuin siitä, mitä tuleman piti.

Populismilla ei ole varmaa menestyskaavaa, mutta epäonnistumisella on: olla kaikille mieliksi ja yrittää miellyttää kaikkia. SMP oli vielä liittymiseni aikoihin täydessä poliittisessa paitsiossa. Puoluetta ei otettu vakavasti sen paremmin kilpailijoiden kuin mediankaan taholta.

Vuoden 1979 eduskuntavaalit olivat kuitenkin merkittävä voitto puolueelle, joka nosti eduskuntapaikkojensa määrän kahdesta kuuteen. Tällä on myös huomattava taloudellinen merkitys, ei vähiten siksi, että puolueen sinänsä vastustama puolue- ja lehdistötuki nousivat ja mahdollistivat oman lehden kehittämisen ja levikin lisäämisen.

Olin aktiivinen puolueen kaikilla tasoilla. Minusta tuli jo parikymmppisenä oman kotikaupunkini Espoon osastojen kattojärjestön puheenjohtaja, nousin nopeasti nuorisjärjestön hierarkiassa ja kirjoitin ahkerasti puolueen omaan lehteen,

joka teki minua pikkuhiljaa tunnetuksi jäsenistön keskuudessa kautta maan.

Omaksuin SMP:ssä paitsi puolueen poliittisen linjan, joka arvosteli yhteiskunnan epäkohtia ja vanhoja puolueita, mutta myös puolueen voimakkaan retoriikan, tavan käyttää suomen kieltä. Etenkin Veikko Vennamo ja Urpo Leppänen olivat tässä suhteessa esikuviani. Pekka Vennamo ei ollut kielenkäytösään yhtä räikeä, hän tähtäsi vaikutusvaltaan. Tuota en silloin käsittänyt sillä tavalla, kun sen myöhemmin olen sisäistänyt. Puolue ei ole itsetarkoitus vaan keino tehdä asioita ja saada niitä aikaiseksi.

Vuoden 1983 eduskuntavaaleissa, joissa SMP:n paikkamäärä eduskunnassa nousi seitsemääntoista, olin jo itsekkin ehdokkaana ja apulaisvaalipäällikkönä sekä varavaaliasiamiehenä Uudenmaan vaalipiirissä. Vaalivoiton myötä SMP:stä tuli hallituspuolue ja puolueen taloudelliset voimavarat kasvoivat suuresti. Minut otettiin vaalivoiton jälkeen nuorisojärjestykseen kesätöihin ja sille tielle jäin.

SMP hävisi vuoden 1987 eduskuntavaalit. Edustajapaikkojen määrä putosi yhdeksään, mutta puolue meni hallitukseen yhdellä ministerillä (puheenjohtaja Pekka Vennamo). Olin kannattanut puolueen hallituksessa oloa, vaikka ymmärsin sen riskit kannatukselle, mutta pelkkä oikeassa oleminen ei riittänyt silloin eikä riitä vielääkään. On todettava, etten aina pysynyt ruodussa, kun puolue teki kompromisseja hallituksessa. Nuorisojärjestyksen puheenjohtajana minulla oli yhtä ja toista kriittistä sanottavaa puolueen linjasta. Nykyisin, kun itse olen läpikäynyt pitkän tien ja kokenut hallitusvallan ja puolueen hajaannuksen, ymmärrän, kuinka vaikeaa populistisen puolueen on kestää vallan kammareissa. Se vaatii paljon sekä kannattajilta mutta ennen kaikkea omalta jäsenistöltä, joka joutuu paineen alle eikä ole tottunut tekemään kompromisseja, jotka monipuoluejärjestelmässä ovat välttämättömiä.

Valtaa ei kuitenkaan pidä pelätä. Vaaleja tulee ja vaaleja menee. Kansa on usein armollisempaa kuin poliitikot ymmärtävät. Tuhlaajapoika kelpasi takaisin isänsä kotiin, vaikka oli tehnyt karkeita virheitä. Miten asia voisi olla toisin politiikassa?

Ei se olekaan. Siitä todistavat lukuisat comebackit politiikan saralla.

Tein graduni muutamassa kuukaudessa, ja se hyväksyttiin Helsingin yliopiston Valtiotieteellisessä tiedekunnassa keväällä 1988. Graduni pääohjaaja oli viime vuonna edesmennyt valtiopin professori Tuomo Martikainen, joka suhtautui työhöni kannustavasti ja ymmärtävästi. Paljon myöhemmin, vuonna 2008, professori Martikainen totesi City-lehdelle: ”Pärjätäkseen urbaanissa Suomessa populismilla, pitää olla vähän älykkö. Sitähän Timo Soini on opiskellut ja siinä hän on onnistunut.”

Laudaturtentissäni sain yhden osan tenttiä populismista, johon toin itse Martikaiselle muutaman kirjan, muun muassa Margaret Canovanin Populism-teoksen, jonka olin hankkinut lontoolaisesta kirjakaupasta.

Minua kiinnosti populismi sekä teoriassa että käytännössä. Etsin käsiini kaiken mahdollisen, mitä asiasta ja sen liepeiltä vain kykenin löytämään. Aika kolmekymmentä vuotta sitten oli täysin toinen kuin nyt. Internetiä ei ollut eikä googlata voinut. Ulkomaille matkustaminen oli kallista. Eduskunnan kirjaston kautta oli mahdollista saada kirjoja myös kaukolainoina, ja sitä kautta sain myös lähdemateriaalia opinnäytetyötäni varten.

Yliopistollisen opinnäytetyöni nimi on juhlallisen monimutkainen ”Populismi – politiikkaa ja poltinmerkki, Suomen Maaseudun Puolueen roolinmuutos”. Arvosanaksi tuli cum laude approbatur. Pykälää parempikin arvosana olisi ollut mahdollinen, jos olisin liittänyt työhöni enemmän tilastollista materiaalia.

Olen suuresti hyötynyt populismin historian ja sen eri ilmenemismuotojen tuntemisesta. Luen edelleenkin populismiin liittyvää materiaalia sekä suomen että englannin kielellä. Väitöskirjakin voisi olla mahdollinen. Ainakaan materiaalista ja kokemuksesta ei ole pulaa. Olen kuitenkin samalla sekä kurinalainen että kuriton luonne, mahtaisiko motivaatio riittää? Minulla on niin pitkä kokemus käytännön populismista, että voisinko olla tarpeeksi objektiivinen. Sellaista vaatimusta ei politiikan maailmassa samassa ankaruudessa ole.

Apu-lehden päätoimittaja Marja Aarnipuro opiskeli samaan aikaan kanssani valtiotieteellisessä tiedekunnassa. Luettuuan

graduni aikansa kuluksi kolmekymmentä vuotta myöhemmin hän kirjoitti Sanan voimalla -kolumnissaan 30.8.2018 seuraavasti: ”On hämmentävää, miten perusteellisesti 25-vuotias Soini analysoi populismia ja miten tarkasti hän jo vuonna 1988 vähintäänkin alitajuisesti suunnitteli perussuomalaista kansanliikettä [--] Opinnäytetyö on kuin käsikirja perussuomalaisen kansanliikkeen synnyttämiseen.”

Graduni on aina silloin tällöin saanut huomiota mediassa, ja täytyy myöntää, että olen sen itsekin lukenut varmaankin kerran vuodessa kuluneen kolmenkymmenen vuoden aikana.

Kaikki olisi voinut katketa kuin kananlento jo SMP:n vuoden 1989 Porin puoluekokoukseen. Samana keväänä, kun graduni hyväksyttiin, liityin roomalaiskatoliseen kirkkoon. Gradun tekoaikaan kävin ylikierroksilla ja olin politiikan ja uskonnon ristipaineessa. Tämän näen selvästi näin jäljestä juhlan. Tuo tilanne oli itselleni vaikea, mutta mahdollisesti myös luovuuden ja ennakkoluulottomuuden. Olin tuohon aikaan ehdoton nuori mies. Kompromissit olivat keskinkertaisuuksia varten.

Suomi oli hyvin erilainen yhteiskunta kolmekymmentä vuotta sitten verrattuna nykypäivään. Maailma on myös muuttunut. Neuvostoliiton olemassaolo ja kommunistisen suurvallan naapuruus vaikuttivat sekä minuun että kaikkiin suomalaisiin tavalla tai toisella.

Suhtauduin kommunismiin hyvin kielteisesti. Puolueen nuorisjärjestössä toimiessani en osallistunut kertaakaan Suomen ja Neuvostoliiton nuorison välisiin ystävyysfestivaaleihin sen paremmin Suomessa kuin Neuvostoliitossakaan. Olin noteerannut Johannes Paavali II:n valinnan paaviksi (1978), ja hänen antikommunisminsa viehätti minua.

Luterilaisen kirkon päätös hyväksyä naispappeus oli minulle liikaa. Irlannissa Interrail-matkalla Killarneyssa oma ratkaisuni sai sinettinsä uskonnollisen kokemuksen ja irlantilaisen nunnan kanssa käydyn keskustelun seurauksena.

Olin monella tavalla hämmentynyt nuori mies elokuussa 1989, kun päätin pyrkiä SMP:n varapuheenjohtajaksi. Pekka Vennamo oli päättänyt luopua SMP:n puheenjohtajuudesta, ja tämä merkitsi Vennamoiden ajan päättymistä puolueen johdossa.

SMP:n puolue-eliitti oli suunnitellut vallanjaon, jossa puolueen johtopaikat, puheenjohtajuudet, puoluesihteeritys ja eduskuntaryhmän puheenjohtajuudet oli sovittu etukäteen. Pidin tätä tavattomana ja tajusin samalla poliittisen tilaisuuden.

Haastamalla ”herrojen” sopima paketti minulla oli mahdollisuus menestyä. Sisälläni mylläsi valtava sekamelska, jossa poliittinen ja uskonnollinen kutsumus taistelivat keskenään, eivätkä ne olleet yhteen sovitettavissa.

Päätin pyrkiä SMP:n varapuheenjohtajaksi ja samalla sovin itseni kanssa, että mikäli en tulisi valituksi, lähtisin opiskelemaan katoliseksi papiksi Irlantiin. Omassa päässäni asia paisui isoksi, mutta samalla se poisti kaikki estot ja pelot. Minullahan oli varasuunnitelma.

Jälkeenpäin osaan suhtautua nuoren miehen ehdottomuuteen jo hieman pilke silmäkulmassa, mutta sen tiedän ja tunnen, että olisin varmasti Irlantiin lähtenyt. Olin vapaa kaikesta. Opiskelut olivat valmiina, asevelvollisuus suoritettuna eikä minulla ollut sellaisia siteitä (seurustelua tms.), jotka olisivat voineet olla esteenä. Ei tullut minusta uutta Isä Camilloa vaan populistipoliitikko, joka jakaa Johannes Paavali II:n moraali-käsitykset.

Käytin populistista metodologia osin tiedostaen osin tiedostamatta pyrkiessäni SMP:n varapuheenjohtajaksi. Tulin paketin ulkopuolelta, haastoin herrat ja voitin vastaehdokkaani selvin numeroin. Olin onnellinen. Ajattelin, että tästä se ura urkenee ja edessä on loistava poliittinen tulevaisuus. Pieleen meni tuo veikkaus lyhyellä tähtäimellä, mutta pitkällä sihdillä näin kävi.

Vennamoiden poistuttua puoluejohdosta SMP joutui tilanteeseen, joka on populistiselle puolueelle haastava: sillä ei ollut vahvaa poliittista johtajaa, jonka puolueen kenttäväki olisi laajasti hyväksynyt. Valtataistelu alkoi jäytää, ja tämän seurauksena puolue ei kestänyt hallitusasemaa vaan päätti erota tai tuli heitetyksi hallituksesta. Tämä ei rauhoittanut tilannetta, vaan puolue jakautui sisällään kilpaileviin kuppikuntiin. Eduskuntaryhmä hajosi useampaan osaan vuoden 1991 eduskuntavaalien jälkeen, jotka olivat puolueelle tappiolliset ja joissa puolue sai seitsemän kansanedustajan paikkaa.

Kyseiset vaalit olivat minulle myös henkilökohtainen pettymys, sillä jäin varasijalle Uudenmaan vaalipiiristä. Vuoden 1992 Mikkelin puoluekokouksessa minut valittiin äänestyksen jälkeen puoluesihteeriksi. Vaikutusvaltani puolueen sisällä kasvoi, mutta puolueen vaikutusvalta laski. Sisäinen riitely johti haajoamisprosessiin ja murskatappioon eduskuntavaaleissa 1995. Saimme läpi ainoastaan puolueen puheenjohtajan Raimo Vistbackan. Jäin valitsematta eduskuntaan, vaikka äänimääräni nousi. Puolueen talous romahti, ja puolue asetettiin konkurssiin.

Kaikki vaivannäkö ei kuitenkaan valunut hukkaan, vaikka siltä se silloin tuntui. Puolue, kannatus ja työpaikka menivät. Objektiiivisesti ottaen tilanteessa ei ollut mitään hyvää. Kaikki romahti samaan aikaan.

Henkilökohtaisessa elämässäni sen sijaan onnistui. Löysin vaimoni Tiinan, tai oikeammin sanottuna löysimme toisemme. Menimme kihloihin syksyllä 1995 ja naimisiin keväällä 1996. En käsittele perhe-elämäämme sen paremmin tässä kirjassa kuin muutenkaan julkisesti. Tämä on ollut yhteinen päätöksemme kaikki nämä vuodet. Yhtäkään yhteishaastattelua emme ole antaneet. Sen voin kuitenkin sanoa, että ilman vaimoani en olisi politiikassa saanut tehdyksi sitä, mitä on tullut tehtyä.

Kuusi vuotta SMP:n johtopaikoilla opettivat ja koulivat minusta sen ”poliittisen eläimen”, mikä minusta sitten myöhemmin jalostui täysverisyyteen asti. Gradun oppeja ja omaa päättä sai SMP:n aikana käyttää rajattomasti. Opin konkreettisesti sen, että pelkkää järkeä puhumalla ei politiikassa pärjää, vaan tunnetta pitää olla sekä raa’asti rosoa.

Julistauduin SMP:n aikana itse populistiksi. Katsoin, että populismin leimaa ei pidä pelätä, kun sen jokainen vanhoja puolueita arvosteleva puolue tai henkilö joka tapauksessa otsaansa saa. SMP:ssä minua ei tässä asiassa ymmärretty juuri sen enempää kuin puolueen ulkopuolellakaan.

Oma perusteluni lähti siitä, että parempi määritellä oma linjansa ja populisminsa kuin käydä taisteluun yksittäistä sanaa tai termiä vastaan. Menestykseen tarvitaan aate, asia ja sitoutuminen siihen. Halusin olla Suomen johtava populistisi, ja sellainen minusta tuli. Mies markkinoi populismia ja populismin miestä.

Populismini Perussuomalaisissa

SMP:n konkurssin jälkeen heinäkuussa 1995 Raimo Vistbacka, Urpo Leppänen, Kari J. Bärlund ja minä pidimme palaverin Saarijärven Rauhalassa. Tuon palaverin tuloksena päätimme perustaa Perussuomalaiset. Menin tuohon palaveriin silkasta velvollisuuden tunnosta, mutta yhteinen aika ja ideointi saivat minut innostumaan. Poliittinen tehtävä ja tarkoitus olivat löytyneet.

Yksinäinen puu palaa kituliaasti. Yksin ei kukaan voi mitään tehdä. Ymmärsin tämän entistä paremmin. Olimme hyvä tiimi, neljä täysin erilaista ihmistä, jokaisella omat vahvuutensa. Saimme nopeasti puolueen perustamisasiakirjat ja ohjelmat kasaan.

Meillä oli ratkaisevana etuna se, että Raimo Vistbacka oli tullut SMP:n listalta valituksi eduskuntaan, olimme eduskuntapuolue. Se takasi meille sillanpääaseman ja tietyn statuksen sekä niukan mutta tarpeellisen rahoituksen.

Alku oli hankala. Perussuomalaisten ensimmäinen puoluekokous pidettiin Kokkolassa syksyllä 1995. Toimin tuon kokouksen teknisenä puheenjohtajana. Puolueen puheenjohtajaksi valittiin kansanedustaja Raimo Vistbacka.

Perussuomalaiset oli pieni puolue vailla suurempaa menestystä vuoden 1996 kunta- ja EU-vaaleissa. Keskityin perhe-elämään, ja esikoisemme Toivo syntyi helmikuussa 1997. Tuona keväänä ajattelin, että mikäli vielä haluan politiikassa tehdä uraa, on minusta tultava Perussuomalaisten puheenjohtaja.

Kysyin asiaa suoraan Raimo Vistbackalta. Sanoin, etten ikinä pääse eduskuntaan, jos en pääsisi vaalitaisteluun puolueen puheenjohtajana. Näin pienelle puolueelle ei tule muuta julkisuutta kuin se, mitä sen puheenjohtaja ja kansanedustaja pystyvät hankkimaan. Vistbacka sanoi, että kyllä tämä homma häneltä joutaisi. Vistbackaa äänestettiin asiallisen pohjalaisen miehenä, puheenjohtajuudella ei siinä ollut merkitystä.

Minut valittiin Perussuomalaisten puheenjohtajaksi Iisalmessa 15.6.1997. Voitin äänestyksessä vastaehdokkaani selvin numeroin 213–27. Tuosta valinnasta alkoi kahdenkymmenen vuoden puheenjohtajaputki. Onneksi ihminen ei tiedä tulevaisuuttaan eikä kohtaloaan etukäteen. Totuus on taruakin ihmeellisempää, kuten historia on osoittanut.

Kolme päivää ennen valintaani poliittinen esikuvani Veikko Vennamo kuoli Helsingissä 12.6.1997. Hän oli aikanaan perustamassa omaa puoluettaan ja johti sitä samat kaksikymmentä vuotta. Olin Vennamon kanssa paljon tekemisissä etenkin 1980-luvun loppupuolella ja 1990-luvun alussa. Olin saanut paljon hiljaista tietoa, vaikka hän ei koskaan varsinaisesti opettanut juuri mitään. Piti katsoa, kuunnella ja itse oivaltaa. ”Kannettu vesi ei kaivossa pysy” pitää niin paikkansa kuin olla ja voi. Minä otin kaiken opin mitä irti sain, eikä se ollut vähän.

Olin melko varma, että puheenjohtajuuden tuomalla asemalla ja hyvällä vaalikampanjalla tulisin valituksi eduskuntaan vuoden 1999 eduskuntavaaleissa. Toisin kävi. Ennakkoäänten perusteella olin paikassa kiinni, mutta vaalipäivän äänten tultua kokonaisuudessaan lasketuiksi tilanne muuttui ja jäin rannalle. Se otti koville.

Saimme vaaleissa yhden kansanedustajan, Raimo Vistbackan. Hänen kannatuksensa oli vakaata, eikä se ollut riippuvainen tittleistä, aivan niin kuin ennakkoon olimme arvioineet.

Populistimaisteri osasi hommat teoriassa mutta ei käytännössä, koska ei tullut valituksi. Oli tehtävä asioita toisin. En halunnut jättää leikkiä kesken, koska olin ollut puheenjohtajana vasta yhden kauden. Muistin Veikko Vennamon vuosia sitten minulle sanomat sanat: ”Soini, järkeä sinulla on vaikka kuinka perkeleesti, mutta kestätkö leikin?”

Kuinka oikeassa Vennamo olikaan! Poliittisen johtajan tärkein ominaisuus on kestää henkistä epä mukavuutta. Se on aivan ykkösasia. Sitä ei valinnan hetkellä tajua eikä hetkeen ymmärrä ja oivalla muutenkaan, mutta ajan kanssa tuo ominaisuus on tärkein avu, jolla poliittinen johtaja pysyy järjissään ja tolkuissaan, sikäli kun pysyy.

Tarvitsin voiton. Vaalivoiton. Minun oli tultava valituksi Espoon kaupunginvaltuustoon vuoden 2000 kunnallisvaaleissa. Osasin laskea ja tiesin, että omalla listalla Esossa onnistumisen mahdollisuudet olivat pienet. Päätin liittoutua Espoon sitoutumattomien kanssa. Otin yhteyttä johtohenkilöihin Kurt Bymaniin ja Heidi Mikkolaan, ja sovimme, että perussuomalaiset eivät asettaisi omia ehdokkaita vaan menisimme kaikki sitoutumattomien listalle.

Onnistuin ja tulin valituksi. Satsasin vaaleissa erityisesti kotilähiöni Iivisniemeen, jossa olin käytännössä asunut koko ikäni. Sain vaaleissa 379 ääntä, josta omasta lähiöstäni 116. Minut valittiin valtuustoon enemmän henkilönä kuin puoluemiehenä. Olen kotikamaralle ikuisesti kiitollinen. Olin ollut jonkinlainen profeetta omalla maallani, vaikka muualla en ollut juuri mitään.

Iso kynnyks oli ylitetty. Olin vaalivoittaja. Olin saanut ensimmäisen onnistumisen ja valtakirjan kansalaisilta. Tämän jälkeen olen tullut valituksi kaikissa kunta- ja eduskuntavaaleissa, joihin olen osallistunut.

Politiikka Espoon valtuustossa maistui minulle. Pidin paljon puheita, tein aloitteita, otin kantaa ja kirjoittelin lehtiin. Sain uutta intoa ja uskottavuus kasvoi. Pieniä olivat silakat joulukaloiksi, mutta silti... Seuraava koitos oli vuoden 2003 eduskuntavaalit, niissä oli onnistuttava.

Sain neuvoteltua vaaliliiton Uudenmaan vaalipiiriin kristillisten kanssa vuoden 2003 eduskuntavaaleihin. Tiesin, että siitä

vaaliliitosta pääsisi varmasti ainakin yksi läpi, kahteen paikkaan oli hyvä mahdollisuus.

Järjen puhumisella ei politiikassa pitkälle pötkitä. Ainakaan vaihtoehtopuolueissa. Olin oppinut tämän kantapään kautta, vaikka populismin teorioiden tuntijana minun piti se tietää muutenkin.

Vuoden 2002 joulukuussa otin yhteyttä mainos- ja monitoimimies Jukka Jusulaan. Olin tavannut hänet heti muutama päivä SMP:n varapuheenjohtajaksi valitsemisen jälkeen vuonna 1989 SMP:n silloisen puheenjohtajan Heikki Riihijärven kanssa Vaakunan baarissa. Olimme soitelleet silloin tällöin toisillemme mutta harvakseltaan. Vuodet vierivät, mutta kohdalo otti omansa ja toi meidät yhteen.

Tapasimme joulun alla ravintola Eatzissä Helsingin Rautatientorin reunalla. Pyysin apua. Minun pitää päästä eduskuntaan, mies on hyvä, asetelma on hyvä, rahaa ei ole. Autatko? Jusula otti haasteen vastaan.

Olin politiikan ammattimies, mutta en vielä kukkeimmillani. Jusula sen sijaan oli mainonnan ja markkinoinnin ammattilainen. Monissa liemissä keitetty ja koeteltu. Mitään poliittista taustaa hänellä ei ollut.

Loimme Jusulan kanssa Timo Soinin näköisen kampanjan. Mikään ei saanut olla keksittyä, näyteltyä tai ulkoa opittua. Timo Soinissa oli tarpeeksi ainesta, miestä ja mielipidettä äänestettäväksi. Ensimmäisenä valittiin värimaailma. Sinivalkoiset värit ovat sydämissämme, eivät julisteessa, oli päätöksemme. Päätimme, että kampanjani väreiksi tulisivat keltainen, musta ja valkoinen. Huomiovärit lisättynä puhtaan valkealla. Nämä värit tulivat jatkossa hallitseviksi kaikessa Perussuomalaisten mainonnassa.

Kuvan valinta oli tärkeää. Esitin vuonna 1999 vaaleissa käyttämäni kuvaa, jonka Jusula hyväksyi ja joka sittemmin on tullut tutuksi monista muistakin vaaleista. Sisäisessä slangissamme se on nimetty piiriagrologin tanssiinkutsuksi.

Teimme postikortin, jossa oli kuva, värit oikeassa suhteessa, vaaliedokasnumeroni 23 ja teksti: ”Kuulen ääniä. Suomalaisia.” Iskulause oli Jusulan keksimä. Jouduin nieleskelemään

sitä jonkin aikaa. Kuulen ääniä – ollaanko nyt jo niin pitkällä, että ryhdyn kuulemaan ääniä? Kysyin vaimoni Tiinan mielihetimitä, hän ei hätkähtänyt. Innostuin itsekin. Kuulen ääniä, ja pian kuulette tekin. Suomalaisia, uusmaalaisia. Vaalikampanja rullasi hyvin, ja tein armottomasti jalkatyötä. Olin ottanut oppia Urpo Leppäseltä, jonka sanottiin pilkallisesti joskus kätelleen jokaisen imatralaisen kahteen kertaan. Vaalipäivänä nauaru loppui, ja Leppänen valittiin äänivyöryllä eduskuntaan.

Ujous ja estot oli heitettävä romukoppaan, mikäli läpipääsy kiinnosti. Rohkeasti vaan kortti käteen, kättely sekä muutama ystävällinen sana. Mikäli joku halusi keskustella, sitten keskusteltiin, mutta ei liian pitkään yhden ihmisen kanssa. Tein todella paljon töitä. Jaoin kortteja niin paljon kuin mahdollista henkilökohtaisesti, ja niitä jaettiin myös postiluukkuihin. Lehtimainontaan ei paljon varoja ollut. Sama postikortti toimi myös sanomalehdessä. Reteä mutta ystävällinen kuva sekä selkeä ja yksinkertainen viesti. Ja toistoa.

Muutama viikko ennen vaaleja tajusin, että kampanjani iskulause varmasti toimii, kun Iivisniemen ostoskeskuksella pienet pojat tulivat sanomaan minulle: ”Timo Soini, sinä olet se äänimies!” Lasten ja imeväisten suusta kuulemme totuuden.

Olin tuohon aikaan esiintymiseltäni vielä hiematon timantti. Pärjäsin televisiossa jo kohtuullisen hyvin. Päähuomion noissa tv-keskusteluissa vei keskustan Anneli Jäätteenmäen ja SDP:n Paavo Lipposen välinen sanailu, josta oli oksat pois. Vaalikeskustelujen tähtirolit olivat minulle vielä tulevaisuutta, mutta herätin jo sen verran huomiota, että tuollainenkin mies ja puolue Suomessa oli.

Sain vaaleissa 4 387 ääntä ja menin vaaliliiton ykkösenä läpi. Tuo päivä oli poliittisen urani paras päivä. Se on paljon sanottu, semminkin kun olen ollut viemässä puoluetta monta kertaa vaalivoittoihin ja pisteenä iin päälle vielä hallitukseen ja päässyt ministeriksi. Ensimmäinen kultamitali on se paras. Muistan selvästi tuolloin tajunneeni, että tästä alkaisi uusi vaihe poliittisessä elämässäni, ja niinhän siinä kävi.

Saimme eduskuntaan kolme paikkaa: Tony Halmeen, Raimo Vistbackan ja minut. Puolue oli pelastettu. Halme ajautui pian

suuriin vaikeuksiin. Niitä tapahtumia en käsittele tässä kirjassa. Totean vain sen, että hänellä on ollut merkittävä osa Perussuomalaisten historiassa ja menestyksessä.

Olen myös ylpeä siitä solidaarisuudesta, jota Raimo Vistbacka ja minä pystyimme ja halusimme Halmeelle osoittaa noina vaikeina eduskuntavuosina. Erityisen kiitoksen ansaitsee myös silloinen eduskunnan puhemies Paavo Lipponen, joka ei lyönyt lyötyä ja maassa makaavaa Tony Halmetta vaan puolusti hänen ihmisarvoaan.

Gradun opit presidentinvaaleissa

Olin gradussani perusteellisesti tutkinut SMP:n ja Veikko Vennamon strategiaa ja käyttäytymistä presidentinvaaleissa ja osoittanut ne väyläksi SMP:n populismin nousulle.

Veikko Vennamo oli alkujaan Urho Kekkosen kannattaja ja valitsijamies vuoden 1956 presidentinvaaleissa. Pian vaalien jälkeen tiet erosivat katkerasti ja lopullisesti. Vennamo jätti Maalaisliiton ja perusti vuonna 1959 Suomen Pientalonpoikien Puolueen, joka myöhemmin muutti nimensä Suomen Maaseudun Puolueeksi.

Vennamo oli aktiivinen niin sanotussa Honka-liitossa, mutta sen hajottua puolue ei asettanut vuoden 1962 presidentinvaaleihin lainkaan omaa ehdokasta, ja myöhemmin samana vuonna puolue menetti ainoan (Veikko Vennamo) eduskuntapaikkansa. Tätä virhettä ei SMP toistanut, vaan päinvastoin se on käyttänyt presidentinvaaleja hyväkseen.

SMP:n päätavoitteet vuoden 1968 presidentinvaaleissa olivat seuraavat: kansanvallan toteutuminen eli normaalien presidentinvaalien järjestäminen sekä ”kekkosvastaisuudelle” ja SMP:n nousulle kanavan tarjoaminen.

Näissä tavoitteissa onnistuttiin yli odotusten. Seuraavat ”normaalit” presidentinvaalit pidettiin vuonna 1978. Vasemmistopuolueet ajoivat antikekkoslaiset kannattajansa Vennamon syliin. Presidentinvaalit olivat todella väylä SMP:n nousulle. Puolue ja ehdokas saivat runsaasti julkisuutta, ja sen sanoma tuli tutuksi. SMP muodostui protestikanavaksi ja vaihtoehdoksi.

SMP:ssä on aina ymmärretty tiedotusvälineiden merkitys kansalaisten mielipiteiden muokkaajana ja vahvistajana. Televisio oli tuolloin kovalla vauhdilla tulossa suomalaiseen yhteiskuntaan. SMP oli ensimmäinen puolue, joka oikeasti osasi ottaa hyödyn uudesta viestintävälineestä. Se yhdisti vaalitaistelussa vanhan perinteisen vaalityön ja uuden viestintävälineen. Populistisen puolueen yksi tärkeimmistä elinehdoista on räikeä erottuminen muista puolueista.

Vennamo kävi voimakkaasti propagandistisen presidentinvaalitaistelun, johon hän liitti ja syötti koko ajan SMP:n poliittista ohjelmaa. Näin sekä Vennamo henkilönä että SMP puolueena saivat presidentinvaaleissa tärkeimmän sanomansa läpi. Se sanoma oli SMP ja sen erilaisuus. Vennamolaisuudesta oli tullut vaihtoehto. Tähän vaihtoehtoon turvaututtiin 1970-luvun eduskuntavaaleissa.

Pienemmässä mittakaavassa SMP onnistui tavoitteessaan markkinoida puoluetta ja uutta nousua vuoden 1978 presidentinvaaleissa. Ehdokkaana oli jälleen Veikko Vennamo. Menestys oli vaatimattomampaa kuin kymmenen vuotta aikaisemmin, mutta presidentinvaaleissa oli huomattava merkitys vuoden 1979 eduskuntavaalien tulokseen, vaaleihin, joiden jälkeen liityin 16-vuotiaana SMP:n jäseneksi. Vennamon panin myönteisesti merkille vuoden 1978 presidentinvaaleissa. Hän poikkesi porukasta. Mielestäni edukseen.

Totuuden hetki presidentinvaaleissa tuli kohdalleni vuoden 2006 presidentinvaaleissa. Tiesin, että puolueella oli oltava oma ehdokas ja tajusin, että tuo ehdokkuus oli minun tehtäväni puheenjohtajana. Ymmärsin myös, että näissä vaaleissa oli mahdollista tehdä perussuomalaisten ja oma lopullinen läpimurto Suomen poliittiselle kartalle. Käsitin, että tämän

vaalin myötä minulta menisi lopullisesti myös yksityisyys. Tein tämän päätöksen tietoisesti.

Presidentinvaaleissa pistin peliin myös itseni sellaisena henkilönä kuin olen. Tiesin, että mahdollisuudet tulla valituksi olivat olemattoman pienet. Tapio Kari kirjoitti Länsiväylässä 6.2.2005: ”Presidenttiä Soinista ei tule, mutta hän tuo omalla rempseällä tyylillään väriä kisaan ja poliittiseen keskusteluun. Harva pystyy lyömään sanavalmiille Espoon pojalle jauhoja suuhun.”

Kotikentän pää-äänenkannattaja, samainen espoolainen Länsiväylä tiivistä pääkirjoituksessaan 18.1.2006 myös vaalikampanjani keskeisimmän saavutuksen: ”Perussuomalaisen espoolaisen puheenjohtajan Timo Soinin kohdalla toteutui tosin myös kannatuksen kasvu. Hän kisaili tasaväkisesti Heidi Hautalan kanssa. Soinille vaalit tekivät siinä mielessä oikeutta, että hänen persoonansa ja osaamisensa tulivat viimeistään nyt kansalaisille tutuiksi.”

Vaalipäälliköksi nimitin filosofian tohtori Jussi Niinistön, josta myöhemmin tuli kansanedustaja ja puolustusministeri. Henkilökohtaisena kampanja-avustajana toimi Jukka Jusula. Yhdessä tiesimme, mitä teemme.

Aloitin kampanjani hyvissä ajoin, 30.9.2005, ensimmäisenä ehdokkaana. Vaalien iskulauseeni oli ”Oikea mies presidentiksi”. Se oli omaa tuotantoani ja syntyi ideapalaverissa Porvoon saaristossa. Järkeilin asian niin, että istuva presidentti oli nainen (Tarja Halonen), ja hänet haastoi mies, Timo Soini, eikä mikä tahansa mies, vaan oikea mies. Siinä se oli kaikessa yksinkertaisuudessaan.

Pääteemanani oli itsenäisyys ja itsemääräämisoikeuden palauttaminen. Kritiikkini kärki oli Euroopan unionissa. Toiin esiin arvomaailmani peruslähtökohdat, kristillissosiaalisuuden ja heikoimmista huolehtimisen tärkeyden. Yhteiskuntaa on rakennettava alhaalta ylöspäin ihmisistä kunnioittaen ja kuunnellen.

Päätin laittaa vaaleissa likoon koko persoonani. Iltalehdessä julkaistiin kirjoitukseni 10.8.2005, siis ennen virallista kampanja-avaustani, otsikolla ”Presidentinvaali on populistinen”.

Kirjoitin muun muassa seuraavaa: ”Median kirjo pitää huolen siitä, että niin epämieluisaa kuin se ehdokkaille voi ollakin, että ehdokkaiden elämäntapojen käsialakysymykset tulevat ruodituksi. Eli ihmisen käytökseen, suhtautumisiin, arvo-maailmoihin, henkilökohtaisiin valintoihin ja ihmissuhteisiin liittyvät asiat kaivellaan tai ainakin katsellaan. [--] Suora kansanvaali on perusluonteeltaan populistinen. Kansa pääsee äänestämään ehdokastaan suoraan.”

Tiesin mitä tein. Mielessäni olivat sekä historian opetus että tietoisuus siitä, mitä suorassa kansanvaalissa ehdokkaana oleminen merkitsee minulle ihmisenä. Olin valmis maksamaan sen hinnan, vaikka tiesin sen yksilötasolla olevan korkean. En ollut koskaan tietoisesti peitelty mitään osaa persoonastani tai yrittänyt olla jotakin mitä en ole.

Pääsy televisioon oli aivan ratkaisevassa asemassa. Vaalitentit sekä yksin että yhdessä muiden ehdokkaiden kanssa sa-toivat suoraan laariini. En yrittänyt olla suuna päänä äänessä, sillä presidentinvaali on Suomen kansan mielestä arvokas vaali. Tavoitteena oli olla sekä asiallinen että hillityllä tavalla hauska.

Presidentinvaalien MTV3-kanavan Suomen asia -tv-keskustelussa 11.1.2006 syntyi myös kaikkien aikojen tunnetuin ”soinismi”. Vieressäni istunut Ruotsalaisen kansanpuolueen presidenttiehdokas Henrik Lax puheli hiljaiseen ääneen Euroopan unionin ongelmallisista asioista. Silloin välähti ja latasin: ”Missä EU, siellä ongelma.” Tajusin heti, että nyt syntyi hitti, poliittinen täysosuma. Se oli ilmaisu, josta tuli syntyessään jo ikivihreä.

Presidentinvaaleissa käytin populismin keinoja häpeilemättä hyväkseni. Olin kuitenkin mielestäni liikkeellä moraalisesti kestäväillä argumenteilla. Opin paljon uutta, ja minua kiinnostivat vaaleista tehdyt tutkimukset ja opinnäytetyöt. Yksi mieleeni hyvin jääneistä opinnäytteistä oli Turun yliopiston Taiteiden tutkimuksen laitoksella vuoden 2006 presidentinvaalien jälkeen tehty Saara Salmen ja Hanne Yli-Parkaksen kirjoittama ”Timo Soini EU:sta irti ja rakkauteen kiinni”.

Kutsuin heidät eduskuntaan keskustelemaan kahvikupposen äärelle. Minua kiinnostivat heidän tekemänsä havainnot,

joissa oli sekä kritiikkiä että kehuja: ”Yhtenä analyysimme tärkeimpänä kysymyksenä on, miksi ja miten Soini onnistuu vakuuttamaan? Soini saa vähän puheenvuoroja ja hänen argumentaationsa on periaatteessa yhtä suurta virhettä.” ”Televisioesiintyminen on Timo Soinin ominta aluetta. Hän on sisäistänyt täysin poliittisen väittelyohjelman viestintäsuhteeseen ja tilanteeseen liittyvät säännöt ja konventiot. Soinilla on erityisen vahva tilannetietoisuus, mitä hän käyttää omien päämääriensä toteuttamiseen.” Tein siis kaiken väärin, mutta se oli poliittisessa mielessä oikein. Kahdesta miinuksesta tulee yksi plussa.

Parasta harjoitusta kaikkeen esiintymiseen on itse esiintyminen. Olin käytännössä puhunut satoja kertoja vapaasti vuosien varrella kampanjatilaisuuksissa eri puolilla Suomea. En yrittänyt olla mitään, mitä en luontaisesti ole. Rakastan suomen kieltä ja sen ilmaisuvoimaa ja kehitellen sanaleikkejä mielessäni. Kaikesta tästä on ollut hyötyä poliittisella urallani.

Opin vuosien myötä ja patinoimana kohtuullisen jännittämisen taidon. Pieni kutina on aina hyvästä, mutta pelko ei. En ole arka, olen itseoppinut. En yritä liikaa, mutta en tyydy liian vähään. Viestintä on kokonaisvaltaista puheen ja kropan yhteistyötä.

Airi Eskanen kirjoitti Aamulehdessä oivasti 9.10.2005: ”Paikalle osui vanha rouva, joka kysyi toiselta naiselta, mitä täällä tapahtuu. Kun hän kuuli, että Tammelan torilla oli presidenttiehdokas, hän katseli tätä tovin. Sitten hän kuiskasi toisen naisen korvaan: Sehän on miehen kokoinen ja komea, ei mikään käppänä.”

Tammelan torilta lähtien olen ”mahtunut nahkaani”.

Populismin keinot eri vaaleissa

Populismi on monisyinen käsite. Sillä on aatteelliset lähtökohdansa, mutta se on myös tapa tehdä politiikkaa. Useimmiten eri tavalla kuin muut poliittiset toimijat tai ainakin eri tavalla kuin ennen on tehty.

Perussuomalaiset voittivat myös vuoden 2007 eduskuntavaalit, mutta kasvu oli paikkamäärissä vaatimatonta, vaikka äänimäärä nousi selvästi. Kansanedustajien määrä nousi kolmesta viiteen. Puoluekannatusta oli, mutta henkilöistä, joille äänensä kohdentaa, oli pulaa.

Sama ongelma oli edessä vuoden kuntavaaleissa. Tiesimme, että kannatusta oli, mutta emme löytäneet ihmisiä siinä laajuudessa kuin piti. Meillä oli ongelma, tulppa, joka asetti kasvulle esteitä.

Populisti sanoo, että kyllä kansa tietää. Sitä pitää soveltaa, kun paikka tulee. Kyllä kansalainen tietää. Kalevi Satopää soitti minulle ja pyysi minut vierailemaan Saloon ja hommaamaan toritilaisuudessa kuntavaaliehdokkaita.

Hän sanoi laittavansa paikalliseen lehteen ilmoituksen, jossa hän kehotti ihmisiä ilmoittautumaan Timo Soinille henkilö-

kohtaisesti puolueen kuntavaaliehdokkaaksi Salossa. Minusta se oli hullu idea, ja torppasin sen oitis. Sanoin tulevani paikalle, mutta kielsin laittamasta ilmoitusta. Puolue ei sitä maksaisi. En halunnut kaiken maailman kylähullujen kokoontumisojoja.

Satopää oli vakuuttunut ideastaan ja julkaisi ilmoituksen. Millä seurauksella? Kuusi ihmistä kävi ilmoittautumassa minulle henkilökohtaisesti ehdokkaaksi. Hyvää porukkaa. Tajuusin heti, että tämä kansanmiehen minulle tarjoama idea oli erinomainen. Siitä lähtien kuljin ympäri Suomea: ”Tule ilmoittautumaan Timo Soinille henkilökohtaisesti.”

Saimme satoja uusia ihmisiä mukaan. Ihmiset halusivat mukaan ja ehdokkaiksi, mutta eivät tienneet, miten menetellä. Laitoimme ilmoitukset kolme päivää ennen tilaisuutta, jotta ihmiset ehtivät miettiä asiaa ja sitten itse tilaisuudessa – pam. Kynä käteen ja nimi paperiin. Kuulostaa yksinkertaiselta ja on kaikkien keksittävässä. Tosiasia on, että Kalevi Satopää sen keksi, ja onneksi toisen tilaisuuden saatuaani tajusin, kuinka hyvä idea se oli.

Tämän kaltaiset oivallukset ovat elintärkeitä, jos haastajapuolueet mielivät menestyä. On tehtävä asioita toisin. Ennakko-luulottomasti. Populismi ei ole peräpeiliin katsomista.

Kuntavaaleissa saimme paljon aikaisempaa kattavammin ehdokkaita kuin ennen, ja ehdokasmäärä koheni roimasti. Saimme myös naisia mukaan. Ylitimme eduskuntavaalikkannatuksen selvästi. Ääniosuutemme nousi 5,4 prosenttiin. Jytyn askelmerkit olivat jo näkyvissä. Monet vuoden 2011 eduskuntavaaleissa valituista kansanedustajista valittiin näissä kuntavaaleissa valtuustoon.

Ilman tätä yksinkertaista ja äkkiseltään katsottua hullua värväyskeinoa emme olisi onnistuneet näin hyvin. Sillä oli valtava merkitys. Saimme paitsi ehdokkaita myös itsetuntoa joukkoihimme. Perussuomalaisten maine ei ollut erityisen mairitteleva, mutta kun jokaisessa vaaleihin lähtevissä kunnissa oli muutamakin ehdokas, se auttoi ja takasi vaalimenestystä.

Tähän vaaliin sisältyy myös johtajalle opetus. Kaikki viisaus ei asu yksissä kansissa. Pitää olla avoin uusille ideoille. Moni utopistinen ehdotus on toimimaton, mutta sinulla pitää olla

avarakatseisuutta katsoa, tutkia ja perehtyä epätavallisiin ajatuksiin ja ideoihin. Tämä voi tuntua jälkeensä katsottuna itsestään selvältä, mutta se ei ole sitä.

Nykyään meille tarjoillaan out of the box -ajattelua. Salolainen kansanmies oli aikaansa edellä. Kun olet haastaja, sinun pitää haastaa. Jos pelaat vanhojen puolueiden ehdoilla ja säännöillä, häviät varmasti. Omat lelut, oma leikki.

Eurooppa kutsuu

Politiikassa ei pärjää eilisen uutisilla eikä historian uroteoilla. Olin EU-kriittinen ja olin äänestänyt kansanäänestyksessä EU-jäsenyyttä vastaan. Tässä asiassa poikkesin oppi-isäni Veikko Vennamon kannasta. Hän kannatti sekä Suomen EU-jäsenyyttä että Suomen Nato-jäsenyyttä.

Muistan Vennamon sanat: Euroopan unionissa olemme kuin herran kukkarossa. Sinne pitää mennä ja sitten arvostella kaikkia epäkohtia rankasti. Vennamo näki Euroopan unionin erityisesti turvallisuuspoliittisesta vinkkelistä. Ymmärrettävää sinänsä.

Viihdyin hyvin eduskunnassa, eikä minulla ollut mitään hinkua Brysseliin. Tajusin kuitenkin, että mikäli emme EU-vaaleissa pärjää, on se vakava isku myös vuoden 2011 eduskuntavaaleja silmällä pitäen. Pelikuvio oli pistettävä kokonaan uusiksi. Keikautettava vaaliasetelma päälaelleen. Oli otettava sekä ote että aloite.

Kysyin asiaa Raimo Vistbackalta, Jukka Jusulalta ja vaimoltani Tiinalta. Otin yhteyttä myös muutama eurooppalaiseen tuttuun toimijaan, muun muassa Jens-Peter Bondeen, pitkäaikaiseen tanskalaiseen eurokansanedustajaan, joka oli itse jäämässä pois parlamentista mutta tunsu piirit ja peliasetelmat. Hänen ansiostaan ymmärsin, että hengenheimolaisia Brysselistä kyllä löytyisi, jos sinne vaan pääsisi.

Päätin lähteä itse ehdokkaaksi. Syntyi valtavameteli ja mekkala – juuri niin kuin ajattelimmekin. Vanhat puolueet kävivät kimppuuni. Yhtäkkiä EU-vaalit kiinnostivat mediaa, poliittisia toimijoita ja pikkuhiljaa myös kansalaisia.

Kuvion voi pelkistää seuraavasti:

Lista A

Lista B

Lista C

Lista D

Lista E

Perussuomalaisten lista

Timo Soini

Ensin listat A:sta E:hen kommentoivat vaisusti toisiaan, mutta kun Perussuomalaiset ja minä tulimme mukaan kuvioihin, kaikki A:sta E:hen kävivät kimppuumme. Asetelma oli murrettu ja muutettu kertaheitolla. Oli luotu kaksinapainen vaali: joko äänestät jotakin vanhaa puoluetta, mitä tahansa tai Perussuomalaisia. Kuulostaa jälleen yksinkertaiselta, näin on jälkeenpäin helppo todeta.

Ilmoitin jo etukäteen, että tarkoitukseni on palata Suomeen ja eduskuntaan vuoden 2011 vaaleissa. Ilmoitus aikaan sai kritiikin aallon. Ensin nousi moraalinen närkästys, sitten puhuttiin jo vakavissaan Lex-Soinin säätämisestä, ja sillä oli tarkoitus tavalla tai toisella estää pätkäedustajuus. Ei sitä ole kielletty tänäkään päivänä.

Korostin vaalitaistelussani rehellisyyttä. Kerroin etukäteen, miten toimin. En lähtisi mihinkään, jos äänet eivät riittäisi. Sain vaaleissa ylivoimaisesti suurimman äänimäärän, yli 130 000 ääntä. Sain pakata laukkuni ”Pimeyden Ytimeen”, joka oli oma lempi-ilmaisuni Brysselistä. Siellä populismini sai lopullisen silauksensa.

Kannatuksemme oli jo lähes kymmenen prosenttia. Eurokriisistä ei ollut vielä tietoaakaan, mutta niin sanottu EU:n demokradiakriisi oli kukkeimmillaan. EU:n perustuslaki eli niin sanottu Lissabonin sopimus oli tullut hylätyksi kolmen maan, Irlannin, Hollannin ja Ranskan, kansanäänestyksissä. EU-eliitti junaili yhdessä näiden maiden puolue-eliittien kanssa sopimukset läpi. Hollannissa ja Ranskassa tämä tapahtui parlamentissa. Irlantilaiset pantiin äänestämään uudestaan. Tällä vehkeilyllä oli oma merkittävä vaikutuksensa aikanaan Brexit-äänestyksen tulokseen.

Nigel Farage – elämäntehtävänä Brexit

Tapasin Nigel Faragen EU-vaalien jälkeen keväällä 2009. Olin saanut Suomessa korkeimman henkilökohtaisen äänimäärän, ja Perussuomalaiset oli vaalien suurin voittaja. Minulle ei löytynyt Euroopan parlamentista sopivaa ryhmää. Huomasin heti Brysseliin saavuttuani, että vaalivoittaja kiinnosti.

Tapasin Faragen pienessä porukassa. Hän kysyi minulta, mitä ajattelin briteistä. Ajattelin rapata huumorin keinoin. Kerroin kannattavani lontoolaista jalkapalloseura Millwallia ja käyneeni maassa säännöllisesti vuodesta 1984 lähtien. Sikäläinen elämänmeno oli mielestäni pääosin mukavaa, mutta politiikasta mieleen oli jäänyt outo juttu. Viittasin konservatiivipoliittikkoon, joka oli löytynyt tukehtuneena appelsiini suussa ilmeisesti jonkun sooloseksileikin seurauksena... Farage veti heti vastapalloon: ”Yes, but You can not judge a man for that.” (Kyllä, mutta eihän miestä siitä voi tuomita.) Purskahdimme hillittömään nauruun. Yhteys, huumori, löytyi heti.

Farage toimi ryhmän puheenjohtajana, ja minusta tuli kolmen kuukauden päästä ryhmän työvaliokunnan puheenjohtaja.

Rivijäsenenä ryhmässä oli muuan Matteo Salvini, josta sittemmin tuli Lega Nordin puheenjohtaja ja suosittu poliitikko Italiassa. Salvinin mielenkiinto Brysselissä oli ihan muualla kuin EU:n parlamentin työssä.

Faragen kanssa hommat sujuivat sovitusti. Välistä meno hieman hirvitti. Tylsää ei ollut hetkeäkään. Faragen ja UKIP-puolueen lehdistöpäällikkönä hääräsi Gawain Towler, jota avustajani Jusula luonnehti hullunkuriseksi neroksi. Towler on taitava mies, joka on uskomattoman monipuolinen, sala-sivistynyt. Hän tuli heti samana kesänä kanssani Lappeenrannan kuninkuusraveihin ja ui sielläkin kuin kala vedessä! Brysselin-vuosina tuli naurettua niin paljon, että jos nauru pidentää ikää, elän satavuotiaaksi.

Kerran kuussa istuimme Jusulan ja avustajani Hanne Ristevirran kanssa iltaa UKIP-delegaation raatokärpäsilisillä. Sinne ei muita kelpuutettu kuin meidät suomalaiset. Pääsimme mukaan tunnetilaan, se rakensi ymmärrystä ja yhteenkuuluvuutta. Lojaliteettia.

Mikä saa ihmisen ryhtymään mahdottomalta tuntuvaan tehtävään? Tavoittelemaan sellaista, jota jokunen ihminen varmasti kannattaa mutta jonka saavuttamiseen ei juuri kukaan usko. Tehdä mahdottomasta mahdollinen.

Olen tuntenut Nigel Faragen kymmenen vuotta. Hän on ystäväni. Tämä on lukijan hyvä huomioida. En ota moraalista kantaa siihen, onko Brexit hyvä vai huono asia. Se on brittien itse päätettävä. Minua kuitenkin kiinnostaa, miksi lahjakas, hyväpuheinen ja monin tavoin kyvykäs mies hylkää uran bisneksessä ja ottaa elämäntehtäväkseen Brexitin?

Haastattelin Faragea Lontoossa syyskuussa 2019, jolloin kysyin hänen omia käsityksiään poliittisesta urastaan, ja vertasin niitä omiin kokemuksiini ja käsityksiini unohtamatta vastustajien, median ja julkisuuden tuottamia käsityksiä.

Jos ja kun Brexit tapahtuu, ei ole liioiteltua sanoa, että se ei olisi toteutunut ilman Nigel Faragea ja itsenäisyyspuoluetta (UKIP). Brexit on elämänmittaisen taistelun työn tulos. Farage on ollut EU:n parlamentissa kaksikymmentä vuotta.

Nigel Farage on monessa mielessä käynyt läpi samanlaisen poliittisen polun kanssani. Vaikka hän ei varsinaisesti ollut perustamassa itsenäisyyspuoluetta, hän lukeutuu liikkeen veteraaneihin, eräänlaiseen alkuseurakuntaan, jota yhdisti vahva usko asiaan. He olivat valmiita maksamaan sosiaalisen ja poliittisen hinnan kuulumisesta mahdottomia tavoittelevaan marginaalipuolueeseen, jota ei voi eikä pidä ottaa vakavasti.

Media ja julkisuus kohtelivat puoluetta vuosikaudet eräänlaisena kotikutoisena kohkaajien puolueena. Julkisuutta se ei juuri saanut, ja jos jotakin julkaistiin, se oli aina kielteistä.

Europarlamentista voitiin saada kyllä läpi Euroopan unionia kritisovaa asialistaa, mutta siitä poistettiin – viimeistään toimituksen ylätasolla – viittaukset itsenäisyyspuolueeseen tai heidän politiikkoihinsa. EU-kritiikkiä kyllä päästettiin läpi rajunakin, usein jonkun konservatiivitakapenkkiläisen sanomana tai ilman viittauksia henkilöön.

Se, että Brysselistä annettiin EU-kriittistä näkökulmaa ja uutisia, oli kuitenkin merkittävää. Ne loivat ja pitivät yllä epäluuloja ja kriittistä suhtautumista Euroopan unioniin. Tämä muokkasi mielipideilmastoa vastaanottavaksi myös muille kuin EU-myönteisille mielipiteille. Itsenäisyyspuolueessa käsitettiin, että tärkeintä on viestiä EU-kriittisyyttä. Toissijaista on se, kuka milläkin kertaa saa asiasta kunnian tai poliittiset pisteet. Tämä oli strategia, jolla osattiin katsoa pitemmälle. Kun olosuhteet muuttuvat tai niitä muutetaan paremmiksi, alkaa myös poliittinen hyöty olla mahdollista. Se pitää osata ottaa. Kukaan ei sitä tuo tarjottimella pöytään.

Farage on luontainen ja hyvä esiintyjä. Armoton jalkatyö ympäri saarivaltakuntaa tuotti pikkuhiljaa tulosta. Puolueen jäsenmäärä kasvoi. Kannatus oli vaatimatonta paitsi EU-vaaleissa, jossa puolue aina pärjäsi. Syitä tähän oli pääasiassa kaksi. Puolueella oli selkeä ja johdonmukainen EU-kriittinen/EU-kielteinen linja. Toinen merkittävä tekijä oli suhteellinen vaalitapa, joka poikkesi normaalisti käytössä olevasta enemmistövaalitivasta.

Puolueväki oli innokasta ja uskoi asiaansa. Näin tämän omin silmin neljässä eri itsenäisyyspuolueen puoluekokouk-

sessä, jossa olin vieraana ja puhujana. Kokoukset nostattivat ja pitivät henkeä yllä. Puoluetyö oli tuiki tarpeellista, mutta ratkaisevaa oli toimiva mediastrategia ja ymmärrys viestinnästä.

YouTube on populistin tiekartta. Sillä pystyttiin ohittamaan median portinvartijat ja englannin kielen laajan osaamisen kautta saatiin syntymään myös kansainvälistä mielenkiintoa. Viestintäväline ei sinänsä riitä. Pitää olla viesti ja viestinviejä. Nigel Farage oli ja on sitä. Tykkäsi tai ei, tykkäsit tai et. Hän herättää tunnereaktion, ja se on tärkeää mielenkiinnon herättämiseksi ja uutiskynnyksen ylittämiseksi.

Politiikka muistuttaa myös painia. Voi saada hyvän heiton aikaiseksi toisen liikkeestä. Kun konservatiivijohtaja David Cameron vuonna 2006 nimitti itsenäisyyspuolueen kannattajia hedelmäkakuiksi, hulluiksi ja kaappirasisteiksi (fruitcakes, looneys and closet racists), se oli syöttö suoraan Nigel Faragen lapaan.

”En välitä, että hän kutsuu meitä hulluiksi tai hedelmäkakuiksi. Olemme tarpeeksi isoja ja rumia, ja meillä on huumorintajua.” Raja meni kuitenkin rasistiksi nimittelyssä. ”Se on ehdottoman häpeällistä eikä ole totta.”

Viimeistään tästä hetkestä, siis paljon ennen kuin sittemmin pääministeriksi kohonnut David Cameron lupasi kansanäänestyksen Brexitistä, Cameronista tuli yksi itsenäisyyspuolueen vaalivankkureiden vetäjistä.

Hedelmäkakku tuotiin heti Faragen toimistoon Brysselissä/Strasbourgissa. Sitä tarjottiin kahvin ja teen kera. Cameronin pilkaksi tarkoitettu sana otettiin ja omittiin itsenäisyyspuolueen käyttöön ja edistämään sen tarkoituksiperiä. Tämä onnistui erinomaisesti. Samalla tavalla Veikko Vennamo toimi Suomessa jo vuosia aikaisemmin valjastaen sosialistien ”tapa talonpoika päivässä” -ilmaisun Talonpojan tappolinjaksi ja asettuen sitä vastaan.

Itsenäisyyspuolueella oli ollut vuoden 2004 EU-vaaleissa jo lähes 2,7 miljoonaa äänestäjää. Heidän nimittelynsä ei ollut fiksu veto. Hedelmäkakkuvertaus piti huolen siitä, että asia ei pääsyt eikä sitä päästetty unohtumaan. Edellinen konservatiivi-

johtaja Michael Howard oli kutsunut itsenäisyyspuolueen väkeä raatokärpäseksi (cadflies). Siitäkin otettiin kaikki irti teettämällä solmio raatokärpäskuviolla.

Euroopan parlamentti ei ole ollut erityisen kiinnostava suurten uutisten tyyssija. Kansalaiset eivät tiedä, mitä siellä tapahtuu ja mistä siellä päätetään. Median mielenkiinto on ollut haaleaa, ja riviedustajan rauha on heidän taholtaan ollut rikkumaton.

YouTube mahdollisti Euroopan parlamentin käyttämisen puhujalavana. Ryhmien välinen puheaika käsiteltävää asiaa kohden päätetään poliittisten voimasuhteiden mukaan. Kullekin ryhmälle annettu puheaika taas jyvitetään ryhmissä eri maille ja edustajille. Itsenäisyyspuolue oli omassa ryhmässään merkittävä puolue, ja sen puheenjohtajalla Nigel Farageella oli aina riittävästi puheaikaa tärkeissä keskusteluissa, joissa paikalla oli EU:n korkeinta johtoa.

Helmikuussa 2010 olin paikalla todistamassa, kun Farage ryöpytti EU-presidentti Herman van Rompuytä. Käsittelyssä ei jäänyt kiveä kiven päälle. Puheenvuoro on raaka, epäkohtelias ja tehokas. Se herätti voimakkaita tunteita. Faragen vastustajat pöyristyivät, eikä ihme, sillä puhe oli kova ja säälimätön ja kävi käsiksi myös van Rompuyn persoonaan. Farage on tottunut kovaan kielenkäyttöön, eikä hän itse pitänyt puhettaan törkeänä.

En pidä todennäköisenä, että van Rompuy henkilönä sinänsä oli yhtään sen vastenmielisempi kuin kukaan muukaan EU-myönteinen korkea virkamies. Kyse oli instituutiosta ja systeemikritiikistä. Van Rompuy joutui ryöpytykseen nimenomaan EU-presidenttinä ja EU:n harjoittaman politiikan vuoksi.

Farage sanoi van Rompuyillä olevan tiskirätin karisma ja alempiasteisen pankkivirkailijan olemus. Nämä luonnehdinnat menivät suoraan henkilöön eivätkä sinänsä todellakaan ole hyvän maun mukaisia. Viestinnällisesti ne toimivat. Faragen puhetta on katsottu lukemattomia kertoja YouTubesta ja siitä on tehty satoja uutisia. Se on vieläkin lähes kymmenen vuoden jälkeen helposti löydettävissä, ladattavissa ja levitettävissä.

YouTube on tehokas väline, joka tavoittaa myös uutta kuulijakuntaa. Videoita voi kuorruttaa musiikilla ja sanomaa terävöittää editoimalla. YouTube mahdollisti perinteisen median ohittamisen pakottaen sen reagoimaan jälkikäteen.

Parlamentin puhemies Jerzy Buzek kutsui Faragen puhutte luun, ja Farage sai 3 000 euron sakot sekä kehotuksen pyytää anteeksi van Rompuyltä, Euroopan parlamentilta ja belgialai silta. Farage piti tiedotustilaisuuden ja pyysi anteeksi – kylläkin kaikilta maailman pankkivirkailijoilta!

Sosiaalinen media ja sen taitava käyttö on ollut aivan olen nainen tekijä Brexitin ympärillä. On syytä huomata, että Brexit-äänestystulos ei ollut hetken huumaa ja irrallinen päätös, vaan siihen johtanut kehitys on ollut pitkä tie.

Nigel Farage osasi markkinoida itseään mielenkiintoise na, viihdyttävänä hahmona, jolla oli sanoma. Yhteisömeto din turmiollisuudesta paasaaminen ja hallinnon rakenteiden kritisointi ei olisi pitkälle vienyt, mutta kritiikin esittäminen asiaa unohtamatta huumorin keinoin ja persoona likoon lait taen uudestaan ja uudestaan loi ja toi uskottavuutta. Faragea haluttiin kuunnella, vaikka oltiin eri mieltä. Tämä on saavutus sinänsä, sillä eiväthän monet jaksaa kuunnella juuri minkään laista poliittista puhetta nykypäivänä, vaikka olisivat samaa mieltä.

Britannian konservatiivipuolueen sisällä on aina ollut vahva euroskeptinen siipi. Suuri osa EU-parlamentin konser vatiiviedustajista on niin ikään EU-kriittisiä. Konservatiivit olivat David Cameronin johdolla palanneet valtaan vuoden 2010 parlamenttivaaleissa. He kuitenkin tarvitsivat liberaali demokraatit koalitiokumppaneiksi, eikä hallitusyhteistyö ol lut aina helppoa.

Usein unohdetaan, että Skotlannissa järjestettiin itsenäisyydestä kansanäänestys, jossa suurin osa kannatti Skotlannin jäämistä Ison-Britannian yhteyteen. Näin kävi siitä huolimatta, vaikka hallitus ja pääministeri Cameron eivät olleet suosituja Skotlannissa.

Cameron ilmoitti ennen vuoden 2015 vaaleja, että mikäli hän voittaa vaalit, EU-jäsenyydestä järjestetään kansanäänestys.

Cameron voitti vaalit, ja konservatiivit saavuttivat enemmistön parlamentissa siitä huolimatta, että UKIP sai 3,8 miljoonaa ääntä ja vain yhden paikan. Enemmistövaalitapa suosii suuria puolueita.

On aivan selvää, että Cameron voitti vaalit luvattuaan kansanäänestyksen. Liberaalidemokraatit romahtivat, työväenpuolue jäi selvästi jälkeen ja UKIPin rynnistys hyvästä äänimäärästä huolimatta jäi odotettua pienemmäksi. Cameron piti sanansa ja määräsi kansanäänestyksen EU-jäsenyydestä.

Asetelma oli tämän jälkeen kyllä vai ei. Remain or Leave. Se, minkälainen sopimus ja sen sisältämät lisäykset olivat, ei ollut kansanäänestyksessä olennaista eikä myöskään se, millainen erojärjestely olisi, koska sitä ei voinut tarkkaan tietää ennen kuin eropäätös olisi totta.

Eatwell ja Goodwin ovat ymmärtäneet ja pystyneet osoittamaan, että populismille suotuisat olosuhteet eivät synny hetkessä vaan pitkän ajan kuluessa, kuten Isossa-Britanniassa on käynyt. Populismille täytyy olla otolliset olosuhteet ja sosiaalinen tilaus. Ihmisillä on todellisia huolia, joihin he haluavat vastauksia.

Farage on kulkenut ristiin rastiin Britanniaa kahdenkymmenen vuoden ajan. Siinä ajassa kuulee, huomaa ja havaitsee asioita aivan eri tavalla kuin lehden toimituksissa tai erilaisten instituutioiden työhuoneissa. Tiedän omasta kokemuksesta, mitä paikallistuntemuksella saa poliittisessa viestinnässä aikaan. Tulos on aivan erilainen kuin rahalla ostettu kampanja.

Yksi Faragen keskeisistä havainnoista on, että populismi kuroo umpeen kuilun pääkaupungin eliitin ja muun maan välillä. Tässä mielessä populismi on myönteinen asia. Työväenpuolue näyttäytyy Lontoon Islingtonista johdetulta, irrallaan perinteisten vahvojen työväenpuolueen alueiden arkitodellisuudesta ja siitä vieraantuneena, radikalisoituneena joukkona, johon ei luoteta ja joiden ei katsota ymmärtävän ja välittävän tavallisten työläisten asioista.

Populismien noustessa vasemmisto radikalisoituu, menee vasemmalle ja liukuu identiteettipoliitikkaan asettaessaan erilaiset marginaaliryhmät etusijalle perinteisen työväenluokan

enemmistön sijasta. Perinteiset kannattajat eivät enää tunnista käsitteitä, kieltä, asialistaa eivätkä asioiden tärkeysjärjestystä omakseen. He katsovat, että heidän tukeaan pidetään itsestään selvänä, koska he ovat aina lojaalisti tukeneet omaa puoluettaan. Tässä kaikessa on tapahtunut iso muutos.

Vastaavanlainen kehitys tapahtuu hieman eri tahdissa koko läntisessä maailmassa. Donald Trump tuli valituksi anti-Clintonina, koska demokraatit näyttäytyivät rannikkojen (itä ja länsi), eliittien ja vähemmistöryhmien asianajajina eivätkä enää perinteisten duunareiden puolustajina.

Tämä kehitys ei ole muuttumassa. Se on päinvastoin kiihtymässä. Identiteetti- ja ilmastoasioihin keskittyvä politiikka vie vasemmistoa edelleen vasemmalle ja avaa populistille uusia mahdollisuuksia eri puolilla Eurooppaa. Suomessa kehitys on menossa samaan suuntaan.

Kyse on kunnioituksesta tavallista ihmistä kohtaan. Siitä, että hänen ihmisarvoaan, työtään, valintojaan, käsityskykyään, arvojaan ja elämäänsä kunnioitetaan eikä katsota alaviistoon ja kohdella siten, että sinä et tätä ymmärrä.

Brexit sai kypsyä. Yksi tärkeä havainto tuli vuosien saatossa eurokansanedustaja Godfrey Bloomilta, kun hän kiersi omaa vaalipiiriään. Ihmiset olivat sinänsä kiinnostuneita hänen asiastaan, mutta kun sillä ei ollut kytköstä välittömään arjen elämään, se ei herättänyt kiinnostusta samalla tavalla kuin tilanne, jossa politiikan jokin osa-alue alkaa näkyä suoraan ihmisten arjessa, jokapäiväisessä elämässä.

Yksi merkittävä tekijä Brexitissä oli maahanmuuttokysymys. Tässä kohdin oli tärkeää liittää maahanmuutto Euroopan unionin jäsenyyteen ja vapaaseen liikkuvuuteen oikealla tavalla. Rasismisyytöksistä oli opittu.

Farage ymmärsi, aivan oikein, tehdä maahanmuutosta EU-kysymyksen, ei rotu- tai ihonvärikysymystä. Se naula veti. Työvoiman vapaa liikkuvuus toi maahan lyhyessä ajassa satojatuhanisia maahanmuuttajia Euroopan unionin alueelta. Tämä näkyi kaikessa, ihmisten arjessa myös maaseudulla ja pikkukaupungeissa. Yhtäkkiä katolisissa kirkoissa oli iso joukko puolalaisia nuoria miehiä ja kirkossa käynnin sosiaalinen tapahtuma

ja dynamiikka muuttuivat, vaikka puolalaiset sinänsä otettiin hyvin vastaan työteliäinä ihmisinä.

Ihmiset eri puolilla näkivät, että maahanmuutto oli muutakin kuin hotelli- ja ravintolatyöntekijät Lontoossa. Ihmisille syntyi omakohtainen kokemus asiasta, jota kenenkään ei pidä mennä sanomaan mitättömäksi. Farage ei vastusta maahanmuuttoa vaan holtitonta ja hallitsematonta maahanmuuttoa, jonka EU:n voitiin katsoa mahdollistavan.

Kun maahanmuutto oli nimenomaan EU-kysymys eikä ihonvärikysymys, myös monet Britanniassa asuvat etniset vähemmistöt suhtautuivat siihen eri tavalla. On myös tärkeä huomata, että monet etnisiin vähemmistöihin kuuluvat kansalaiset äänestivät Brexitin puolesta. Brittiläinen kansanyhteisö on saarivaltakunnassa iso tekijä, eikä eroa EU:sta nähdä hyppynä tuntemattomaan, sillä laaja kansanyhteisö on olemassa ja sen merkityksen voidaan katsoa jopa kasvavan tulevaisuudessa.

Farage puhui ihmisten arkitodellisuuteen liittyvistä asioista kielellä, jota ihmiset ymmärsivät, käyttämällä tuttuja esimerkkejä ja korostamalla, että jokaisella ihmisellä on oikeus omaan mielipiteeseen.

Toinen ratkaiseva hahmo Brexit-leirissä on Boris Johnson, joka valitsi puolensa varsin myöhään. Hän toi Brexit-leiriin uskottavuutta ja mediataitoja. Vaikka Farage ja Johnson eivät tehneet yhteistä kampanjaa, he olivat yhdessä ja erikseen Brexit-taistelun mielenkiintoisimmat hahmot ja henkilöt, jotka saivat valtavasti julkisuutta.

EU-myönteinen leiri teki kampanjassaan ison kasan virheitä, mutta yhtä ratkaisevaa tekijää kampanjan epäonnistumiseen ei voi osoittaa. Poliitiikka ei ole näin yksinkertaista. Kylläpuolen leiri oli tehnyt ratkaisevat virheet jo vuosien kuluessa vieraantuessaan monilta osin kannattajistaan etenkin Lontoon ulkopuolella.

On myös huomionarvoista, että ”politiikan asiantuntijat” veikkasivat lähes yhdeksänkymmentä prosenttisesti, että kylläpuoli voittaa. Voiko suurempaa ja musertavampaa nöyryytystä kokea. Aivan kuten kaikkialla muuallakin ”asiantuntijat”

ovat jatkaneet elämäänsä vastuusta vapaina ja kommentoivat yhteiskuntaa entiseen malliin.

Mielenkiintoinen yksityiskohta oli myös se, että monet vedonlyöjät, jotka pelasivat omilla rahoillaan, saivat nenilleen. He uskoivat gallupeja ja ”asiantuntijoita”. Kansa tiesi toisin.

On toissijaista kinata siitä, kuka valehteli kampanjan aikana ja mitä valehdeltiin. On selvää, että tällaisessa vaalissa tilanne kärjistyy kahteen vaihtoehtoon. Koko vaalin dynamiikka on erilainen kuin missään muussa vaalissa. On suorastaan huvittavaa, että ensin Brexit-syällisenä nähtiin David Cameron, joka antoi kansanäänestyksen tapahtua, sitten syällisiä olivat venäläiset, tämän jälkeen Cambridge Analytica ja lopulta värikäs kampanjabussi!

Kyse oli etupäässä siitä, että kansanäänestyksen aikana nos-tettiin esiin monia ihmisiä huolestuttavia kysymyksiä, joista he halusivat keskustella. Demokratiassa ihmisillä on oma mielipide, joka ei sinänsä voi olla väärä. Vaalit eivät ole tietokilpailu, eikä niissä mitata, kuka on oikeassa ja kuka väärässä, vaan voimasuhteet.

Brexit-puoli onnistui mobilisoimaan ihmisiä. Äänestysosanotto oli 72,2 prosenttia, jota voidaan pitää korkeana. Ero oli myös selvä, reilusti yli 1,2 miljoonaa äänestäjää. Menemättä tämän enempää yksityiskohtaisiin tuloksiin populismin perustehtävä – kuroa umpeen pääkaupungin ja muun maan välistä kuilua – näkyy tuloksessa selvästi.

Toimin ulkoministerinä Brexit-äänestyksen aikana ja kuuntelin BBC:n lähetystä kesämökilläni. En ollut yllättynyt. Lähdin kansanäänestyksen jälkeen ”omalle” matkalleni kuulemaan taustoja ja kartuttamaan tietoja. Tuon reissun jälkeen olin entistä vähemmän yllättynyt. Pääministeri Juha Sipilältä vaadittiin selitystä Lontoon-matkalleni. Itse tokaisin, että va-paa liikkuvuus koskee myös ulkoministeriä.

Vuosi 2016 oli muutenkin merkittävä vaalivuosi maailmassa. Yhdysvaltain presidentinvaaleissa tuli toinen yllätys – Donald Trump valittiin presidentiksi. Vaikka näillä vaaleilla ei sinänsä ollut mitään tekemistä toistensa kanssa, on niistä erilaisilla asiantuntijoilla opiksi otettavaa: älä aliarvioi äänestäjää.

Brexit-saaga ei päättynyt äänestykseen. Edessä oli vielä itseron käytännön toteuttaminen, joka on osoittautunut hankalaksi toteuttaa käytännössä. Ei ole epäilystäkään siitä, että äänestyksen hävinneet tahot ovat halunneet peruuttaa äänestyksen tuloksen ja ajaneet uutta kansanäänestystä.

Pelottelu Brexitin seurauksilla on ollut massiivista ja ylimpua. Sitä paitsi pelkkä taloudellisten aspektien korostaminen tässä kysymyksessä ei ole oikea tapa, sillä moni äänestäjä oli valmis äänestämään Leave ainakin jossain määrin tietoisesti siitä, että se ei välttämättä ole taloudellisesti yhtä hyvä ratkaisu kuin jäädä.

Nigel Faragen poliittinen elämäntehtävä on Britannian irrottaminen ja ero Euroopan unionista. Se on hänen kutsuksensa, päähänpintymänsä, jonka eteen on uhrattu enemmän tai vähemmän kaikki muut asiat. Tehdäkseen ja toimiakseen näin ihmisen pitää olla hieman ”epänormaali” (abnormal). Tämä oli ilmaus, jota Farage itse käytti, kun kysyin häneltä tästä asiasta.

Brexit-äänestys oli yksi voitto, mutta itse ero piti saada neuvotelluksi. Farage kannattaa kovaa Brexitiä, joka merkitsee sitä, että Britannia eroaa Euroopan unionista siten, että se jatkossa toimii ja käy ainakin aluksi kauppaa eri valtioiden kanssa Maailman kauppajärjestön ehdoilla.

Koska Britannian ero Euroopan unionista venyi useaan otteeseen, oli tärkeää pitää yllä poliittista painetta, jotta eroa ei saada edelleen viivästettyä ja mahdollisesti peruttua. Apuun tässä työssä tulivat kevään 2019 EU-vaalit, joita varten Farage hengenheimolaisineen perusti pikavauhtia Brexit-puolueen, joka voitti vaalit ja nousi Britanniassa suurimmaksi puolueeksi pääministeripuolue konservatiivien romahdettua täydellisesti. Puolue sai 29/73 paikkaa ja 31,6 prosenttia äänistä.

Kampanjalla oli yksi tavoite, ja viesti meni läpi. Get Brexit done. Brexit vietävä läpi.

Tämän vaalin jälkeen oli selvää, että Brexitiä ei enää voinut perua. Nigel Faragen elämäntehtävä on lähellä täyttymystään. Ihmeitä ei tapahdu, niitä tehdään. Ei yksin vaan yhdessä, mutta poikkeusyksilöllä on ratkaiseva merkitys.

Tämä kirja menee painoon ennen joulukuun 12. päivän 2019 parlamenttivaaleja. Farage teki varmasti raskaan päätöksen antaa välillisesti tuki konservatiiveille ja Boris Johnsonille Brexitin toteutumisen varmistamiseksi. Hän teki sen ”asettamalla maan edun puolueen edun edelle”.

Toivon, että Nigel saa haluamansa, koska samaistun samantyyppisen pitkän poliittisen taistelun käyneenä siihen tehtävään, joka hänen piti tehdä niin kuin minunkin piti tehdä omani. Kun olet populistiporukan johtajana 20 vuotta, tiedät, mitä se on. Empatiaa.

Donald Trump – politiikan Forrest Gump

Donald Trumpin nousu Yhdysvaltojen presidentiksi ja toiminta presidenttinä ovat aikamme polttavimpia poliittisia kysymyksiä. Miten se on mahdollista, kuka sen mahdollisti ja mitä tästä kaikesta on seurannut ja vielä seuraa?

Tässä teoksessa asian syvälinen käsitteleminen on mahdollista. Trump ansaitsee monta kirjaa ja sittenkin vielä yhden. Keskityn ainoastaan siihen, oliko nousu presidentiksi nähtävissä etukäteen. Ja jos oli, miksi siihen ei uskottu.

Apuna ovat jälleen Eatwellin ja Goodwinin neljä Deetä. Kaikki nämä oletukset täyttyvät myös Yhdysvalloissa riittäväällä tavalla. Luottamus poliitikkoihin oli romahtanut, tutut elämämpiirit etenkin tietyillä alueilla olivat murroksissa, moni koki oman suhteellisen asemansa yhteiskunnassa horjuvan ja kiinnittyminen vanhoihin valtapuolueisiin oli rapautunut.

Halusiko Donald Trump todella tulla valituksi? Uskoiko hän siihen? Missä vaiheessa hän ja kampanjajohto todella taivasivat, että hänellä on oikeasti mahdollisuus voittaa? Varman vastauksen tietää vain hän itse, mutta en usko, että hän sitä

koskaan kertoo. Hänen totuutensa on se, että hän tiesi voittavansa, koska hän voittaa aina, koska on voittaja. Tästä on oivallinen esimerkki Jimmy Fallon -show'ssa jo vuodelta 2015, kun Trumpiksi pukeutunut ja laittautunut Fallon haastattelee oikeata Trumpia. Voitat naurun, voitat asian.

Suomessa juuri kukaan ei uskonut Donald Trumpin valintaan presidentiksi, ei edes vaaliaamuna. Yksi syy oli se, että sitä ei haluttu uskoa, ja toinen syy oli se, ettei tilannetta tunnettu eikä haluttu ottaa vastaan tai todesta epätoivottua mahdollisuutta. Yhtä lailla pihalla olivat sekä eliitit että media.

Ulkoministerinä seurasin Yhdysvaltoja hyvin tarkasti, olihan transatlanttiset suhteet yksi ministeriyteni painopisteistä. Olen seurannut Yhdysvaltojen politiikkaa vuosikymmeniä. Etenkin republikaaneja.

Arvokysymyksillä on Yhdysvalloissa ollut perinteisesti suuri merkitys.

Kirjoitin plokkiini 13.3.2016, vajaa kahdeksan kuukautta ennen Trumpin valintaa seuraavasti:

”Jostakin syystä minulta kysellään jatkuvasti Donald Trumpista. Poliitiikan tutkija herää minussa. Onko Trump poliitiikan Forrest Gump?

Perussuomalainen kansanmies tiivistä kolmen kohdan ohjelmaan ajankohtaiset haasteet ja kansan syvien rivien tunnot.

1. Rosvot kiinni
2. Rajat kiinni
3. Turpa kiinni

Käytän tätä mielestäni hyvää kolmen soinnun lasautusta herättämään ajatuksia.

Trump ja hänen tiiminsä tietää tarkalleen mitä tekee. Kokeilee kaikki rajat. On ennakoimaton, törkeä, hauska, ärsyttävä, pakottaa ottamaan kantaa, puolesta ja vastaan. Vie tilan ja hapen.

Showbisnestä. Showta ja bisnestä.

Kolmea kohtaa tulkiten ja syventäen. Rosvot kiinni. Minä pelaan omilla rahoillani, minua ei tarvitse lahjoa, olen

riippumaton eliiteistä, toisten ja kansan rahoista ja mediasta. Man of independent means.

Rajat kiinni. Siihen mahtuu muuria ja muslimia. Taustakuvana islamilainen terrori ja sen nimissä tehdyt hirmuteot. Turvallisuudentunteen järkkäminen. Ratkaisu on kuri ja järjestys sekä oikeus kantaa asetta. Lännen mies.

Turpa kiinni. Julkisen tilan ja median on täyttännyt kaikenlaisten lätkyttäjien joukko, joka kertoo, mitä mieltä saa olla, mitä mieltä ei saa olla. Itseään parempina pitävien ihmisten kaapin päältä huutelua. Avointa pilkkaa mediasta ja toimittajista. Kansa nauraa ja tosikkotoimittajat antavat palstaa ja tilaa, jota millään rahalla ei saa ostettua.

Tuleeko Trumpista presidentti tai presidenttiehdokas. Sitä en tiedä, mutta sen tiedän, että ilman häntä tai hänen tukeaan Valkoiseen Taloon ei tule republikaanipresidenttiä. Oma possa on jo turvattu. Ei tarvitse kuin odottaa, että ovikello soi.”

Ei mennyt paljon pieleen. Etukäteen katsottuna.

Donald Trump päätti esittää kampanjassaan – Donald Trumpia. Brändi oli voimakas ja tunnettu sekä monien vuosien aikana käytännössä testattu. Diili-ohjelma oli tunnettu ja seurattu ohjelma. Siinä oli draamaa.

Trump tuli republikaanipuolueen ulkopuolelta. Hän ei kuitenkaan alkanut luomaan uutta puoluetta, kuten Ross Perot aikanaan, hän käytännössä valtasi tai pikemminkin kaappasi republikaanipuolueen persoonallaan. Kampanjassaan hän keskittyi ensin voittamaan vähiten kannatusta saavat esivaalikilpailijansa. Näin syntyi voittajan maine. Joku aina putosi ennakkosuosikkien kelkasta, mutta Trump selvisi aina. Voittajana.

Etenkin Jeb Bushin kaataminen pois pelistä katsottiin Trumpin ansioksi/syyksi/voitoksi. Trump leimasi Bushin ”alhaisen energian mieheksi”. Lyömäase toimi, eikä Bush päässyt siitä irti. Hän joutui puolustuskannalle ja selittelemään. Se oli menoa.

Lopulta jäljelle jäi Ted Cruz, jonka konservatiivisuuteen verrattuna Trump näyttäytyi jo varsin monelle republikaanille

maltillisempänä vaihtoehtona. Trump oli tullut republikaanien valtarakenteen ulkopuolelta ja voittanut. Hänellä oli vastassaan demokraattien valtarakenteen kasvatti ja tuotos, Hillary Clinton. Unelmavastus, sillä hän oli kaikkea sitä, mitä Trumpin ydinkannattajakunta inhosi.

Kampanjasta tuli, puolin ja toisin, likainen ja repivä.

Trumpin kampanjan keskeinen vaikuttaja oli Steve Bannon. Hänellä oli voimakkaat mielipiteet, sympatiat ja antipatiat. Hänellä oli kokemus ja taju siitä, miten media toimii ja miten viestintää tehdään uusilla välineillä ja alustoilla. Sosiaalinen media ja algoritmit valjastettiin töihin. Bannon ymmärsi myös vaalipiirikohtaiset erityispiirteet. Tämä oli ratkaisevaa.

Demokraattien heikot kohdat kartoitettiin ja niihin iskettiin armotta. Samalla tavalla maaliksi asetettiin Hillary Clintonin persoona ja integriteetti.

Demokraatit ovat perinteisesti puolustaneet työväestöä ja heidän etujaan. Poliitiikan uudet kysymykset ja jakolinjat ovat vieneet demokraatteja vasemmalle. Bernie Sandersin esivaalikampanja oli voimakas, ja Clinton sai tosissaan tehdä töitä voittoaakseen kilpailijansa ja saadakseen nimityksen ehdokkaaksi.

Moni työväenluokkaan kuuluva amerikkalainen koki, että rannikkojen demokraatit olivat etupäässä kiinnostuneita erilaisien vähemmistöjen oikeuksista, ongelmista ja asioista eivätkä enää piitanneet peruskannattajistaan ja heidän arkipäivän murheistaan, peloistaan ja iloistaan. Sateenkaariasiat nähtiin tärkeämpinä kuin työpaikat ja toimeentulo.

Washington D.C. on jo vanhalta maineeltaan korruptoituneen vallankäytön ryvettämä. Tätä narratiivia on ruokittu viihdeteollisuudessa Frank Capran elokuvista lähtien ja jatkettu lukemattomilla tv-sarjoilla politiikan ja poliitikkojen valtapeleistä, joissa kansalaisten etu on sivuseikka.

Washingtonin ”suon kuivattamisesta”, drain the swamp, tuli voimakas kolmen soinnun taisteluhuuto, johon kansalaiset oli helppo saada samaistumaan. Muunneltuna teemana tämä voidaan nähdä siten, että pellet vaihtuvat, mutta sirkus jää. Nyt käytiin myös sirkuksen, hyväpalkkaisten virkamiesten ja lobbareiden kimppuun.

Vaalitaistelu oli henkilöön menevää, suoraan sanoen rumaa toimintaa. Hillary Clinton sai kantaakseen paitsi omat syntinsä myös miehensä Bill Clintonin ristiriitaisen perinnön sekä Barack Obaman terveydenhuoltouudistusta koskevan kritiikin. Clinton joutui selittelijän rooliin, ja se oli hankala asema.

Avainasemaan vaalissa nousivat, kuten lähes aina, niin sanotut vaa'ankieliosavaltiot, jotka olivat puoluekannatukseltaan tasaväkiset. Niin kävi tälläkin kertaa. Trumpin kampanja osui näiden osavaltioiden ihmisten arkeen Clintonia paremmin. Trump puhui työpaikkojen tuonnista takaisin Yhdysvaltoihin. Protektionismi on perinteisesti ollut yleisempää demokraattien kuin republikaanien piirissä. Nyt asetelma muuttui.

Make America Great Again -iskulause on sekä tehokas että ärsyttävä. Populistinen. Jakava. Sitä paitsi se oli Ronald Reaganin aikana käytetty ja koeteltu.

Gallupit ja ”asiantuntijat” erehtyivät taas. Aivan samalla tavalla kuin Brexitin kanssa. Suomessakin sama on nähty sekä SMP:n että Perussuomalaisten kohdalla. Asetukset mutta ennen kaikkea asenteet ovat olleet pielessä. Tutkijoiden ja median pitää osata ja oppia erottamaan faktat mielipiteistä myös omalla kohdallaan. Siitäkin huolimatta, että populistiset puolueet ja ehdokkaat suhtautuvat heihin kriittisesti, jopa vihamielisesti. On suorastaan noloa katsoa vuodesta toiseen ja mantereelta toiselle samoja selityksiä vaalien lopputuloksen yllätyksellisyydestä.

Vaalien voittaminen on yksi asia ja hallitseminen sen jälkeen toinen asia. Trump antoi virkaanastujaispuheessaan osviittaa siitä, mitä tuleman pitää. Se ei ollut sovitteleva eikä kokoava niin kuin ne yleensä ovat olleet. Meno virassa on ollut samanlaista. Ennakoimatonta, rajua ja räävitöntä mutta omalla tavallaan johdonmukaista.

Trump syöttää krokotiilia – mediaa – päivittäin ja runsaasti. Aina ähkyy asti. Ja media juoksee twiittien perässä päämärkänä. Aamusta iltaan ja päivästä toiseen. Suurin Trumpin tuoma muutos politiikkaan on jatkuvan kampanjan periaate. Kampanja on käynnissä joka päivä, joka hetki. Se on raskasta

kaikille. Erityisen raskasta se on hänen haastajalleen, joka ei ole tottunut siihen. Trump on treenannut joka päivä siitä lähtien, kun hän teki päätöksensä pyrkiä republikaanien ehdokkaaksi.

Kuka voittaa vuonna 2020? Se riippuu kahdesta asiasta. Ehdokkaista ja siitä, mistä puhutaan. Mikä on vaalien asialista ja kuka sen sanelee? Vaaleissa ei ratkaista sitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä vaan se, mikä on ehdokkaiden kannatus. Trumpin suhteen kaikki on mahdollista, eikä mikään ole varmaa.

Puola – vaalivoitto hallituksesta

Populismi on aina kansallista. Jokaisella populistisella liikkeellä ja puolueella on juuret kyseisen maan historiassa ja kulttuurissa. Populismi ei ole kansainvälistä tuontitavaraa.

Populismin oletetaan haalistuvan, kesyyntyvän ja korrumpoituvan menestyksen myötä. Hallitusvastuu on populistin sudenkuoppa. Kompromissit syövät terävyyttä ja uskottavuutta. Epäkohtien osoittaminen on arvokasta, mutta ihmiset odottavat myös ratkaisuja. Paradoksi on siinä, että muutosta samalla vaaditaan ja sitä pelätään, sillä populismi on useimmiten säilyttävää, konservatiivista.

Populistiset puolueet läntisissä demokratioissa ovat vasta matkalla valtaan, eikä hyvin moni puolue ole itse asiassa vielä ollut vallassa. Kuinka olla yhtä aikaa valtarakenteen haastaja ja samalla hallitusvallassa – eikö silloin olla väistämättä osa valtarakennetta?

Puolan Laki ja oikeus -puolue on paras esimerkki siitä, kuinka populistinen puolue on päässyt valtaan, ja etenkin siitä, miten ja millä keinoin se onnistui säilyttämään valtansa

syksyllä 2019. Populismi on aina radikaalia. Laki ja oikeus -puolue on onnistunut markkinoimaan tuoreuttaan ja (radikaalia) aatteellisuuttaan myös hallitusvallassa. Tämä on merkittävää. Pelkkä onnistunut markkinointi ei kuitenkaan riitä, ratkaisevaa on politiikan sisältö.

Puola on monessa suhteessa toisenlainen poliittinen todellisuus kuin niin sanotut perinteiset läntiset demokratiat. Pitkä kommunistisen pakkovallan aika on jättänyt jälkensä sekä yhteiskuntaan että ihmisten mieliin.

Sosialismin ja kommunismin murtuminen alkoi Puolassa aikaisemmin kuin muualla sosialistisessa leirissä. Puolalaisen Karol Wojtylan valinta paaviksi vuonna 1978 käynnisti kommunistisen järjestelmän alasajon, vaikka lopulliseen romahtamiseen kului kymmenkunta vuotta.

Puolalaisen valinta paaviksi oli yhtä ”mahdotonta” kuin kommunistisen yhteiskuntajärjestelmän luhistuminen. Kukaan normaalijärjellä ja realistisesti ajatteleva ihminen ei voinut siihen uskoa. Kun ensimmäinen tapahtui, täytyi toisenkin olla mahdollista. Laki ja oikeus -puolueen henkinen perintö on tiukasti kiinni puolalaisessa katolilaisuudessa, kulttuurissa ja arvoissa.

Samalla tavalla monet muutkin Puolan puolueet ja liikkeet nauttivat samasta perinnöstä, etenkin laajasti kannatetusta ja hyväksytystä solidaarisuusliikkeestä. Kansalliseen perimään ja perintöön ei kenelläkään ole yksinoikeutta.

Laki ja oikeus -puolue ei sellaisenaan syntynyt heti kommunismin kukistumisen jälkeen, vaan sen perustivat vuonna 2001 Lech ja Jaroslaw Kaczynski. Lech Kaczynski valittiin presidentiksi vuonna 2005, ja hän menehtyi lento-onnettomuudessa Smolenskissa vuonna 2010. Tällä traagisella tapahtumalla on tänäkin päivänä suuri merkitys puolalaisessa yhteiskunnassa. Olin onnettomuuden aikana Euroopan parlamentin jäsen, ja minut nimettiin ryhmäni edustajaksi Lech Kaczynskin hautajaisiin, mutta tuhkapilven takia lennot peruttiin enkä päässyt osallistumaan.

Laki ja oikeus pääsi Puolan parlamenttiin jo vuonna 2001 tuoreeltaan perustamisensa jälkeen. Kannatus oli ensikerta-

laiselle hyvä tulos, 9,5 prosenttia. Neljän vuoden kuluttua puolue nousi jo parlamentin suurimmaksi puolueeksi noin 27 prosentin kannatuksellaan. Puolue muodosti pienpuolueiden kanssa hallituksen, joka kuitenkin kaatui. Ennenaikaisissa vaaleissa 2007 puolue tuli toiseksi häviten kansalaisfoorumille, joka sekun on keskustaoikeistolainen puolue ja kuuluu eurooppalaisessa puolueperheessä EPP-leiriin (Eurooppalainen kansanpuolue).

Vuoden 2015 vaaleissa Laki ja oikeus palasi valtaan voittaen jopa enemmistön parlamenttipaikoista, ja kannatus oli 37 prosentin luokkaa. Puolassa on käytössä viiden prosentin äänikynnys, jonka alle monet pienpuolueet jäivät, ja tämä hyödytti suuria puolueita.

Puolueen puheenjohtaja ja voimahahmo Jaroslaw Kaczynski ei ottanut pääministerin eikä muutakaan ministerinpaikkaa itselleen. Hän on kuitenkin johtanut puoluetta ja sen politiikkaa muodollisen hallitusaseman puuttumisesta huolimatta puolueen puheenjohtajan ja henkilökohtaisen karismansa arvovallalla.

Tapasin ulkoministerinä toimiessani Jaroslaw Kaczynskin kahden kesken joulukuussa 2018 Varsovassa vajaa vuosi ennen seuraavia parlamenttivaaleja. Kaczynski on älykäs ja sivistynyt mies. Aivan toisenlainen kuin hänet usein julkisuudessa kuvataan. Tämä on tietysti henkilökohtainen ja subjektiivinen arvioni puolentoista tunnin keskustelun jälkeen.

Kaczynski tunsu myös Suomen historian hyvin, mieleen jääneenä yksityiskohtana tarkka-ampuja Simo Häyhä, jonka vaiheet hän tunsu tarkalleen.

Kaczynski on ideologinen johtaja, josta huokui antikommunistinen ja katolinen ajattelu. Puhe oli johdonmukaista ja perusteltua. Hän perusteli laajasti Puolassa harjoitetun politiikan periaatteet ja sisällön. Euroopan unionin oikeusvaltiokritiikkiä hän piti perusteettomana ja sanoi, että hallinnossa on vielä tuomarikuntaa myöten korruptiota ja kommunismin ajan jäänteitä, joista pitää päästä eroon.

Hänen talouspoliittinen viestinsä oli, että talouskasvun ja hyvän työllisyyskehityksen hedelmät pitää jakaa oikeuden-

mukaisesti. Samalla talouden hyvän kehityksen edellytyksistä on pidettävä huolta.

Hallitusasema on kaikille puolueille haastava. Euroopassa ani harvoin vaalit voitetaan hallituksesta käsin. Tämä koskee kaikkia puolueita ja aatesuuntia. Tosin poikkeuksiakin on, mutta ne ovat vähemmistönä. Useimmiten valta ja vallanpitäjät vaihtuvat. Laki ja oikeus kuitenkin voitti ja jopa selvästi.

Lokakuussa 2019 pidetyissä parlamenttivaaleissa Laki ja oikeus sai karvan alle 44 prosentin kannatuksen, kasvua oli yli kuusi prosenttiyksikköä ja puolue säilytti enemmistönsä merkittävässä Sejmin alahuoneessa. Senaatti meni niukasti oppositiolle. Tämä siitäkin huolimatta, että puolueen kannatus nousi.

Miksi Laki ja oikeus menestyy? Eikö populistipuolueen kannatuksen pitäisi laskea hallitusvallassa? Onko Laki ja oikeus populistipuolue enää ensinkään? Mitä siltä voisi oppia, jos se voittaa vaalit sekä oppositio- että hallitusasemasta?

Täytyy muistaa, että yhden maan kokemukset ja todellisuus eivät sellaisenaan ole siirrettävissä muihin maihin, mutta tietyistä asioista ja tapahtumakuluista on syytä ottaa oppia tai ainakin ne tulee tuntee ja tunnistaa.

Laki ja oikeus harjoitti vallassa ollessaan arvokonservatiivista linjaa ja edistyksellistä sosiaalipolitiikkaa. Tämä on populistipuolueille mahdollista, jopa tyypillistä. Populistiset puolueet eivät ole oikeistopuolueita etenkin talouspoliittisessa mielessä.

Laki ja oikeus vastustaa aborttia ja puolustaa avioliittoa miehen ja naisen välisenä instituutiona, jota ei sovi eikä pidä murtaa. Nämä ovat perinteisiä katolisia arvoja, joista pidetään kiinni. Tätä ei voi pitää erityisen radikaalina vaan pikemminkin perinteisenä käsityksenä siitä, miten elämän pyhyys ja avioliitto nähdään ja koetaan.

Nämä perinteiset arvot yhdistettyinä kansallismieliseen puolalaisuuteen, yhteisöllisyyteen ja kulttuuriin ovat puolueen arvopohjan runko. Murtumaton perusta.

Yhteisöllisyydestä on johdettavissa puolueen linja yhteiskunnan vähempiosaisiin ja lapsiperheisiin. Laki ja oikeus satsasi

voimallisesti varoja, resursseja ja rahaa eläkeläisiin ja lapsiperheisiin. Sosiaalipoliittiset tulonsiirrot olivat tuntuvia, rahallisesti merkittäviä satsauksia niihin kansanosiin, joiden tuloista suurin osa menee suoraan elämiseen ja kulutukseen. Menolisäykset kohdistuivat laajoihin kansanosiin, merkittävään määrään ihmisiä.

Puolue teki sellaista politiikkaa, jota se oli luvannutkin tehdä. Tämä politiikka oli hyvin hankala haastaa talouspoliittiselta kannalta, sillä juuri mikään puolue ei vaalikampanjassa vastustanut eläkkeiden tai lapsilisien nostoa.

Arvopoliitikassa erot olivat sen sijaan suuret. Mielenkiintoinen yksityiskohta oli Varsovan äänestystulos. Laki ja oikeus on pääkaupungissa heikompi kuin muualla maassa, mutta se kuittasi kuitenkin 28 prosentin kannatuksen. Tämä on populistipuolueille tyypillistä joka puolella Eurooppaa. Ne menestyvät heikoimmin pääkaupungissa kuin muualla maassa.

Puolan tapaus on mielenkiintoinen ja opiksi otettava monella tapaa. Laki ja oikeus on pystynyt vakiinnuttamaan kannatuksensa korkealle tasolle. Voittanut vaalit sekä oppositiossa että hallituksesta käsin. Sen johdolla on harjoitettu myös menestyksellistä talouspolitiikkaa, jolla on kansan kannatus.

Puolan populismin opetukset ovat selvät. Pitää olla selkeä ja rohkea ohjelma, joka kerää kannatusta – ja vastustusta. Kansallisten erityispiirteiden pitää näkyä politiikan kaikilla lohkoilla. Jos kerran puolustetaan elämää, sen on näytävä konkreettisesti myös rahana ja satsauksena syntyviin lapsiin.

Populismi syntyy ja kasvaa epäoikeudenmukaisuuden kokemuksista. Puolassa on paljon kommunismin ankarat ajat kokenutta vanhusväestöä, jolla on pienet eläkkeet. Heistä huolehtiminen on kunnia-asia, johon laitetaan myös rahaa. Tämä lisää turvallisuuden tunnetta ja luo ja tuo itsetuntoa myös pienituloiselle varttuneemmalle väestölle, joka on riippuvainen muiden avusta.

Puola ei ole komennettavissa. Kommunismin trauma on valtava. Moskovan ohjaus ja ohjeet sekä kaulapanta ovat tiukasti muistissa kielteisinä kokemuksina. Vaikka Bryssel ei ole

Moskova, on selvää, etteivät puolalaiset tule sellaisenaan ottamaan ohjausta Brysselistä sen enempää arvo- kuin talouspolitiikassaan. Oikeusvaltioasioista voidaan keskustella, mutta sanelupolitiikka ei tuota tuloksia.

Populistipoliitikkojen kannattaa ottaa oppia Puolasta. Kaikki ihmisen tekemä on puutteellista, mutta Puolassa populismi on onnistunut niin monessa asiassa, että kannattaa katsoa, mitä ja miten on tehty sekä soveltaa, jos osaa.

Populismin rajat

Populismi on aina kansallista, ja sitä täytyy tulkita sen omista lähtökohdista käsin. Tätä ilmentää se tosiseikka, ettei ”populistista internationaalia” koskaan ole ollut olemassa. Maailma, politiikka, viestintä ja teknologia muuttuvat ja kehittyvät. Monet populistiset puolueet ovat saavuttaneet vaaleissa huomattavaa menestystä ja osa päässyt myös hallitukseen, vallan kammareihin. Tässä tilanteessa on luonnollista hakeutua kansainväliseen yhteistyöhön.

Kilpailevat puolueet, rahamaailma ja erilaiset eliitit toimivat yli rajojen, siksi on luonnollista, että niiden haastajat hakevat yhteistyötä. Pelikenttää ei pidä rajata ja hahmottaa pelkästään siten, että aletaan toimia samalla tavalla kuin vanhat puolueet ja muu valtasväki. Haastajan tehtävä on haastaa rakenteiden sisällä ja niiden ulkopuolella. Olla asettamassa omaa agenda.

Euroopassa oiva pelikenttä on Euroopan parlamentti. Se on kuin Lemmenlaiva (TV Loveboat), joka lähtee samasta satamasta ja päättyy samaan satamaan. Olen hyvin kiitollinen noin kahden vuoden kokemuksesta ja komennuksesta vuosina 2009–2011, jolloin olin jäsenenä Euroopan parlamentissa.

Siellä oppi paljon ja pääsi tutustumaan sekä ihmisiin että järjestelmään.

Mikään vallankumous ei tuhoa virkamiesluokkaa. Se on tärkeä opetus, mutta oikein ymmärrettynä myös voimavara. Kun minusta tuli Suomen ulko- ja eurooppaministeri neljäksi vuodeksi, työskentelin virkamiesten kanssa päivittäin ja pieteetillä.

Tein alkuun omaa testiäni kysymällä miltei kaikilta virkamiehiltä Suomen EU-puheenjohtajuudesta, etenkin siitä ensimmäisestä (1999). En ole edes missään herätysteltassa pääsyt sellaiseen tunnelmaan, jollaista koin sitoutuneiden virkamiesten innossa kuvata ”suuren isänmaallisen tehtävän hoitoa”. Kaikki tämä on tapahtunut ilmeisen vilpittömin mielin ja puhtaasta sydäimestä. Se kosketti kyynistä kylkeäni, joka on ollut vähintäänkin viileä EU:ta kohtaan.

EU-kriittisenä poliitikkona en ole EU-uskossani kovin vahva, vaan vahvasti epäilevä Tuomas. Ymmärrän kuitenkin kansainvälisen yhteistyön arvon. Kunnioitan aina vilpittömyyttä ja hyvää tahtoa.

Populismi EU-parlamentissa

Euroopan parlamentti toimii ryhmien pohjalta. Ryhmä tuo vaikutusvaltaa, resursseja ja turvaa. Vakiintuneet ryhmät, kuten Euroopan kansanpuolue, sosialistit ja liberaaliryhmä, haluavat vakautta ja ennustettavuutta sekä pönkittää omaa valtaansa. Vuosikausia tilanne oli se, että käytännössä kaksi suurinta ryhmää eli kansanpuolue ja sosialistit pystyivät sopimaan keskenään vallanjaosta ja asioiden läpiviemisestä. Nyt on toisin. Muutos lienee pysyvä ja mielestäni hyvästä.

Vanhat puolueet ovat edelleen vahvoja, mutta niitä haastamaan ovat nousseet etenkin erilaiset populistiset puolueet ja vihreät. Kuten emämaissa, myös Euroopan parlamentissa on tapahtunut sirpaloitumista.

Kymmenessä vuodessa on tapahtunut paljon, etenkin populistiksi tunnustautuneiden ja leimattujen puolella. Ratkaiseva hetki oli maaliskuussa 2009, kun Britannian konservatiivi-

puolue käytännössä päätti jättää Euroopan kansanpuolueen ryhmän ja koota uuden ryhmän. Tässä vaiheessa konservatiiveilla ei ollut aikomusta hankkiutua eroon EU-jäsenyydestä. Kyse oli enemmänkin siitä, etteivät he hyväksyneet Lissabonin sopimuksen viitoittamaa suuntaa entistä federalistisemmasta EU:sta.

Brittikonservatiiveja ei voi pitää populistisena puolueena, vaikka siihen kuuluu populistisia poliitikkoja. Konservatiivit ovat vanha valtapuolue, joka toimii kotikentällään vanhan puolueen tavoin tavoitteenaan pitää kilpailu pääasiassa sen ja työväenpuolueen välisenä. Enemmistövaalitapa pönkittää kaksipuoluejärjestelmää, joka ajan oloon murtuu myös Britanniassa.

Patoluukut aukesivat. Uuteen ECR-ryhmään liittyivät merkittävimpinä tšekkien ODS-puolue ja Puolasta Laki ja oikeus-puolue. Ryhmän toiminta alkoi käytännössä kunnolla vasta vuoden 2009 vaalien jälkeen. Juuri tässä kohdassa minut valittiin Euroopan parlamenttiin. Keskustelin mahdollisesta jäsenyydestä ryhmässä myös ECR:n edustajien kanssa, eikä uusi ryhmä tiennyt minusta oikeastaan mitään. Sen sijaan Nigel Farage muodosteilla oleva EFD-ryhmä todella halusi minut ja sai.

Tässä vaiheessa esimerkiksi Ranskan kansallista rintamaa (Le Pen) ei kelpuutettu kumpaankaan ryhmään, ja se joutui toimimaan ryhmiin sitoutumattomana.

Ryhmän muodostamiseen Euroopan parlamentissa tarvitaan vähintään 25 parlamentin jäsentä vähintään seitsemästä eri jäsenvaltiosta. Ryhmän muodostaminen ei ole erityisen helppoa. Nämä vaatimukset on täytettävä joka hetki. Jos edustajien tai maiden määrä putoaa riman alle, koko ryhmä kaatuu. Se tuo huomattavia paineita ryhmän kasassa pysymiselle ja vaa'ankielivaltaa pienille delegaatioille, jotka voivat kilpailuttaa itseään.

ECR-ryhmä on enemmän tai vähemmän vakiintunut toimija Euroopan parlamentissa, vaikkakin se heikkenee Britanlian EU-eron myötä. Identiteetti ja demokratia -ryhmä on uudistunut ja voimistunut ryhmä, jossa edustettuina ovat enemmän

tai vähemmän ”oikeistopopulistisiksi” luokitellut ja leimatut ryhmät.

Kaikki ei ole kultaa, mikä kimmeltää. Populismia on monenlaista, eikä kaikki, mikä populismiksi mielletään, ole sitä. Populismi on oiva leimakirves moninaiseen käyttöön.

Populismi ja oikeistopopulismi

Gradussani käsittelin populismia myös lyömäaseena. Leimakirveenä ja poltinmerkkinä. Poliittiset puolueet pyrkivät valtansa kasvattamiseen ja vallassa pysymiseen. Läntisissä demokratioissa puolueet ovat monopolisoineet vallan itselleen. Ymmärrettävistä, lähinnä valtapoliittisista, syistä niin sanonut vakiintuneet ja vanhat puolueet karsastavat uusia yrittäjiä. Tässä taistelussa populismin käyttäminen lyömäaseena on käyttökelpoista.

Oikeistolaiseksi leimaantuminen oli sodan jälkeisessä Suomessa kielteinen asia. Suomessa oli laajalle levinnyt sanahirviö, ei-sosialisti, jota käytettiin keskustaoikeistolaisista ja jota he myös itsestään (mielestäni itsensä alentaen) käyttivät, kun kukaan ei uskaltanut olla ”oikeistolainen”. Hyvin pitkään, näihin päiviin asti, monet niin sanotut ei-sosialistiset puolueet määrittelevät itsensä ja linjansa ”keskustaoikeistolaiseksi” – mitä se sitten tarkoittaakin.

Populismista puhuttaessa eurooppalaisessa kontekstissa monet uudet puolueet luokitellaan ”oikeistopopulistisiksi”. Populismi ei ole enää riittävän kielteinen leima, vaan sitä pitää ryydittää oikeisto-sanalla ja yhdistää nämä keskenään. Oikeisto liitetään rahavaltaan ja kasvottomaan finanssikapitalismiin, eikä moni populistisi miellä itseään oikeistolaiseksi eikä siten etenkään suuren rahan myötäilijäksi ja kannattajaksi.

Mitä oikeistopopulismilla tarkoitetaan ja miten se määritellään? Perinteisesti vasemmisto–oikeisto-akseli on liitetty talouteen, rahaan, yksityisomistukseen, valtion ja julkisen vallan rooliin talouselämässä ja tämän tyyppiin asioihin.

Populistiset liikkeet ja puolueet ovat usein arvo- ja sosiaalkonservatiivisia mutta eivät talousoikeistolaisia. Tämä pätee

lähes kaikkiin Euroopan parlamentissa edustettuina oleviin puolueisiin. Ne ovat usein niin sanotusti hyvinvointisovinnistisia, mikä tarkoittaa sitä, että ne haluavat rajata hyvinvointipalvelut oman maan kansalaisille, mutta eivät sinänsä vastusta laajaa julkista sektoria esimerkiksi terveys- ja koulutuspalveluissa.

Ratkaiseva ja olennainen kysymys on maahanmuutto. Maahanmuuton ongelmat – sekä kuvitellut että todelliset – ovat oikeistopopulistiksi leimattujen tai luokiteltujen puolueiden suurin käyttövoima. Tämä pätee kaikkiin Identiteetti ja demokratia -ryhmän puolueisiin Euroopan parlamentissa. Maahanmuutto-tema on se liima, joka pitää ryhmän kasassa. Se tuo oikeistoleiman. Myös jatkossa.

Toinen iso kysymys on yhteisvaluutta euro, johon niin ikään ryhmän jäsenet suhtautuvat kriittisesti. Itse asiassa Vaihtoehto Saksalle -puolue, AFD, perustettiin alkuun professorivetoisesti juuri yhteisvaluutta euroa kritisoivassa hengessä. Samalla tavalla italialainen Lega (Nord) suhtautuu kriittisesti euroon, joka heidän mielestään on liian vahva valuutta Italialle. Kritiikki yhdistää, mutta tavoiteltu rahapolitiikka erottaa.

Pidän jossain määrin oikeistopopulismi-käsitettä keino-tekoisena ja vähintäänkin haastavana määritellä. Jos puolue on populistinen, se ei välttämättä ole oikeistolainen, ja jos puolue on oikeistolainen, se ei yleensä ole populistinen. Tässä tulemme taas akateemisen ja poliittisen reaali maailman todellisuuteen. Poliitikassa ei toimita ja pelata teoriolla vaan käytännöllä.

Populismi- ja etenkin oikeistopopulismileimaa on pelätty kuin ruttoa, ja se toimi pitkään. Tällaiset puolueet tai sellaisiksi leimatut pysyivät pitkään politiikan marginaalissa. Niistä ei tarvinnut välittää. Itse asiassa ne toimivat hyödyllisinä varoittavina esimerkkeinä.

Nauru on loppunut.

Euroopan politiikan nousevat voimat eivät enää näytä piittaavan leimatuksi tulemisesta, ja mikä tärkeintä, äänestäjät eivät enää piittaa siitä. Oikeistoleimaa ja -sanaa ei enää pelätä. Tämä on luonut uuden tilanteen.

Kun katsoo populistipuolueiden menestystä useimmissa Euroopan maissa, ovat populistiset puolueet usein rokottaneet vasemmiston kannatusta, etenkin sen jälkeen kun reaalisosialismi romahti. Vasemmistolta putosi pohja pois, eikä uutta kutsumusta ole pystytty uskottavasti luomaan ja esittämään. Tähän iski myös vihreä liike, erään sortin utopia, jota vasemmistolaisesti ajattelevat laajasti sympatisoivat.

Keskustaoikeistolaiset puolueet ovat vuosikymmeniä saaneet jakaa ja omia oikeistolaisesti ajattelevat ja oikeistolaisiksi itsensä mieltäneet vapaasti ilman kilpailua. Tämä tilanne on muuttunut, ja tämä on merkittävä muutos. Tyytymättömällä oikeistolaisella ei ollut vuosikymmeniin parempaa vaihtoehtoa tai oikeastaan mitään vaihtoehtoa vanhoille kansanpuolueille. Nyt on tietyissä asioissa – lue: pääasiassa maahanmuutto – niiden oikealla puolella, ja tämä ruuvi vetää.

Seuraako vasemmiston ja sosialidemokratian kriisiä myös eurooppalaisten kansanpuolueiden, EPP-perheen, kriisi? Paljon mahdollista. Se riippuu haastajien voimasta ja tahdosta. EPP-perhe ei ole lukenut ajan merkkejä, se myötäilee vihreitä ja heidän agendaansa eikä ole kunnolla mieltänyt, miksi niiden oikea laita vuotaa ja voi revetä sepposen selälleen. Suuren rahan World Economic Forum on tämän haasteen ymmärtänyt poliittisia puolueita paremmin. Se on järjestänyt jo useamman vuoden ajan keskustelutilaisuuksia populismista muun muassa vuotuisessa Davos-talousfoorumissaan.

Näkökulma on toistaiseksi ollut aika perinteinen, mutta suuri raha on valppaampi kuin vanhat puolueet. Vihreä kaihi on Davosin talousfooruminkin paheneva vaiva. Raha sokaisee. Viherpesussa on luontoa enemmän kysymys rahasta. Seuraa rahaa, follow the money.

Ranska, Saksa ja Italia, uusimpana Espanja

Ranska on eurooppalaisen populismin kotimaa. Toisen maailmansodan jälkeen Ranska on kokenut taloudellisen ihmeen, joka on tehnyt siitä yhden maailman suurimmista ja merkittävimmistä teollisuusvaltioista. Tätä kehitystä on sävyttänyt

säännöllisesti uudistuneet marginaaliryhmien rajut protestit. Protestien syynä on ollut tapahtuneen kehityksen todellinen tai kuviteltu uhka marginaaliryhmien taloudellisia etuja kohtaan.

Tämän kehityksen seurauksena syntyi poujadismiksi nimetty poliittinen liike, josta myöhemmin tuli puolue UFF. Nimensä liike sai johtajansa mukaan, kuten vennamolaisuus. Ranskalaisen yhteiskunnan voimakas rakennemuutos muodostui uhkaksi maanviljelijöille, pienyrittäjille, käsityöläisille ja pikkukauppiaille. Samanaikaisesti uusittiin verotusjärjestelmä, joka kiristi noiden ryhmien verotusta. Tästä sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta tilanteesta kumpusi poujadismin nousu.

Ranskalaisen populismin juuret ovat syvällä. Jean-Marie Le Pen ja Kansallinen rintama kiinnittyvät tähän traditioon. Le Pen tuli valituksi Ranskan parlamenttiin vuonna 1956 Pierre Poujadeen puolueen listoilta. Kansallisen rintaman Le Pen perusti vuonna 1972 toimien sen johtajana aina vuoteen 2011 saakka, jolloin puolueen puheenjohtajaksi valittiin hänen tyttärensä Marine Le Pen.

Tässä ei ole mahdollista ja mielekäästä tarkastella isän ja tyttären eri vaiheita, yhteistyötä sekä riitoja ja pesäeroa. Sen sijaan heidän luomansa ja ylläpitämänsä liike ja puolue on kyennyt suuriin vaalivoittoihin. Molemmat ovat päässeet presidentinvaaleissa toiselle kierrokselle, vaikka ovat sen hävinneet.

Merkittävä ”aikaansaannos” on myös vaalijärjestelmä ja puolueiden käyttäytyminen vaalien yhteydessä. Vaalitapa Ranskassa on muokattu nimenomaan Le Penien puolueen vaikutuksesta sellaiseksi, jotta sen läpipääsy parlamenttiin vaikeutuu. Vaalijärjestelmä on monimutkainen. Jotta tulisi ensimmäisellä kierroksella valituksi, pitää saada enemmistö äänistä. Toisella kierroksella kaikki muut puolueet ovat liittoutuneet Kansallista rintamaa vastaan. Tämä on tehokkaasti estänyt puolueen edustuksen kasvun parlamentissa, mutta toisaalta vahvistanut käsitystä ”kartellipuolueiden poliittisesta rappiosta”, kun tarpeen tullen kommunisti äänestää kapitalistia

ja päinvastoin, jos vastassa on Kansallisen rintaman edustaja. Tämä on ajan mittaan syönyt kaikkien kartellipuolueiden uskottavuutta.

Euroopan parlamentin vaaleissa Ranskassa on käytössä suhteellinen vaalitapa, ja Kansallisella rintamalla (nykyiseltä nimeltään Rasseblement National) on kaksikymmentä paikkaa 20/74, kun kansallisessa parlamentissa seitsemän paikkaa 7/577. Ero ei selity kannatuksen vaihtelulla eri vaalien välillä vaan vaalitavalla.

Puolueen linja on ollut maahanmuuttovastainen, kansalliskonservatiivinen, nationalistinen, protektionistinen, euroskeptinen ja antiglobalistinen. Nämä piirteet ovat mahdollistaneet puolueen luokittelemisen oikeistopopulistiseksi, vaikka perinteiset oikeistopuolueet kannattavat vapaakauppaa, jota protektionismi vastustaa. Joka tapauksessa puolue on Ranskassa syvään juurtunut.

Politiikassa ei kannata ennustaa mitään eikä toimia auguurina, mutta teen sen nyt kuitenkin. Mikäli Marion Marechal (Le Pen), Jean-Marie Le Penin tyttären tytär ja Marine Le Penin siskon tytär, päättäisi pyrkiä presidenttiehdokkaaksi vuoden 2022 presidentinvaaleissa, en yllättyisi enää mistään lopputuloksesta.

Saksa on monella tapaa erikoistapaus eurooppalaisessa politiikassa. Natsi-Saksan varjo on vastenmielinen, pitkä ja pelottava. Kukaan sen paremmin Euroopassa kuin Saksassakaan ei halunnut noita aikoja takaisin.

Saksa oli toisen maailmansodan seurauksena jaettu kahtia; Berliinin muuri oli kylmän sodan näkyvä symboli, joka muistutti voittajavaltioiden sanelemasta jaosta päivittäin pelkällä olemassaolollaan. Tässä poliittisessa ilmapiirissä vakaus ja ennustettavuus olivat kaikki kaikessa. Saksaa hallitsivatkin vuosikymmenet sekä kristillisdemokraatit että sosialidemokraatit. Muilla puolueilla oli korkeintaan apupuolueiden rooli.

Saksan yhdistyminen oli valtava poliittinen ja taloudellinen voimainponnistus. Elintasokuilu oli valtava, samaten poliittisten järjestelmien erot mittavat. Kaikki tämä näkyy tänäkin päivänä niin taloudellisesti, mentaalisesti kuin poliittisesti.

Itse Saksojen yhdistyminen on varmasti myönteinen asia saksalaisille ja eurooppalaisille. Runsaan neljänkymmenen vuoden kommunistinen pakkovalta on jättänyt miljooniin ihmisiin ja luottamukseen syvän trauman. Salainen poliisi Stasi istuu ihmisten mielissä ja muistoissa kuin pahka puussa.

Ensimmäinen merkittävä poliittinen seuraus Saksan politiikkaan Saksojen yhdistyttyä oli vasemmistolaisen PDS-puolueen esiinmarssi, josta myöhemmin tuli Die Linke -puolue. Sen kannatus keskittyi aluksi lähes kokonaan itäisen Saksan alueelle. Sieltä sen kannatus vieläkin kumpuaa. Moni pitää, mielestäni perustellusti, Die Linkeä Itä-Saksan kommunistipuolueen (SED) toiminnan suorana jatkajana.

Populistinen vaihtoehto puuttui Saksasta vuosikymmeniä. Se saapui maahan eurokriisin ja tukipakettipolitiikan myötä 2010-luvulla. Vaihtoehto Saksalle -puolue perustettiin alkuvuodesta 2013. Puolue oli alussa ”professorivetoinen” eurovastainen puolue. Talouspoliittisesti se oli oikeistolainen talousliberaalipuolue, joka vastusti EU:n tukipakettipolitiikkaa ja lainoja Kreikalle.

Puolue menestyi kohtalaisesti etenkin EU-vaaleissa, mutta sai ensimmäiset edustajansa liittopäiville vasta vuoden 2017 parlamenttivaaleissa. Ensikertalaisesta tuli kertaheitolla kolmanneksi suurin. Vähemmästäkin poliittinen eliitti riehaantuu.

Puolueen linja koki merkittävän muutoksen muutaman vuoden aikana. Maahanmuutto ja sen vastustaminen ovat nousseet puolueen politiikan keskiöön, ja etenkin liittokansleri Angela Merkelin avoimen maahanmuuttopolitiikan kritiikki on nostanut puolueen profilia. Vuoden 2015 Euroopan laajuisella maahanmuuttokriisillä oli positiivinen vaikutus puolueen kannatukseen. Monikulttuurisuus on puolueen mielestä pahasta.

AFD on monella tapaa vielä katsomaton kortti saksalaisessa ja eurooppalaisessa politiikassa. Puolueen taival on verrattain lyhyt. Sillä ei ole samanlaista pitkää historiaa ja juuria kuin monella muulla oikeistopopulistiseksi luokitellulla puolueella. Yhteinen historia ja kieli Itävallan kanssa luo ja tuo

yhteistä tarttumapintaa Itävallan vapauspuolueen kanssa, joka niin ikään kuuluu Euroopan parlamentissa samaan ryhmään.

Identiteetti ja demokratia -ryhmän kolmas iso jäsenpuolue on italialainen Lega (Nord). Puolueella on Euroopan parlamentissa peräti 29 paikkaa, joka on yli kaksi kertaa enemmän kuin kaikki Suomesta valitut edustajat yhteensä. Kun minut valittiin Euroopan parlamenttiin vuonna 2009, kuuluiin samaan ryhmään legalaisten kanssa, joita silloisessa parlamentissa oli yhdeksän.

Puolue on perustettu vuonna 1991 puolustamaan Padanian (alue Pohjois-Italiassa) itsemääräämisoikeutta ja riippumattomuutta köyhemmästä ja vähävaraisemmasta Italiasta. Lega on alkujaan aluepoliittinen puolue, joka vähitellen on laajentunut koko Italian yleispuolueeksi.

Lega on tällä hetkellä Italian parlamentin puolueveteraani, sillä 1990-luvun alun valtaviin korruptioskandaalien jälkeen niin sanotut ”vanhat puolueet” romahtivat ja menettivät asemansa ja kannatuksensa sekä pyyhkiytyivät pois parlamentista. Koko poliittinen kartta meni uusiksi, ja sinne ilmestyi muuan Silvio Berlusconi, josta tuli moninkertainen vaalivoittaja ja pääministeri. Legalla on yhteistä historiaa Berlusconin kanssa hallitustyöskentelyä myöten.

Euroopan unionin komissio nöyryytti pääministeri Silvio Berlusconia useaan otteeseen eurokriisin kuluessa, ja tässä on se saumakohta, joka ampui Legan uuden johtajan Matteo Salvinin tähden poliittiselle taivaalle. Hän ikään kuin täytti sen massiivisen tilan, joka oli ollut Berlusconilla Italian politiikassa. Salvini on myös erittäin taitava sosiaalisen median käyttäjä, jolla on pätevä avustajakunta kärkinimenään Suomen hyvin tunteva Giancarlo Giorgetti.

Suomessa on joskus ”pohjoisen protestantteina” vaikea ymmärtää Etelä-Euroopan maiden erilaista mentaliteettia ja yhteiskuntakäsitystä. Kahden passin miehenä, suomalaisena ja katolilaisena, ymmärrän ehkä paremmin tätä eroa. Suomessa luotetaan valtioon, poliisiin ja armeijaan. Viranomaisiin.

Italiassa luotetaan perheeseen, sukuun, klaaniin ja lääniin. Tässä järjestyksessä. Suomessa valtio on rikas ja kansa köyhää.

Italiassa valtio on köyhä ja kansa rikasta. Tämä on karkeistus, mutta auttaa ymmärtämään merkittävän eron katsontakannoissa ja tärkeysjärjestyksissä. Tämä perusero näkyy ja tulee näkyään kaikessa politiikassa.

Ranskan, Saksan ja Italian ”oikeistopopulistit” ovat nyt samassa ryhmässä, jolla on parlamentissa yli 70 paikkaa. Toisella populistisella ryhmittymällä ECR:llä on yli 50 paikkaa, joten eri tavalla populistisiksi käsitetyillä, julistautuneilla tai leimautuneilla puolueilla on Euroopan parlamentissa yli 120 paikkaa (Nigel Faragen delegaatio mukaan laskettuna yli 150), joka on kymmenen kertaa enemmän kuin kaikki suomalaiset europarlamentaarikot yhdessä. Se kannattaa pitää mielessä vaikutusvallasta puhuttaessa.

Espanja on ollut pitkään käytännöllinen kaksipuoluejärjestelmä. Tämä tilanne alkoi ensin murtua vasemmalta Podemos-puolueen menestyksen myötä. Viime aikoina murtuma on tapahtunut myös porvarillisella puolella, kun VOX-puolue on noussut ryminällä sekä kevään 2019 Euroopan parlamentin vaaleissa että etenkin syksyn 2019 parlamenttivaaleissa.

Suurimpana syynä VOXin nousuun voidaan pitää puolueen tiukkaa linjaa Katalonian itsenäisyyteen nähden. Puolue on myös selvästi sosiaalikonservaatiivinen ja antifeministinen. Espanjan konservatiivipuolue on selkeästi menettänyt otettaan, mutta se menestyi odotettua paremmin syksyn uusinta-vaaleissa. Myrskyvaroitusta on nyt annettu ja saatu. Mikäli kuulo- ja käsityskyky eivät parane, haastaja voimistuu.

Espanjan puoluekentän murros on sen verran tuore, että siitä ei parane sanoa mitään varmaa. Todennäköistä on, että vanhaan menoon eli käytännölliseen kaksipuoluejärjestelmään ei ole paluuta. Espanja oli viimeinen niin sanottu väkirikas Euroopan maa, josta puuttui merkittävä populistinen puolue. Ei puutu enää.

Kansallinen lojaliteetti

Populismin ollessa kyseessä on syytä muistaa se, mistä tämän luvun alussa muistutin. Populistista internationaalia ei ole

olemassa, enkä usko, että on tulemassakaan. Populistisen puolueen ykköslojaliteettina on oma maa ja kansa. Se ei merkitse yhteistyökyvyttömyyttä tai tahdottomuutta toimia kansainvälisillä foorumeilla. Populistisia puolueita johtavat ja äänestävät samanlaiset ihmiset kuin kaikki muutkin.

Mitä se sitten merkitsee? Varmaa on se, että niin sanotut populistiset puolueet eivät kannata Euroopan integraation syventämistä, liittovaltiokehitystä, yhteisvastuuta eivätkä taakanjakoa pakolaispolitiikassa eli sitä, mitä ”ever closer union” käytännössä ajaa. Mutta eivät ne pitkällä tähtäimellä niin tyhmiä ole, että jättävät vaikutusvaltansa käyttämättä ja vetäytyvät mököttämään. Tiedon ja yhteistyön myötä taito kasvaa.

Populismia on muuallakin Euroopassa kuin niin sanotuissa populistiryhmissä Euroopan parlamentissa. Esimerkiksi Victor Orbánin johtama Fidesz-puolue sisältää populistisia piirteitä ja on tanakasti kritiikistä huolimatta EPP-ryhmän jäsen Euroopan parlamentissa. Miksi sitten Fidesz ei ole saanut potkuja EPP:stä siihen kohdistetusta kovasta oikeusvaltiokritiikistä huolimatta? Kysymyksen voi esittää toisinkin: Miksi mikään muu konservatiivipuolue kuin Unkarin Fidesz ei julkisesti EPP-ryhmässä puolusta näkyvästi juutalaiskristillisiä arvoja jopa siinä määrin, että Unkarissa pääministerin kansliassa on oma osasto vainottujen kristittyjen auttamista varten?

On todennäköistä, että tulemme Euroopassa näkemään vielä monenlaista kulttuuritaistelua. Jälkikristillisestä Euroopasta voi tulla esikristillinen Eurooppa. Arvomuutokset ovat yhteiskunnassa kaikkein hitaimmin tapahtuvia. Kaikki ihmiset eivät ole lainkaan riemastuneita arvoliberaalisesta menosta. Vasta-aalto on jo näkyvässä. Kuinka voimakas siitä tulee, jää nähtäväksi ja ennen kaikkea tehtäväksi.

Populismi ja media

SMP:n pitkäaikainen poliitikko, kansanedustaja ja ministeri Urpo Leppänen kirjoitti minulle joulukuussa 2008 käsin kirjoitetussa kirjeessä seuraavasti: ”Timo, miksi kirjoitan kaikenlaista Sinulle. Haluan vain inhimillistä syvyyttä ajatteluusi, koska uskon nyt Sinuun merkittävänä poliittisena johtajana. Emme anna periksi ainakaan viidestä prosentista, mieluummin menemme 10 prosenttiin. Tämä on hyvin kovaa. Sinulta vaaditaan suurta kestävyyttä.”

Leppänen tiesi, mistä puhui. Hän oli ollut kovassa poliittisessa julkisuudessa parikymmentä vuotta sekä politiikan asiakysymysten että yksityiselämänsä vuoksi. Kirje johti myös Leppäsen ja minut keskusteluun mediasta ja julkisuudesta EU-vaalien läpimurtoa edeltävinä kuukausina. Vaaleissa saimme lähes 10 prosentin kannatuksen.

Mediaa ja julkisuutta ei voi hallita. Ainoa keino on vaikuttaa omaan käyttäytymiseensä ja siihen, mitä ja miten tekee. Tämän oivalsimme Jukka Jusulan kanssa, joka kulki kanssani kaikissa vaaleissa vuodesta 2003 lähtien. Poliitikon pitää keskittyä omaan linjaansa, omaksua oppinsa ja uskoa asiaansa. Se, mitä olet, näkyy sinusta. Kansaa ei pidä aliarvioida eikä

mediaa yliarvioida. Ratkaisevin ja tärkein poliitikon ominaisuus on kestää henkistä epämukavuutta.

En ole antanut perheestäni yhtäkään haastattelua. Tämä on ollut viisas päätös. Suomessa media kunnioittaa läheisten yksityisyyttä varsin hyvin, jos ei sinne itse ole änkeämässä. Kun kerran sinne menet, on peli pelattu ja olet siltäkin osin julkista riistaa.

Poliitikon ja toimittajan välinen suhde on aina jännitteinen, koska päämäärät ovat erilaiset. Media on muuttunut radikaalisti viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana, joka gradu ni tekemisestä ja varsinaisen poliittisen urani alkamisesta on kulunut, mutta tietyt lainalaisuudet pätevät.

Poliitikko on kansan valitsema, ja hänellä on (oltava) vaaleissa ansaittu luottamus, valtakirja. Toimittaja ei ole kansan valitsema, eikä hän ole vastuussa valitsijoille vaan työnantajalleen, palkan maksajalle. Poliitikko ja toimittaja ovat töissä samalla työmaalla mutta eri tehtävissä.

Median sanotaan olevan neljäs valtiomahti. Valtaosa mediaa toimii markkinatalouden ehdoin ja on riippuvainen tilauksista ja mainostuloista. Tämä on johtanut siihen, että media kirjoittaa siitä, mikä myy, käy kaupaksi ja kiinnostaa. Tätä ei enää edes häveliäisyssyistä kiistetä, vaan lähes jokaisessa (verkko)julkaisussa kerrotaan reaaliajassa, mitä luetaan ja klikataan. Irwiniä mukaillen raha ratkaisee.

Toimittaja ei ole poliitikon ystävä, mutta hänelle voi olla ystävällinen. Poliitikossa pyörii, tekee työtään ja saalistaa kolmenlaisia toimittajia. Tyypittelen heidät seuraavasti. Nämä eivät ole puhtaita lajityyppejä mutta karkeana jakona kokemuseräisesti havaittuja:

- politiikan toimittaja
- poliittinen toimittaja
- poliitikon toimittaja

Politiikan toimittajan määrittelen ammattitaitoiseksi, asioista selvää ottavaksi ammattilaiseksi, joka ei oikaise sieltä, mistä aita on matalin. Hän pyrkii painamaan omat mieltymyksensä ja mieliteensä taustalle ja yrittää selvittää ja ymmärtää, mistä kulloinkin on kysymys, ja näkee vaivaa kirjoittaa asiat siten, että

lukijoilla on mahdollisuus ymmärtää, mitä tapahtuu ja miksi. Tämän vuoksi sekä suullisen että kirjallisen ilmaisun pitää olla sellaista, jota yleisö ymmärtää. Se vaatii aikaa, vaivaa ja integriteettiä.

Politiikan toimittaja ei päästä poliitikkoa helpolla, mutta hän ei mene henkilöön eikä pyri nolaamaan ketään. Jos poliitikko itse puhuu itsensä pussiin tai on muuten vaan pässi, se luonnollisesti kerrotaan. En käy tässä yhteydessä antamaan esimerkkejä nimellä, koska se ei ole tarpeellista. Kokemukseni mukaan tämä toimittajatyyppe on valitettavasti harvenemaan päin.

Poliittinen toimittaja luulee olevansa politiikan toimittaja olematta sitä. Hänet tunnistaa siitä, että juttujen oheen tai jälkeen välittömästi tai pienellä viiveellä ilmestyy kommentti tai näkökulma ellei peräti analyysi, jossa toimittaja paikkaa näyttöjen puutetta, syyttelee ja selittää tai muuten vain pesee käsiään tai esittelee omia käsityksiään. Tämä toimittajatyyppe on varsin yleinen ja lisääntymään päin.

Poliitikon toimittaja on kahden kutsumuksen ihminen. Hän ”seuraa” jotakuta poliitikkoa tarkasti kirjoittaen hänestä enemmän tai vähemmän jatkuvasti. Näkökulma voi olla joko myönteinen tai kielteinen, enimmäkseen jälkimmäinen. Kyse ei siis ole hovitoimittajasta presidentti Urho Kekkosen ajan mallin mukaisesti.

Poliitikon toimittaja voi jahdata kansanedustajaa, ministeriä tai jotakuta muuta politiikan toimijaa, mutta hän voi olla myös ”luottomies”, jolle poliitikko vuotaa asioita luottaen lähdesuojan turvaan ja pitävyyteen. Mehevimmät jutut syntyvät aina vuotojen seurauksena. Toinen kokenut poliitikko kyllä vaistoa heruttajan, mutta todistaminen on toinen asia. Kiviseinäkiisto toimii, kun pokka pitää.

Suomi on pieni poliittinen markkina, jossa sekä poliitikot että toimittajat tuntevat toisensa tai ainakin tutustuvat toisiinsa viimeistään silloin, kun politiikan huippu tai toimituksen esimiesasemat ja palkintoraatien valot houkuttavat.

Siinä, että poliitikot ja toimittajat tuntevat toisensa, ei ole mitään pahaa. Kummankaan ei ole mahdollista tehdä työtään kunnolla ilman toista. Poliitikko tarvitsee julkisuutta, elää julkisuudesta ja tuottaa julkisuutta. Toimittaja tarvitsee uutisia,

faktoja ja langanpätkiä, joista muodostaa oman käsityksensä, ja välittää tietoa. Hän kertoo, mistä on kysymys ja mahdollisesti miksi. Jotta sen voi tehdä, täytyy itse ymmärtää, mitä on meneillään, ja saada se viestityksi kansalle ymmärrettävällä tavalla. Työ ei ole helppo, kun sen tekee kunnolla ja eettisesti kestäväällä tavalla.

Medialla on modernissa maailmassamme valtava merkitys. Se on kaikkialla. Uudet viestintävälineet ovat vieneet meiltä hiljaisuuden, jopa kyvyn olla hiljaa, tai ainakin moni meistä on luovuttanut itsemme ja mielemme jatkuvalle viestinnälle. Miелensä pudistamiseen on tarpeen vähintään 40 vuorokauden vuosittainen mediapaasto.

Politiikassa on tai ainakin pitäisi olla kysymys aatteesta ja asioista. Sanomasta ja sisällöstä. Poliitikoista ja kansalaisista sekä yhteisten asioiden hoidosta. Poliitiikassa ei ole mitään mieltä, jos ei ole mitään mieltä.

Populistin viesti

Merkittävät populistiset liikkeet ovat ainakin aluksi olleet johtajavetoisia. Populistinen johtaja korvaa karismallaan ja vahvuudellaan niitä puutteita, joita populististen liikkeiden tai puolueiden muodollisesti heikot organisaatiot sisältävät.

Populistijohtajat herättävät melko pian voimakkaita tunteita puolesta ja vastaan. He ikään kuin pakottavat ottamaan kantaa. Populistit tarvitsevat julkkisuutta. Jokainen poliitikko tarvitsee julkisuutta, vaikka jokainen poliitikko ei ole populistinen – paitsi pöyhöpopulisti vaalien alla hermojen kiristytessä.

Keinoja on paljon. Kyse on myös moraalista. Tämä puoli asioista on jokaisen poliitikon hyvä selvittää etukäteen itselleen, sillä politiikka ja elämä tuovat eteen monenlaista, jossa joutuu valitsemaan totuuden ja valheen välillä. Tämä pätee kaikkiin ihmisiin. Lopulta meistä jokainen makaa niin kuin petaa.

Populistin pitää puhua mielenkiintoisella tavalla kiinnostavista asioista. Pitää tietää, mistä puhuu ja ennen kaikkea mitä mieltä on asioista. On tehtävä uhrauksia, ei pelkkiä kompromisseja. Sanomaa varten on oltava kieli, ja ihannetilanteessa populistin

on luonut oman ”kaanaan kielensä”, termistön ja sanat, jotka ihmiset tai ainakin kannattajat tunnustavat ja ymmärtävät.

Missä EU, siellä ongelma. Tuli iso Jytky. Kuinka te kehtaatte ja kyllähän te kehtaatte. Takiaispuolue, fillarikommunisti, hillitolppa, gepardihattu, sileäkätinen, omenat ja melonit lippalakkeineen... niiden päälle vino pino lyhyitä mietelauseita, soinnimeja. Poliitikka ei ole yksinkertaista, mutta se ei merkitse, etteikö poliitikko voisi olla yksinkertainen.

Populisti ottaa kantaa sellaisiin asioihin, joita muut välttelevät tai jotka jakavat mielipiteitä paitsi puolueiden välillä myös niiden sisällä. Tällaisia asioita on viime aikoina ollut runsaasti keskusteluissa, esimerkkeinä maahanmuutto- ja pakolaiskysymykset sekä sukupuoliseen suuntautumiseen liittyvät asiat.

Populisti ei käytä poliittisesti korrekteja ilmauksia asioista vaan sellaisia sanoja, jotka heijastelevat selkeää mielipidettä asiasta. Pakkoruotsi ja homoliitto ovat sanoja, joista on pääteltävissä, mitä mieltä puhuja on ruotsin kielen pakollisuudesta peruskoulussa tai samaa sukupuolta olevien pariin avioitumisesta.

Populismin pitää menestyäkseen haastaa, kyseenalaistaa, repiä ja raastaa. Olla epäkorrekti asiansa puolesta. On puhuttava ymmärrettävästi niin, että ihmiset kiinnostuvat. Kun ihmisten mielenkiinto herää, media tulee perässä ja seuraa mukana.

Raha seuraa tuotetta. Se, mikä myy, siitä kirjoitetaan. Tässä suhteessa maailma on muuttunut rajusti. Ennen sähköistä ja sosiaalista mediaa media pystyi toimimaan portinvartijana julkisuuteen. Enää se ei ole mahdollista. Oli ilmiö miellyttävä tai epämiellyttävä, myös valtamedia tulee mukaan, kun se saa tarpeeksi klikkauksia.

Ihmiset ja media kertovat kuin yhdestä suusta, että he sekä mielellään lukevat ja kirjoittavat asioista monipuolisesti ja kunnan reportaaseja, mutta klikatuimpien juttujen kärjessä komeilevat aina kuvat ja tekstit uudesta Miss Peppu Brasiliasta.

Poliitikon pitää mutta myös kannattaa puhua totta. Olin loka-kuussa 2015 Ylen Ykkösaamun tv-haastattelussa. Mainitsin ystäväni putkimies Hannu Rekasen ja hänen kansantajuisten kuvauksen Suomen velkaantumisesta. Rekanen ja minä olemme saman lähion, Iivisniemen kasvatteja. Ilta-Sanomien tuli Iivisniemeen,

etsi ja löysi Rekasen ja teki tästä jutun. Samalla tarkastettiin, etten ollut puhunut ministerinä potaskaa televisiossa ja ”keksinyt” vetävää ja kansanomaista juttua viisaita puhuvasta putkimiehestä.

Hannu Rekanen nukkui pois syksyllä 2019. Rauha hänen sielulleen.

Media on kohdellut minua vaihtelevasti poliittisen urani aikana. Kokemukseni ja näkemykseni asiasta on subjektiivinen. Kokonaisarvioni on kuitenkin kohtalaisen hyvä, kouluarvosanoissa sellaista seiskan ja kasin luokkaa. Tiedän pelin hengen. Olen oppinut kantapään kautta kaiken sen, minkä osaan. Suuttua saa, katkeroitua ei. Julkisuuteen pitää suhtautua kuin ripillä käyntiin. Vakavasti, sillä kyse on sinun sielustasi ja sen vahingoittumisesta. Ei mistään pikkujutusta.

Populistin viestin ydin on selkeydessä. Päinvastoin kun yleensä luullaan, asioiden yksinkertaistaminen ei ole helppoa vaan vaikeaa. Vaaleissa on tarkoitus saada ääniä. Se ei ole helppoa. Jokainen poliitikko ja ehdokas tietää sen. Vaaleissa ei päätetä, kuka on oikeassa ja kuka on väärässä, vaan ratkaistaan voimasuhteet ja valitaan edustajat. Ihmiset äänestävät mitä moninaisimmista motiiveista. Niiden arvottaminen on enemmän mahdotonta kuin mielekäästä.

Monimutkaisessa maailmassa yksinkertainen on arvokasta. Asioiden ymmärrettävä selittäminen, yksinkertaistaminen ja kiteyttäminen on osa populistin ammattitaitoa.

Jokainen orjuuden kannattaja oli itse vapaa. Sanopa sama asia monimutkaisemmin ja yhtä ymmärrettävästi. Et osaa, enkä osaa minäkään.

Populistisen viestin ytimessä on asialistan asettaminen. Se, mistä vaalien alla puhutaan, ratkaisee vaalien tuloksen. Asialistan määrittely ja oman asiansa osaaminen on ratkaisevaa. Se on lohdullista tietää.

Vanhat puolueet ovat asialistan asettamisessa vaali vaalilta huonompia. Viimeisimpänä esimerkkinä on ns. vihreiden teemojen kritiikitön seuraaminen – se johtaa vain vihreiden kannatuksen kasvuun. Tuoreimpina ja typerimpinä esimerkkeinä ovat eri kunnissa ja kaupungeissa käytävät ruokakeskustelut. Myötäily johtaa vain uusiin vaatimuksiin.

Media ja etenkin poliittiset toimittajat menevät vihreiden vedätykseen kerta toisensa jälkeen. Ruoka on politisoitu. Vihreää populismia, onko sellaistaakin? En sanoisi toisen ruokalautasen vahtaamista populismiksi. Puppulismi ei ole populismia.

Ilmastonmuutos kelpaa mihin vaan. Kirjoitin Brysselissä 11.10.2009 plokiini: ”EU:n olemassaolo on saanut uuden vedenpitävän oikeutuksen: se on ilmastonmuutoksen torjuminen. Maailman menestynein rauhanprojekti ei enää riitä. Ilmastonmuutos on täällä. Se tulee kaikkiin raportteihin, opetusohjelmiin, puolueohjelmiin, kaavoitusohjeisiin, liikennevalistukseen, kommunistisiin opintopiireihin, seurakunnan esittelylehtisiin jne.”

Ilmastonmuutos on nyt joka paikassa. Poliittinen taistelu asian ympärillä käydään poliittisessa päätöksenteossa. Bensan hinta, ruuhkamaksut, lentoverot, ruoka, lämmitys, energia, metsänhoito, turvesuot, kulutustottumukset... Lisäksi tulee globaali näkökulma: Amazon, napajäät, aavikoituminen, meret...

Media paitsi kertoo parhaansa mukaan faktoja, mutta myy myös itseään ja tuotteitaan. Huonot uutiset myyvät hyviä paremmin. Kriisit kriisitietoisuutta paremmin. Ilmastonmuutos nostaa esiin uusia poppareita. Jostakusta voi tulla ikonikin. Kulkeehan joka kesä ihmisiä vieläkin Che Guevara -t-paidoissa – yhden terroristi on toisen vapaustaistelija.

Globalisoitu ihmisyys ilman rajoja on helvetti. Syyllisyys on kaikkialla, mutta pelastusta ei ole missään. Ei ole ihme, että nuorisoa ahdistaa.

Media polarisoituu samaa tahtia yhteiskuntien kanssa. Kun esimerkiksi katsoo CNN- ja FOX-kanavan uutisia, ei tiedä samassa maassa tai maailmassa olevankaan. Valheet ovat orjuuden muoto. Jos et pidä uutisesta, se on valeuutinen. Jos et pidä politiikan sisällöstä, se on populismia. Me emme puhu enää kapitalismista vaan taloudellisesta liberalismista. Se kuulostaa paremmalta, pehmeämmältä.

EU:n talouskriisi ja sitä seuranneet tukipaketit esitettiin kansoille välttämättöminä. Demokratiat ovat maailmanlaajuisesti toimivien finanssioligarkkien orjuuttamia. Vaaleissa valitut edustajat pistettiin pelastamaan vaaleilla valitsemattomien rahat. Näin on, jos siltä näyttää.

Kuvio on niin monimutkainen, ettei sitä ymmärrä juuri kukaan, ja mitä ihminen ei ymmärrä, sen hän torjuu. Talousjournalismille voi antaa vain yhden ohjeen, follow the money, seuraa rahaa. Mitä lähemmäksi huippua pääset, sitä liukkaammaksi käyvät kenkäsi ja hermostuneemmaksi kustantajasi.

Sosiaalinen media

Poliittinen viestintä on läpikäynyt saman teknisen vallankumouksen kuin kaikki muukin tiedonvälitys. Eilisen konstit eivät enää riitä, mutta niitä ei pidä halveksia. Tein jo kauan sitten päätöksen olla menemättä Facebookiin ja Twitteriin.

Ulkoministeriaikana minulle viimeistään kirkastui se, minkä vaistojeni varassa aavistin jo ennen sitä. Kaikki, mitä verkossa ja kännykällä teet, on nähtävissä ja jäljitettävissä. Isoveli valvoo, ja me annamme vapaaehtoisesti itsestämme kaiken sen tiedon, jonka jaamme, ja laitteistamme näkee loput. Manipulaation väline ja kanava asuu kanssasi. Kaukovarjostin. Sydämeni kylmeni näille laitteille kerralla ja kunnolla. Tieto lisää tuskaa.

Länsimainen ihminen on itsensä suurin saastuttaja.

Sosiaalinen media on varmasti ollut monille iloksi ja lohdutukseksi. Poliitikassa sen avulla on voitu ohittaa politiikan portinvartijat ja perinteiset tiedotusvälineet. Sanomisen vapaus on lisääntynyt. Yhä useampi saa viestinsä paremmin julki ja sanoa sanottavansa. Vaikuttavuus on arvioitava erikseen. Ihmistä se ei korvaa.

Merkittävä osa politiikasta on siirtynyt sosiaaliseen mediaan. Toimittajat kirjoittavat paitsi toimittajista, myös twiittaavat mielipitei(s)tään. Poliitikot tykittävät parhaimmillaan ja pahimmillaan twiittejä sarjatulella toiveena, että joku tarttuisi täkyyn ja twiittaisi eteenpäin. Seuraajien määrät mitataan ja niistä kilpailaan. Hiljaisuus on mennyttä.

Sosiaalinen media on nykyajan Moolokin kita, sinne paiskotaan elävät ja kuolleet. Sinne mahtuu tavaraa rajattomasti, ja se on aina auki. Media ja rahamaailma ovat innolla mukana kauppapaikassa, joka ei koskaan lepää, vietä kesälomia, pode (moraalista) krapulaa tai sairasta.

Sosiaalinen media on tullut populistin apajille. Lyömään lyhyitä lauseita. Se ei ole helppoa, vaikka osaisikin. Katua ei voi, sillä ammuttu laukaus on lähtenyt ja näyttö on sataprosenttinen. Moni poliitikko selittelee sanomisiaan uudella twiitillä, härskeimmät ja hölmöimmät selittävät sormiensa liikkeitä ja ajatustensa aivoituksia oikeussaleissa. Pyhyiden tajun menettäneet esiintyvät marttyyreinä.

Donald Trump on sosiaalisen median mestari. Kärjistys saa aikaan keskustelua. Miljoonat seuraavat Moolokin syöttämistä reaaliajassa, ja media raportoi loput, jos et itse ole jaksanut tai viitsinyt seurata päivän mietelauseita.

Media ja teknologia ovat muuttuneet. Menneisyyteen ei ole paluuta. Tässäkin asiassa ihminen voi vaikuttaa pääasiassa omaan käyttäytymiseensä. Samaan aikaan, kun kaupungistuminen ja tekniset apuvälineet ovat lisääntyneet, on yksinäisyys lisääntynyt. Moni on yksin kotona, verkossa. Sinisen valon kylmässä loimussa.

Sosiaalisen median maailmanlaajuiset toimijat tahkoavat valtavat määrät rahaa. Mainostajat siirtävät rahansa mitä moninaisimmille sivuille ja alustoille. Perinteiset blogit, plokista puhumattakaan, näyttävät vanhanaikaisilta mutta sympaattisilta. Kyllä niillä paikkansa on, retrolla on aina oma merkityksensä.

Lähdekritiikki on aina tarpeen, mutta harva kyselee ilotulitusta katsellessaan rakettien valmistusmaan perään. Media-lukutaito on tarpeellista, mutta kuinka erottaa oikea väärästä ja valhe totuudesta. Tarjonta on rajatonta, ja valittavana on aina myös ne vaihtoehdot, joita kohtaan tuntee sympatiaa.

Saman mielisten ihmisten kanssa on mukava verkostoitua. Heimo- ja kuplatodellisuus muodostuu miellyttäväksi olohuoneeksi, jossa toisinajattelijat eivät juuri häiritse. Keskustelut ja kontaktit eri mieltä olevien välillä harvenevat. Enää ei käytännössä tarvitse kuunnella ja kohdata omasta mielipiteestä poikkeavia ihmisiä ja tahoja, jos ei halua tai huvita.

Vuoden 2012 kuntavaalien alla julkaistiin verkossa ns. Per Looks -sivustoja, joissa oli kuvia Perussuomalaisen ehdokkaita. Ulkonäköön menevää herjaa lenteli professoritasoa myöten.

Moukat eivät olleet kuvissa vaan kiinni koneissaan kuvia katsojassa. Kuvan katsominen oli/on ajan kuva.

Politiikka kaksinapaistuu sosiaalisessa mediassa. Periaatteessa tämä sopii populistiseen kaavaan. Me ja ne. Eliitti vastaan kansa.

Toimittajat ja asiantuntijat altistavat ja altistuvat sosiaaliselle medialle nykyään samalla tavalla kuin poliitikot. Viime aikoina on enenevässä määrin alettu puhua maalittamisesta ja häirinnästä. Pelosta ja itsesensuurista. Hyvä, että puhutaan.

Poliitikko on aina maali, maalittamattakin. Poliitikon pitäisi elää luonnottoman nuhteetonta elämää. Se on mahdotonta.

Vihapuhe ja poliittisten mielipiteiden kriminalisointi on kalteva pinta. Suosittelen suurta harkintaa ja viisautta, sillä seuraava iso kysymys Euroopassa on sanan- ja uskonnonvapaus ja sen rajat. Merkit Suomessa ovat selvät. Kohdaltani kokemusperäiset.

Oikeuskanslerin virastoon tehtiin ministeriaikani sanomistiani ja tekemisistäni useita kanteluita. Luottamukseni mitattiin henkilökohtaisessa epäluottamusäänestyksessä eduskunnassa syyskuussa 2018. Silloin tuntui pahalta, nyt hyvältä.

Neuvostoliitossa oli lakipykälä neuvostovastaisesta kiihoksesta. Sen perusteella tuhansia ihmisiä tuomittiin ja vangittiin. Mielipiteiden kriminalisointi on vaarallinen tie. Uuden politiikan jakolinjat liippaavat monesti paitsi asiakysymyksiä myös arvoja.

On huolestuttavaa, mikäli politiikan taistelutantereelle kuuluvista asioista aletaan käydä oikeutta. Se on vältettävä. Olen tästä asiasta profeettallisen varma.

Kun oikeuslaitos sekaantuu politiikkaan, ollaan tuhon tiellä. Sama pätee oikeuslaitokseen ja uskontoon.

Pahinta, mitä demokratiallemme voi tapahtua, on se, että ihmisten mielestä heidän vaaleissa ilmaisemansa tahto kuuletetaan.

Vaalien pitää olla rehelliset ja läpinäkyvät. Sekä vaalien voittajien että häviäjien on tunnustettava ja hyväksyttävä vaalien tulos. On siedettävä sekä voitot että tappiot.

Demokratiassa on luotettava ihmisiin. Parannuksen teko on aloitettava itsestä.

Populismien tulevaisuus

Populismi elää ja voi hyvin. Se ei katoa mihinkään vaan muuttaa muotoaan. Kaikki, mikä kiiltää, ei ole kultaa. Kaikki, mitä populismina markkinoidaan tai mikä populismiksi lyömäaseena leimataan, ei ole sitä. Populismia ei ole ilman populistia. Populistiksi sekä synnyttään että kasvatetaan. Karisma on armolahja.

Menestyvä populistit osaa yhdistää tiedon ja taidon. Huumoria unohtamatta. Voitat naurun, voitat asian. Valta sietää vastustusta, mutta pilkkaa ei. Populisti on vanhalle vallalle vaarallinen siksi, että hän puhuu ymmärrettävää kieltä. Saa muut ymmärtämään. Demagogi on vaarallinen, pelastaja ei ole.

Populismissa riittää tutkittavaa ja tulkittavaa. Omia tekemisiään kohtaan on mahdotonta olla objektiivinen. Tässä kirjassa halusin omalta osaltani täydentää näkökulmia populismiin ja sen eri ilmenemismuotoihin myös omista kokemuksistani lähtien. Tiedän ja tunnustan, mitä olen tehnyt.

Olen vennamolainen populistit. En populistinen palkkasoturit. Menneisyyteni tiedän, tulevaisuuttani en. Sen kuitenkin tiedän, että populismi elää eri muodoissaan. Sitä ei pidä pelätä vaan kohdata, halata ja haastaa. Populismikin on politiikkaa.

Akateemista maailmaa rohkeiden ja haastavien tutkijain tutkimuspopulismia paremmin ja monipuolisemmin. Olkaa kunnianhimoisia. Roger Eatwell ja Matthew Goodwin asettivat riman korkealle mainiossa teoksessaan ”National Populism, The Revolt against Liberal Democracy”, joka avasi silmäni näkemään monta asiaa tarkemmin ja ymmärtämään viime vuosien tapahtumia.

Populismia ei saa kaupasta. Ei se kallista ole, jos sen rahalla saa. Päinvastoin kuin yleensä luullaan, asioiden yksinkertaistaminen on vaikeaa. Annan viimeisen sanani Peter Wilesille. Pelkistetyin ja paras määritelmä populismille on hänen esittämänsä ja hyvin aikaa kestänyt tiivistys: ”Hyvä asuu yksinkertaisissa, tavallisissa ihmisissä, joita kansasta on valtaosa, ja heidän kollektiivisissa traditioissaan.”

Polemia-sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1992
- 2 Erkki Mennola
IDEA KUNNASTA (1992)
- 3 Terho Pursiainen
KRIISIAJAN ETIIKKA (1993)
- 4 Työryhmä Kyösti Urponen (pj.), Raija Julkunen,
Olli Kangas, Jorma Sipilä, Asko Suikkanen ja
Petri Kinnunen (siht.)
KASVUSTA VASTUUSEEN
– sosiaalipolitiikan tulevaisuus (1993)
- 5 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1993
- 6 Pekka Ojala–Aulis Pöyhönen
LÄHEISYYSERIAATE – hallinnon uusjako (1994)
- 7 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1994
- 8 Jorma Hämäläinen–Veikko Teikari
HENKILÖSTÖPOLITIikka PAKKORATKAISUJEN
EDESSÄ (1995)
- 9 Terho Pursiainen
NOUSUKAUDEN ETIIKKA (1995)
- 10 Eero Ojanen
EIPÄJOKI
Fiktiivinen reportaasimatka mihin tahansa suomalaiseen
kuntaan (1995)
- 11 Heikki Koski
KANSALAINEN, KUNTA JA KANSALAISSYHTEISKUNTA
(1995)
- 12 Seppo Niemelä
MUUTOSKIRJA
Rohkaisuksi murroksen maailmaan (1995)
- 13 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1995

- 14 Lauri Hautamäki
MAASEUTU ELÄÄ (1995)
- 15 Juha Kuisma–Heikki Haavisto
KAUPUNKI JA MAASEUTU
– avoliitto vai susipari (1995)
- 16 Olli Pusa
ELÄKEPOMMIN VARJOSSA (1996)
- 17 Satu Apo–Jari Ehrnrooth
MILLAISIA OLEMME?
Puheenvuoroja suomalaisista mentaliteeteista (1996)
- 18 Eira Korpinen
OPETTAJUUTTA ETSIMÄSSÄ (1996)
- 19 Erkki Pystynen
LIITTOKUNTA (1996)
- 20 Martti Sinisalmi
TYÖLLISTÄMISTÄ VAI PALVELUA? (1996)
- 21 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1996
- 22 Olli Mäenpää
KUNTIEN ITSEHALLINTO EU-SUOMESSA (1997)
- 23 Tuula-Liina Varis
KRISTALLIYÖ JOENSUUN KAUPUNGINTALON
TORNISSA (1997)
- 24 Terho Pursiainen
KUNNALLISTEN KÄYTÄNTÖJEN ETIIKKA
Yhteisöopin alkeet (1997)
- 25 Siv Sandberg–Krister Ståhlberg
KUNTALAISTEN KUNTA JA VALTIO (1997)
- 26 Pertti Hemánus
KUNNALLINEN TIEDOTTAMINEN JA
JASKA JOKUNEN
Tutkittua tietoa ja tutkimattomia tulkintoja (1997)
- 27 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1997
- 28 Esko Antola
UUSI EU? (1998)

- 29 Eero Ojanen
YHTEISKUNNAN ITSEPUOLUSTUS (1998)
- 30 Pertti Kettunen
ELINKEINOPOLITIIKAN TAITO (1998)
- 31 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1998
- 32 Torsti Kivistö
JOUTILAISUUSYHTEISKUNTA (1998)
- 33 Erkki Mennola
IDEA MAAKUNNASTA (1999)
- 34 Jorma Hämäläinen
MINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 35 SINÄ KUNNANJOHTAJA (1999)
- 36 Juha Talvitie
KUNTA VAI MAAKUNTA?
Globalisaatio ja regionalismi (2000)
- 37 Juha Sihvola
YKSILÖNÄ YHTEISÖSSÄ
Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja
hyvään elämään (2000)
- 38 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2000
- 39 Seppo Niemelä
TULISIELU
Verkostoajan aluekehittäjä (2000)
- 40 Kauko Heuru
ITSEHALLINNON AIKA (2001)
- 41 Heikki Eskelinen
ALUEPOLITIIKKA RAUTAHÄKISSÄ (2001)
- 42 Matti Wiberg
PALUU POLITIIKKAAN (2001)
- 43 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2001
- 44 Ilkka Virtanen
YLIOPISTOJEN KOLMAS TEHTÄVÄ (2002)

- 45 Arvo Myllymäki
KUNTIEN KUJANJUOKSU (2002)
- 46 Risto Eräsaari
KUINKA TURVATON ON RIITTÄVÄN TURVALLINEN?
(2002)
- 47 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2002
- 48 Pentti Arajärvi
PAREMMINVOINTIYHTEISKUNTA (2003)
- 49 Eero Uusitalo
MAASEUTU KANSAN VAI HALLINNON KÄSISSÄ?
(2003)
- 50 Esko Juntunen
KUNNAN ELINKAARIHYPPY
– strateginen kehittäminen ja yhteistyö (2003)
- 51 Pekka Sauri
SUOMEN DEMOKRATISOIMINEN (2003)
- 52 Esko Aho
SATTUMA SUOSII VALMISTAUTUNUTTA (2003)
- 53 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2003
- 54 Seppo Rainisto
KUNNASTA BRÄNDI? (2004)
- 55 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2004
- 56 Markku Lehto
TAKAISIN TULEVAISUUTEEN
– valtion ja kuntien yhteinen taival (2005)
- 57 Tarmo Pukkila
IKÄVALLANKUMOUS (2005)
- 58 Matti Wiberg
VALTA KUNNASSA (2005)
- 59 Soili Keskinen
ALAISTAITO
Luottamus, sitoutuminen ja sopimus (2005)

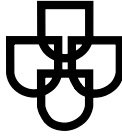
- 60 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2005
- 61 Samuli Skurnik
OSUUSTOIMINNASTA OPPIA?
Kuntapalvelut uudessa talousmallissa (2006)
- 62 Markku Lehto
PELASTUSRENKAAN PAIKKAUS (2006)
- 63 Pasi Holm
VEROKIRJA (2006)
- 64 Matti Virén
KANSALAISEN KUNTAUUDISTUS (2006)
- 65 Markku Lehto
OI OMA KUNTANI (2006)
- 66 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2006
- 67 Peter Ekholm
POLEMIA – AJATUSPAJAKO? (2007)
- 68 Aatos Hallipelto
PARAS TUOTTAKOON!
Hyvinvointipalvelujen tulevat markkinat (2008)
- 69 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2008
- 70 KUNNON VALTUUTETUT?
Ilmapuntari 2008, osa 2
- 71 Sami Borg
HILJAA HYVÄ TULEE
Puheenvuoro äänestysprosentista ja vaaliaktiivoinnista
(2008)
- 72 Matti Wiberg
HALLITSEKO HALLITUS? (2009)
- 73 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2009
- 74 Jussi-Pekka Alanen
HELSINKI
Kansakunnan pääkaupunki –
ihmisten metropoli (2009)

- 75 Laura Berg–Mari K. Niemi
KENEN KUNTAVAALIT? (2009)
- 76 Esa Halme–Lauri Kuukasjärvi
UUSI KUNTA VAI KUNTALIITOS –
KUNTALAISEN ITSEHALLINTO (2010)
- 77 Esko Kalevi Juntunen
SULJETUSTA AVOIMEEN –
TALOUDEN GLOBAALIMYRSKY (2010)
- 78 Anne Luomala – Tuomo Puumala
BUDJETTI – JULKINEN SALAISUUS VAI SALAINEN
JULKISUUS? (2010)
- 79 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2010–2011 (2011)
- 80 Terho Pursiainen
MIELEKÄS ELÄMÄ, MIELEKÄS YHTEISKUNTA (2011)
- 81 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAKIRJA – UUDISTUSAJATUKSIA (2011)
- 82 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2011–2012 (2012)
- 83 Antti Mykkänen (toim.)
KUNTAYHTYMÄ PELASTAA? (2012)
- 84 Ari Mölsä (toim.)
KUNTARAKENNEKIRJA (2012)
- 85 Timo Reina
KAHDEN TULEN VÄLISSÄ –
ALUEHALLINNON TILA JA TULEVAISUUS? (2012)
- 86 Tarja Cronberg
ESTEJUOKSU LUOVAAN SUOMEEN (2012)
- 87 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2012 (2013)
- 88 Marja-Liisa Manka, Laura Bordi ja
Kirsi Heikkilä-Tammi
PERUSASIOISTA PIENIIN IHMEISIIN –
KUNTAJOHTAMISEN KUVA (2013)
- 89 Kari Välimäki
KAKKUA JAETTAVAKSI (2013)

- 90 Wille Rydman
UNELMASTA PAINAJAISEKSI?
– Kuinka hyvinvointivaltio syö itse itsensä (2013)
- 91 Yrjö Hakanen
MARKKINOIDEN VAI IHMISEN HYVÄKSI?
– Kommunistin puheenvuoro (2013)
- 92 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2013 (2014)
- 93 Heljä Misukka
KOULUTUKSEN SUURVALTA TIENHAARASSA
(2014)
- 94 Markku Lehto
MARKKINAT, SOSIAALITURVA JA YKSILÖN VOIMA
(2014)
- 95 Mikael Jungner
SATTUMA, TAHTO JA KOHTALO (2014)
- 96 Juha Kuisma ja Matti Mäkelä
KYLIEN TULEVAISUUS (2015)
- 97 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2014 (2015)
- 98 Pekka Sauri
JULKISHALLINTO JA SOSIAALINEN MEDIA (2015)
- 99 Eero Ojanen
HYVÄ PÄÄTÖS?
Filosofisia näkökulmia päätöksentekoon (2015)
- 100 Kauko Sipponen
SE SUURI KUNTAUUDISTUS (2016)
- 101 KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2015 (2016)
- 102 Päivi Lipponen ja Antton Rönholm
PULPETISTA TABLETTIIN
– suomalainen koulu edelläkävijäksi maailman
muutoksessa (2016)
- 103 Antti Mykkänen (toim.)
MAAKUNTAITSEHALLINTO (2016)

- 104 Heikki Saxén ja Salla Saxén
MITEN BIOETIIKKA VOI MUUTTA
SUOMALAISTA TERVEYDENHUOLTOA? (2016)
- 105 Raili Mäkitalo
SUOMESTA IKÄIHMISTEN MALLIMAA (2016)
- 106 Karina Jutila
PILAAKO ELIITTI SUOMEN? (2016)
- 107 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2016 (2017)
- 108 Pekka Sauri
KUNNAT JÄLKEEN SOTEN (2017)
- 109 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2017 (2018)
- 110 Veli-Antti Savolainen
GLOKALISAATIO – PAIKALLISEN ISO UUSI KUVA
(2018)
- 111 Anders Blom
MAAN TAPA MURROKSESSA (2019)
- 112 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 2018 (2019)
- 113 Jan Erola
UUSIEN IDEOIDEN SUOMI (2019)
- 114 Juha Kuisma
PAIKALLINEN ILMASTOPOLITIIKKA (2019)
- 115 Pekka Sauri
JULKISHALLINTO JA SOSIAALINEN MEDIA 2020
(2019)
- 116 Timo Soini
POPULISMI (2019)

KAKS – Kunnallissalan kehittämissäatiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Julkaisut-sarja, jossa esitellään tutkimustietoa tai yhteiskunnallisia keskustelun avauksia.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite Fredrikinkatu 61 A
00100 Helsinki

Asiamies Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi,
p. 0400 570 087

Tutkimusasiamies Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi,
p. 0400 815 527

Taloudenhoitaja Maarit Vaittinen, maarit.vaittinen@kaks.fi,
p. 040 716 4807

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Timo Soini pistää populismin pakettiin.

Mitä on populismi? Mikä yhdistää Donald Trumpia, Boris Johnsonia ja Timo Soinia? Miksi ja millä populismi elää? Mistä populismi syntyy – ja miksi se on juuri nyt suositumpaa kuin koskaan?

Populismi-kirjassa kysymyksiin vastaa Timo Soini, perussuomalaisten perustaja ja maamme tunnetuin populistipoliitikko. Soini avaa ilmiön olemuksen sellaisena kuin sen näkee kotimaisena, eurooppalaisena ja maailmanlaajuisena ilmiönä.

Populismista moni on yrittänyt saada otetta. Saippua karkaa helposti käsistä. Ei tässä kirjassa.

Pole-Kuntatieto Oy

Otavan Kirjapaino Oy

ISBN 978-952-349-041-3 (nid)
ISBN 978-952-349-042-0 (pdf)
ISSN 1235-6964

9 789523 490413 >